

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО В НАШОМУ ЖИТТІ

7 клас

(за новою програмою)

Книжка для вчителя

Черкаси
2015

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО В НАШОМУ ЖИТТІ

7 клас

(за новою програмою)

Книжка для вчителя

**Черкаси
2015**

ББК 74. 268. 5
Л44

Рекомендовано до друку Вченою радою ЧОПОПП
Протокол № 1 від 28 травня 2015 року

Автор-укладач:

Лемешева Н. А., методист Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради;

Рецензенти:

Степанова Н. М., доцент кафедри освітнього менеджменту і педагогічних інновацій Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради, кандидат філософських наук;

Колесник А. Ю., заступник директора з навчально-виховної роботи Черкаської спеціалізованої школи I-III ступенів № 20 Черкаської міської ради.

Л44 Лемешева Н.А. Образотворче мистецтво в нашому житті. 7 клас (за новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти). Книжка для вчителя, слайд-презентації до уроків образотворчого мистецтва, 7 клас». / Н.А. Лемешева. – Черкаси: Видавництво ЧОПОПП – 154 с.

Посібник складено відповідно програми «Мистецтво. 5-9 класи» за новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти. Наведені у ньому методичні рекомендації, орієнтовне календарне планування та 34 планів-конспектів уроків із образотворчого мистецтва для учнів 7-х класів допоможуть учителеві підготуватися до уроку (доповнюючи запропонований матеріал власними напрацюваннями) та провести його на найвищому рівні.

Збірник містить електронний додаток: слайд-презентації, добірки візуального відеоряду, відеофрагменти із образотворчого мистецтва.

Для вчителів та методистів предметів художньо-естетичного циклу.

© ЧОПОПП 2015.

Автори: творча група вчителів образотворчого мистецтва у складі:

Бутенко Г.Б., учитель образотворчого мистецтва уманської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів імені М.П.Бажана №11 Уманської міської ради;

Висока Л.В., учитель образотворчого мистецтва загальноосвітньої школи І –ІІІ ступенів № 1 Маньківської районної ради;

Даніліна В.О., учитель образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Шевченківської спеціалізованої загальноосвітньої школи-інтернату з поглибленим вивченням предметів гуманітарно-естетичного профілю Черкаської обласної ради;

Деркач Л.М., учитель образотворчого мистецтва Руськополянської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №2 Черкаської районної ради;

Кельм С.В., вчитель образотворчого мистецтва Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №10 Черкаської міської ради;

Ковальська Т.М., соціальний педагог, учитель образотворчого мистецтва Бужанської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Лисянської районної ради;

Козова О.В., вчитель образотворчого мистецтва Смілянської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №11 Смілянської міської ради;

Корпалюк Г.Д., учитель образотворчого мистецтва Малосевастьянівської Христинівської районної ради;

Кошик Л.М., учитель образотворчого мистецтва Вознесенської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Золотоніської районної ради;

Литус Т.І., учитель образотворчого мистецтва Зарічанського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів» Корсунь – Шевченківського районної ради;

Маценко В.В., учитель образотворчого мистецтва Текучанська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів Уманської районної ради;

Плашенко Н.М., учитель образотворчого мистецтва Черепинського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів» Корсунь – Шевченківського районної ради;

Переясловець Л.В., учитель початкових класів та образотворчого мистецтва, Пальмірська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Золотоніської районної ради ;

Половець Д.С., учитель образотворчого мистецтва спеціаліст вищої категорії Уманської загальноосвітньої школи №5 ім.В.І.Чуйкова Уманської міської ради;

Тубелевич О.О., учитель образотворчого мистецтва Черкаського колегіуму «Берегиня» Черкаської міської ради;

Цимбал С.М., учитель образотворчого мистецтва Христинівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ст.№2 Христинівської районної ради;

Черноус О.Б., учитель образотворчого мистецтва Чигиринського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №2» Чигиринської районної ради

Шкарапуга А.В., учитель образотворчого мистецтва Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №30 Черкаської міської ради;

Штихаренко І.П., учитель образотворчого мистецтва Черкаської загальноосвітньої школи І – ІІІ ступенів № 32 черкаської міської ради;

ЗМІСТ

1. Лемешева Н.А. Методичні рекомендації до викладання образотворчого мистецтва у 7-му класі.....	6
2. Календарно-тематичне планування уроків образотворчого мистецтва у 7 класі.....	13
3. Тематичні розробки уроків образотворчого мистецтва, 7 клас	
Розділ 1. Образотворче мистецтво в нашому житті.....	24
Тема 1. Архітектура	
Урок 1. Архітектура та її види. Створення графічного ескізу архітектурної споруди за вибором учня.....	24
Урок 2. Будинок та інтер'єр. Створення ескізу кутового інтер'єру дитячої кімнати.....	27
Урок 3. Інтер'єр у житті людини. Створення ескізу сучасного громадського інтер'єру.....	32
Урок 4. Екстер'єр – обличчя будинку. Зображення сучасного будинку у кутовій перспективі.....	35
Урок 5. Вулиці, що творять образ міста. Виконання міського пейзажу з однією точкою сходу на тему «Міська вулиця» з передачею лінійної та повітряної перспективи за уявою.....	39
Урок 6. Архітектурні пам'ятки України. Створення живописної композиції на одну із тем «Старовинна фортеця», «Замкова гора», «Храми рідного краю».....	40
Урок 7. Особливості ландшафтної архітектури. Створення рельєфної композиції «Мій парк».....	45
Урок 8. Світові шедеври архітектури. Виконання лінійної замальовки найвражаючої архітектурної споруди.....	51
Тема 2. Види декоративно-прикладного мистецтва	
Урок 9. Види декоративно-прикладного мистецтва. Створення календаря «Від свята до свята» сторінки якого міститимуть композиції з тем народних календарно-обрядових свят та зразки виробів декоративно-прикладного мистецтва.....	56
Урок 10. Барвисте диво українського народного розпису. Створення ескізу власного настінного декоративного розпису в петриківському стилі.....	69
Урок 11. Вишивка — невмирущий оберіг. Виконання ескізу традиційного одягу з вишитими оберегами.....	75
Урок 12. Чарівне мереживо витинанки. Виконання у техніці витинанки «Дерево роду» («Вазон»).....	77
Урок 13. Лялька-мотанка — берегиня роду. Виготовлення ляльки-мотанки.....	82
Урок 14. Народна іграшка — пам'ять нації. Виготовлення народної іграшки за мотивами керамічних іграшок Ольги Бердник.....	85
Урок 15. Вертеп: мистецтво народжене вірою. Виготовлення персонажів різдвяного вертепу (Марія з немовлям, Йосип, янголи, пастухи, Ірод-цар, три царі, чорт, коза, теля, вівці...), оформлення різдвяної чарівної скриньки (групова робота).....	89
Урок 16. Декоративно-прикладне мистецтво в нашому житті.....	92

Розділ 2. Мистецтво: традиції та сучасність. Дизайн. Тема 3. Дизайн і

його види

Урок 17. Гармонія, контраст і виразність у графічному дизайні. Створення емблеми навчальних кабінетів школи (мистецтва, фізики, математики, праці тощо).....	95
Урок 18. Промисловий дизайн як обличчя епохи. Конструювання та естетичне оформлення підставки для олівців і ручок.....	99
Урок 19. Арт-дизайн — високе мистецтво сучасності. Створення ескізу речей побуту у вигляді об'єктів арт-дизайну.....	102
Арт-дизайн — високе мистецтво сучасності. Створення фігури у національному одязі (на основі скляної пляшки)».....	105
Урок 20. Біоніка як джерело ідей промислового дизайну. Виконання проектного ескізу транспортного засобу або побутової техніки.....	108
Урок 21. Малюнок, літера, шрифт у графічному дизайні. Виконання вітальної листівки до 8 Березня.....	111
Урок 22. Рекламний дизайн. Створення ескізу рекламного плакату художніх матеріалів або концертної афіші.....	114
Урок 23. Графіті — мистецтво вулиць. Створення ескізу напису вашого імені у стилі мистецтва графіті, за допомогою літер передаючи власний характер, уподобання, суть власного «Я».....	117
Урок 24. Сучасний дизайн та імідж людини. Створення ескізів сучасного жіночого чи чоловічого костюму із використанням народних мотивів, створення ескізу аксесуарів з народними мотивами (шкільний рюкзак, жіноча сумка).....	120
Урок 25. Монограма — літери, що говорять про тебе. Створення власної монограми.....	122
Урок 26. Стиль — забаганка дизайнера чи поклик душі? Виконання дизайн-проект «Традиційні українські народні мотиви у сучасній моді».....	125
Урок 27. Зачіска — краса і стиль, що створює дизайнер. Виконання начерків художнього моделювання зачіски для створення індивідуального стилю людини.....	130
Урок 28. Створюємо власний імідж. Відображення з допомогою виразальних засобів, притаманних для мистецтва дизайну власного бачення образу сучасного підлітка.....	135
Урок 29. Ландшафтний дизайн як засіб організації середовища. Створення макету парку «Сад моєї мрії».....	138
Уроки 30-31. Дизайн інтер'єру. Виготовлення Великодніх композицій для оздоблення інтер'єру.....	141
Урок 32. Країна фестивалів. Розроблення макету головної нагороди фестивалю кубку (ліплення), пам'ятної статуетки.....	147
Урок 33. Футуристичний дизайн – погляд в майбутнє. Розробка ескіз-проекту «Вулиця майбутнього», «Транспорт ХХХ століття».....	150

Лемешева Наталія Андріївна,
методист естетичних дисциплін лабораторії виховної роботи
Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних
працівників

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В 7-МУ КЛАСІ

Сучасна художньо-естетична освіта ґрунтується на засадах особистісно-орієнтованого і компетентного підходів, визначених основними нормативними документами освітньої галузі – державним стандартом, навчальними програмами (зокрема, з урахуванням вимог Державного стандарту початкової загальної освіти, прийнятого Постановою кабінету Міністрів України від 20.04.2011р. № 462 на прикладі освітньої галузі «Мистецтво».

Навчальною програмою передбачається розкриття доступних розумінню учнів основних художньо-культурних цінностей, взаємозв'язків народного й класичного мистецтва з життям. При цьому учні вчать бачити й цінувати світ мистецтва «поруч» на предметах досягнень майстрів рідного краю; вчать розуміти, що мистецтво свого регіону й країни загалом – шлях до пізнання мистецтва будь-яких епох і народів; починають усвідомлювати значення формування художньої культури як невід'ємної частини духовної культури.

Унаслідок засвоєння навчальної інформації у учнів формуються:

- ✓ особистісне ставлення до мистецтва, що ґрунтується на освоєнні мистецьких здобутків України і світу;
- ✓ розвиток художньо-образного мислення на основі спостереження і фантазії, власної творчої діяльності семикласників;
- ✓ подальше оволодіння образною мовою різних видів образотворчого мистецтва;
- ✓ розвиток навичок сприйняття творів мистецтва;
- ✓ формування емоційно-ціннісних критеріїв життя.

Результатом роботи має стати формування почуття національної гідності, культури міжнародного спілкування, умінь бачити пам'ятки історії і культури у зв'язку з історією, побутом і життям народу; формування особливих якостей мислення, творчої уяви, культурно-історичної пам'яті в процесі комплексного освоєння мистецтва.

У 7-му класі на уроках образотворчого мистецтва відбувається подальше закріплення і поглиблення знань з архітектури, декоративно-прикладного мистецтва, дизайну. Тематика року – «Образотворче мистецтво: діалог традицій і новаторства» яка поділяється на наступні теми «Образотворче мистецтво в нашому житті» та «Дизайн»

Навчальний матеріал 7-го класу базується на сприйманні, вивченні і передаванні в зображеннях на площині та в об'ємі предметного світу.

Композиційна діяльність передбачає розширення і закріплення знань учнів про композиційні правила, прийоми та засоби створення художнього образу в реалістичній та декоративних манерах.

У 7-му класі курс образотворчого мистецтва починається із продовженням знайомства з архітектурою, як просторовим видом образотворчого мистецтва.

Особливу увагу при вивченні теми «*Архітектура*» слід приділити наступним навчальним завданням:

- ✓ розрізненню понять «будівництво» і «архітектура»;
- ✓ розуміння особливостей архітектурної форми як засобу створення архітектурного образу;
- ✓ розуміння зумовленості архітектурного образу, конструктивних особливостей і функціонально-планувальної структури споруди природним середовищем, умовами життя людей, рівнем розвитку техніки. Індивідуальними перевагами автора проекту;
- ✓ усвідомлення єдності архітектурної тріади: корисність – міцність – краса (функція – конструкція – форма);

✓ вивчення видів архітектури (об'ємних споруд, ландшафтна, містобудування) та за призначенням (житлова, промислова, громадська, культова), композиційних засобів (тектоніка, пропорції, масштабність), засобів художньої виразності (симетрія, асиметрія, рівновага, фактурність, ритм);

✓ передавання тривимірного простору та об'єму лінійними та світлотіньовими засобами, уявлення про фронтальну та кутову перспективу;

✓ особливості зображення екстер'єру та інтер'єру будівлі, специфіку сприйняття кольору в екстер'єрі та інтер'єрі, вміння графічно зображувати фронтальний вигляд споруд та інтер'єр;

✓ розвиток просторового мислення, вміння уявляти та відображати будівлі, архітектурні пейзажі, інтер'єр, будувати багатопланову композицію;

✓ формуванню уявлення про українські та світові архітектурні пам'ятки.

Побудова зображень (будівель, інтер'єру) з врахуванням перспективних змін є важливою для розвитку просторової уяви та досить складною для виконання для учнів. Тому перед тим як почати зображати, наприклад, будівлі, потрібно обов'язково спочатку пригадати особливості побудови геометричних тіл відносно лінії горизонту. Аналізуючи форму будинку, учитель обов'язково звертає увагу не те, що в основі форми є поєднання геометричних тіл. Побудова малюнку має здійснюватися за чітко вказаними та продемонстрованими вчителем на дошці етапами, які повинні залишатися на дошці до закінчення уроку.

Ознайомлюючи школярів з світовими і Українськими архітектурними шедеврами, вчитель акцентує увагу, як у творах архітектури втілилися провідні ідеї минулого і сучасності, колективний геній народів, їх слава, історія, пояснює чому архітектуру називають «кам'яним літописом».

Подальше знайомство з *«Декоративно-прикладним мистецтвом»* у 7-му класі передбачає опанування прийомів стилізації, мови символів у різних видах декоративного мистецтва. Учні ознайомлюються історичними витоками розвитку декоративно-прикладного мистецтва та його представниками, опановують техніки розпису, витинання, писанкарства тощо.

Основні навчальні завдання:

- розуміння значення оберегової символіки в народному мистецтві;
- освоєння прийомів декоративної розробки і збагачення форми (деталлями, фактурою, текстурою...);

- трансформування рослинних, зооморфних та антропоморфних об'єктів у декоративні образи;

- розвиток умінь декорування візерунком різних форм та поверхонь.

Щоб навчальний матеріал з декоративно-прикладного мистецтва назавжди викарбувався в пам'яті школярів, бажано здійснити екскурсію до музеїв декоративно-прикладного мистецтва, організувати зустріч з народними умільцями.

Завершується вивчення образотворчого мистецтва темою *«Дизайн»*. В ході вивчення якої учні знайомляться з різними видами дизайну: графічним дизайном, промисловим дизайном, дизайном середовища (інтер'єру та ландшафту).

Основні навчальні завдання:

✓ формування уявлення про необхідність конструювання предметів, технічних засобів, архітектурних споруд, організації довкілля;

✓ оригінальність нових конструктивних рішень;

✓ формування і розвиток понять про узгодженість функції. Способу виготовлення предмету та його художньо-образної характеристики;

✓ формування уявлень про фірмовий стиль;

✓ розкриття образу шляхом свідомого вибору динамічної або статичної композиції, плавних, округлих, гострокутних форм, контрастної або нюансної колірної гами.

Ознайомлюючи учнів з дизайном вчитель звертає увагу на те, що фактично, у сучасному світі неможливо знайти сфери виробничої чи соціальної практики країни, у якій би не брали участь професійні художники-проектувальники, дизайнери. Дизайн сьогодні – це провідна технологія у створенні будь-яких речей, починаючи від літаків та суден і завершуючи модельним одягом та побутовими приладами.

Однією з умов виразності об'єктів художнього конструювання є композиційна якість. Вона складається з гармонійності, співрозмірності та цілісності, які є важливими факторами естетичної досконалості виробів.

Під час виконання практичних завдань, необхідно наголошувати школярам на те, що у композиції художньо конструкторських виробів діють такі закони, як масштабу, закон пропорційності, закон контрасту.

На відміну від законів композиційні прийоми належать до категорій, що відіграють важливу роль у розробці конструктивних ідей тектонічної структури та посиленні пластичної й емоційної виразності композиції виробу. До головних композиційних прийомів належать ритм, метр, симетрія, асиметрія, статика і динаміка.

Колір відіграє велику роль у нашому житті і діяльності, оточує і супроводжує нас усюди. Художники, архітектори, дизайнери, розв'язують композиційні задачі, пов'язані з кольоровим кліматом міста, виробничого і суспільного інтер'єрів, виставкового ансамблю. У кожного з нас є свій улюблений колір. Але не завжди варто цим керуватися при доборі кольору і поєднанні кольорів. Адже головною прикрасою виробу є гармонізація кольорів. Вдалим поєднанням може бути однотонна палітра багатьох відтінків якого-небудь кольору, але підібрати її досить важко. Тому найкраще у процесі художнього конструювання використовувати положення про гармонію кольорів.

Гармонізуючи кольори

КОЛІР	ГАРМОНІЗУЮЧІ КОЛЬОРИ
Червоний	Зелений, сірий
Темно-червоний(бордо)	Перлинно-сірий, рожево-білий
Рожевий	Чорний, бежевий, блакитний
Насичено-рожевий	Світло-блакитний, зелений
Коричнево-рожевий	Блакитний, кремовий
Блідо-рожевий	Салатовий, блідо-бузковий, блакитний
Жовтогарячий	Фіолетовий, блідо-блакитний, світло-синій
Солом'яно-жовтий	Блідо-рожевий, сірувато-блакитний, зелен фіолетовий, блакитний
Жовтий	Світло-пурпуровий
Блідо-жовтий	Сірувато-рожевий, блідо-зелений
Золотистий	Світло-сірий, зелений, темно-червоний
Блідо-зелений	Коричневий, бежевий волошковий, рожевий
Сіро-зелений (колір морської хвилі)	Жовтий, пісочний, оранжевий, рожевий
Темно-зелений	Темно-зелений, пурпурово-рожевий
Сіро-блакитний	Зелений, сірий, рожево-пурпуровий
Синій	Жовтий, пісочний, оранжевий, рожевий
Фіолетовий	Блідо-бузковий, рожево-пурпуровий

Особливості планування проведення самостійної практичної роботи (алгоритм дій) на уроках образотворчого мистецтва у 7 класі

У багатьох вчителів на уроках образотворчого мистецтва відбувається «пробудження у школярів живого інтересу до образотворення», але процес розвитку і саморозвитку учня уповільнюється – отримуються творчі роботи низької якості інколи внаслідок недостатньої інформованості теоретичними знаннями, а у 90% випадків – внаслідок відсутності чіткого керівництва самостійною роботою учнів, яку потрібно планувати і чітко організувати поетапно.

Активізацію художньо-творчої діяльності школярів можна здійснити наступними способами, використовуючи їх у різних видах діяльності.

Сприймання мистецтва

1. Систематизоване поглиблення знань у галузі образотворчого мистецтва із сприймання творів мистецтва відбувається через:

– індивідуальний аналіз художніх творів у вигляді усних (письмових) рецензій або відгуків;

– колективні форми оцінної діяльності: порівняльний аналіз, обговорення.

2. Визначення завдання, щодо оцінки творів образотворчого мистецтва (наприклад пейзажного жанру):

❖ Вибрати з-поміж інших один або декілька творів, які найбільше сподобалися.

❖ У довільній формі чи за пропонуванням учителем орієнтовним змістом естетичної оцінки зробити порівняльний аналіз, скласти рецензію або твір-відгук відносно пейзажів, які найбільше привернули увагу.

Завдання.

I. Ознайомлення з особливостями різновидів пейзажного жанру в яких зображені архітектурні мотиви (сільського, міського, урбаністичного, ведучи, фантастичного) та найвизначнішими творами українських та світових художників-пейзажистів.

Презентація орієнтовного змісту естетичної оцінки твору пейзажного жанру (алгоритм):

- назва твору, його автор;
- власна інтерпретація сюжету;
- опис місця дії;
- опис представлених явищ природи;
- аналіз композиційного вирішення (наявність композиційного центру, виділення планів, розміщення та підпорядкованість деталей тощо);
- відповідність реальності;
- оцінка колірної вирішення;
- зазначення різновиду пейзажу та оцінка художньої техніки виконання;
- оцінка загального настрою твору;
- визначення образності твору (виявлення художнього образу);
- висловлення особистого враження від споглядання твору;
- використання в оцінці різних мовних засобів (асоціативних аналогій, зіставлень, порівнянь, метафор, епітетів тощо/.

Зображення інтер'єру

До основних законів образотворчої грамоти належать закони перспективи. Не знаючи їх ми не змогли б бодай приблизно правильно зобразити навіть найпростіший предмет.

Спробуємо зобразити внутрішній простір (інтер'єр) якого-небудь приміщення, наприклад, класної кімнати. Якщо на неї дивитись, рухаючись то вправо, то вліво, то присідаючи, то піднімаючись, – вона матиме щоразу інший вигляд. Отже, вигляд інтер'єра змінюється залежно від зміни лінії горизонту і нашої точки зору (це проекція зору виконавця на фронтальну стіну). Уважно розгляньте схему перспективної побудови інтер'єра.

Усі паралельні між собою в натурі лінії, що віддаляються від нас у глибину, при уявному продовженні обов'язково зійдуться в одній точці, яка знаходиться на лінії горизонту. Усі інші лінії інтер'єра, що йдуть у глибину і не є паралельними лініями кімнати,

при уявному їх продовженні матимуть на лінії горизонту свої точки сходження. Для чіткого обмеження частини зображуваного інтер'єра доцільно використати видошукач.

Послідовність виконання малюнка

1. Роботу починають з визначення лінії горизонту і визначення точки сходження на ній, яка буде знаходитись на фронтальній стіні.

2. Потім знаходять основні лінії, що обмежують площини стін, стелі, підлоги, і, щоб не помилитись у передачі перспективних скорочень, уявно продовжують їх до точки сходження.

3. Коли «каркас» інтер'єра побудований, розпочинають перспективну побудову вікон, дверей та великих предметів, які знаходяться у приміщенні.

Слід звернути увагу на те, що не всі елементи об'єкта змінюються при перспективному зображенні. Так, наприклад, аналізуючи будову інтер'єра, можна легко помітити, що всі горизонтальні та вертикальні лінії, паралельні картинній площині, не змінюють свого напрямку при перспективному зображенні.

Уявна зміна форми предметів (особливо прямокутних) спостерігається тоді, коли вони направлені вглиб, у той час як форма фронтально розташованих предметів у невеликому обмеженому просторі фактично залишається незмінною. Це виразно помітно тоді, коли відчиняти чи закривати двері. Для більш точного визначення напрямку контурних ліній (як і при малюванні з натури предметів) частіше використовуйте так званий спосіб «горизонталі та вертикалі», тобто кожен ліній на рисунку, як і на об'єкті зображення, порівнюйте з вертикально чи горизонтально поставленим олівцем або двома-трьома горизонтальними і вертикальними лініями, взятими за основу.

Тема: Декоративна композиція. **Витинанка (ажурне мереживо)**

Що потрібно для роботи (робота в парах):

- ✓ для основи – цупкий папір;
- ✓ кольоровий папір, олівець простий;
- ✓ ножиці або канцелярський ніж для паперу.

Витинанка як вид народного мистецтва, що виник із появою паперу на наших теренах з'явився давно, але плідно розвивається і сьогодні; її традиції успішно використовуються у поліграфічній продукції, театральній-декоративному мистецтві, в оформленні сучасних інтер'єрів. Краса витинанок, яка виявляється в ритмі, симетрії та надзвичайній вишуканості ажурного мережива, позитивно впливає на почуття людей. Віряться: народна витинанка не вмере, бо своє оригінальне застосування знаходить і в сучасних матеріалах.

Слово «витинати» походить від слова «вирізати».

Витинанки – орнаментальні, фігурні прикраси, ажурно вирізані ножицями чи ножем з білого або кольорового паперу.

Послідовність виконання самостійної роботи:

1. Створюємо в уяві свою композицію, робимо легкий начерк її основних форм на папері.

2. Підбираємо кольорове вирішення.

3. Вирізаємо силуети основних форм з мереживним прорізуванням.

4. На цупкий папір та кольорову основу наносимо вирізані силуети (дерев, птахів...), аплікаційні смужки різної довжини і кольору (вода, сутінки...), силуети дерев із витинанням фруктів, як на дереві, так і на траві чи землі.

5. Клеїти починаємо зверху донизу та з середини до боків.

6. Добираємо назву роботі.

7. Ви – творці. Вірте у себе, і ви зробите те, чого ще не робили.

8. Готовий виріб перегляньте, переконайтеся, що більше нічого не потрібно ні додати, ні забрати.

9. Приберіть робоче місце, а роботу покажіть однокласникам.

Малювання за уявою на задану тему

Семикласники повинні вміти використовувати малюнки на задані теми такі, як: «Місто майбутнього», «Школа майбутнього», «Транспорт майбутнього», тощо.

Завдання вчителя пробудити творчу уяву і фантазію. Намагатися якомога глибше ввести вихованців у незвіданий світ.

Перед малюванням доцільно переглянути і охарактеризувати роботи художників-фантастів, також учнівські роботи, зачитати уривки літературних творів, показати відеофільм.

1. Після **вибору теми** потрібно виконати декілька невеличких **ескізів композиції**. Потім дітям потрібно **потренуватися в малюванні** фантастичних об'єктів людей, тварин, рослин та ін. у тих ракурсах, які необхідні для створення реального образу. Бажано, щоб у малюнках було більше свого, ніде не побаченого. (Вправи.)

2. Визначити в малюнку місце неба і землі. (Визначення лінії горизонту.)

3. Проаналізувати деталі, враховуючи закони перспективи.

4. Продумати **колірне вирішення** композиції. Малюнки краще виконувати в яскравому кольорі, оскільки колір допомагає створити оригінальність малюнка, його фантастичність.

5. Назвіть свій малюнок.

У навчально-виховному процесі на уроках образотворчого мистецтва та в позаурочний час учитель має застосовувати різноманітні види діяльності і форми навчання – індивідуальну, групову, колективну роботу. Сучасний урок має моделюватися на основі застосування новітніх технологій навчання, а саме інтегрованої, інформаційно-комунікативної, проблемного навчання, розвивальної технологій.

Пропонуються такі основні види діяльності учнів на уроках образотворчого мистецтва:

- ✓ оволодіння знаннями основ реалістичного малюнка і живопису, формування навичок малювання з натури;
- ✓ сприйняття явищ дійсності і творів мистецтва;
- ✓ вивчення художньої спадщини;
- ✓ бесіди про образотворче мистецтво й навколишню красу світу;
- ✓ створення ескізів (макетів);
- ✓ декоративна робота;
- ✓ конструювання і моделювання;
- ✓ проектно-конструктивна діяльність;
- ✓ обговорення результатів колективної творчості й індивідуальної роботи на уроках;
- ✓ добір ілюстративного, музичного, літературного матеріалу до навчальних тем;
- ✓ здійснення віртуальних подорожей та екскурсій до світових художніх музеїв.

Починаючи вивчати певний розділ, учитель повідомляє учням його тематику і кількість годин, відведених на вивчення навчальних тем. На початку кожного уроку вчитель шляхом бесіди повинен створити в учнів настрій творчого піднесення та впевненості у своїх силах та впродовж усього уроку підтримувати цей настрій. Під час уроку вчитель має пильно стежити за роботою учнів. Достатньо двох-трьох штрихів учителя та відповідного коротенького пояснення, щоб звільнити учня від стану неспроможності технічного або композиційного характеру. Потрібно створити в класі атмосферу доброзичливого та уважного ставлення (як з боку вчителя, так і товаришів) до тих учнів, яким образотворча діяльність дається важче, але водночас рішуче боротися з проявами недбалого й неуважного ставлення до роботи. Зважаючи на те, що образотворча робота дуже трудомістка. Хід виконання учнями практичного завдання учитель повинен контролювати, при цьому доцільно порівнювати роботу учня з його попередніми роботами. Дуже результативним є колективне обговорення учнівських робіт, під час проведення якого вчитель повинен уважно стежити за тим, щоб воно не набувало вигляду «вишукування помилок за будь-яку ціну». Критичні зауваження завжди мають бути конструктивними та містити пораду щодо виправлення помилки. Після

завершення загального обговорення доцільно за пропонувати учням повернутися до власних робіт та проаналізувати їх із урахуванням уже висловлених зауважень. Потрібно виховати в дітей свідоме ставлення до такого аналізу, терпляче пояснюючи їм, що колективний аналіз малюнка не тільки допомагає виправити помилку одного учня, але й надає змогу решті самостійно виправити аналогічні помилки у своїх роботах. Необхідно уникати виправлення типових помилок безпосередньо в учнівських роботах. Доцільно продемонструвати помилку та шляхи її виправлення на окремому аркуші, при цьому вчитель повертається до класу так, щоб усі учні бачили процес цієї роботи. З метою запобігти помилок у композиційному розміщенні малюнка вчитель може застосувати показ орієнтовного планування малюнка на площині аркуша фронтально перед усім класом.

Дуже корисно влаштовувати періодичні виставки дитячих робіт, а також постійні вітрини для експозиції кращих робіт.

Плануючи матеріал для самостійних завдань із образотворчої діяльності, вчитель повинен зважити на загальний рівень технічної підготовки учнів, а також свята, знаменні дати, пори року тощо. Головне, про що повинен пам'ятати педагог,— це те, що якість та цінність уроку цілком залежать від якості підготовки самого вчителя. Готуючись до уроку, вчитель повинен визначити головну мету уроку і, дібравши відповідно до цього матеріал, визначити також, якими методами та в якій послідовності викладати його учням. Завдання вчителя на уроці образотворчого мистецтва — забезпечити художнє виховання та міцне засвоєння учнями основ графічної грамоти для практичного застосування їх у подальшому навчанні та трудовій діяльності.

Календарно-тематичне планування уроків образотворчого мистецтва у 7 класі

Дата	Тема уроку, навчальні завдання (мета)	Зміст роботи	Орієнтовні твори для сприймання	Рекомендована техніка та матеріали
<p>Діалог традицій і новаторства.</p> <p>Розділ 1. Образотворче мистецтво в нашому житті.</p> <p>Тема 1. Архітектура</p>				
	<p>Архітектура та її види. Дати поняття про архітектуру як вид мистецтва; ознайомити учнів з її видами, основними засобами виразності, з класифікацією архітектурних об'єктів за призначенням; сприяти усвідомленню єдності архітектурної тріади: міцність – корисність – краса; розвивати естетичне сприйняття навколишнього світу; виховувати любов до прекрасного на прикладах зразків світового мистецтва та рідного краю.</p>	<p>Три основні види архітектури: - об'ємні споруди (житлові, громадські та промислові будівлі); - ландшафтна архітектура (створення садово-паркових комплексів); - містобудування (планування нових міст, реставрація та оновлення). Класифікація архітектурних об'єктів за призначенням (житлова, промислова, культових споруд, суспільно-громадська); основними засобами виразності архітектури (пластика об'ємів, масштабність, ритм, пропорційність, фактура і колір поверхні), Виконання вправи: складання опорних схем «Види архітектури».</p> <p>Творче завдання: створити ескіз архітектурного образу епохи.</p>	<p>Відеоряд «Споруди різних країн і епох» (піраміда Хеопса в Єгипті, Версальський палац у Франції, Собор Св. Юра у м.Львові, Кам'янець-Подільська фортеця в Україні, Римський Колізей в Італії, Тадж-Махал. Агра (Індія), житловий комплекс Таос-Пуебло на півдні США, А.Гауді. Будинок Батльо в Барселоні (Іспанія), Замок Нойшванштайн у Німеччині, Завод Inotera. Тайван...)</p>	<p>Лінійна графіка, графітовий олівець</p>
	<p>Будинок та інтер'єр. Поглибити знання про інтер'єр, закони перспективи, виробляти практичні навички зображення інтер'єру, формувати уявлення про фронтальну і кутову перспективу, уміння бачити і розуміти особливості будови форми замкнутого простору; розвивати вміння аналізувати, узагальнювати; виховувати в учнів акуратність, увагу.</p>	<p>Основні групи інтер'єру — житловий і громадський. Види зображення інтер'єру: кутовий і фронтальний. Ознайомлення з поняттями «точка зору», «композиційний центр», «поле зору», «зоровий центр». Алгоритм зображення фронтального та кутового зображення інтер'єру. Виконання вправ: 1) проаналізувати інтер'єри з точки зору зручності, індивідуальності, краси; 2) виконати малюнки схеми фронтальної і кутової перспективи. Творче завдання: побудувати інтер'єр житлової кімнати.</p>	<p>О.Серебряков «Інтер'єр квартири Олександра Попова», Ф.Санцогни «Інтер'єр банкетної зали у замку Каstellло ді Амороса», схеми зображення перспективної побудови фронтального і кутового інтер'єрів.</p>	<p>Графіка. Кольорові олівці.</p>
	<p>Інтер'єр у житті людини. Поглибити знання учнів про жанр інтер'єру, ознайомити</p>	<p>Інтер'єр як жанр живопису. Особливості інтер'єрів в творах художників різних епох. Функціональність, гігієнічність естетичність – основні чинники</p>	<p>Фотоілюстрації різноманітних інтер'єрів. Луїджі Премацці «Особняк барона Штігліца. Вітальня»,</p>	<p>Аплікація. Кольоровий папір, клей.</p>

	<p>учнів зі стилями та напрямками в інтер'єрі, особливостями створення цілісного образу інтер'єру, з основами композиції інтер'єру; виробляти практичні навички зображення інтер'єру з різних точок зору, розвивати уміння бачити і розуміти особливості будови форми замкнутого простору; виховувати в учнів акуратність, естетичний смак.</p>	<p>під час оформлення житла. Сучасні стилі інтер'єру (оглядово). Колір в інтер'єрі Виконання вправ: 1) відповідно написів на дошці «Кутова», «Фронтальна» розташувати зразки інтер'єрів; 2) лінійне зображення інтер'єру з різних точок зору; Творче завдання: створити проект сучасного громадського інтер'єру.</p>	<p>Макс Ліберман «Ательє художника», А. Редковській «Інтер'єр», Е. Гау «Приватна кімната імператриці», «Новий Ермітаж», С. Андріяка «Дачний інтер'єр» О. Серебряков «Вітальня», В. ван Гог «Спальня в Орлі», В. Кандінський «Моя столова»</p>	
	<p>Екстер'єр обличчя будинку. Ознайомити учнів з конструктивними та декоративними елементами будівель. Поглибити знання з лінійної перспективи, вчити зображати будинок у кутовій перспективі, розвивати аналітичне та конструктивне мислення. Виховувати наполегливість у роботі, інтерес до архітектури.</p>	<p>Посвідчення конструктивних та декоративних елементів споруд. Зображення сучасного будинку у кутовій перспективі. Аналіз складових геометричних форм, що складають будівлю. Виконання вправи: замальовки перспективного скорочення куба відносно лінії горизонту. Творче завдання: зобразити сучасний будинок у кутовій перспективі.</p>	<p>Антоніо Гауді. Храм Святого Сімейства (Барселона, Іспанія), Сіднейський оперний театр (Австралія), Площа Гран Плас (Великий ринок) у Брюсселі (Бельгія), Готель у Дубаї (Об'єднані Арабські Емірати), Бартоломео Растреллі. Маріїнський палац (Київ, Україна)</p>	<p>Комбінована техніка: акварель з графічним доопрацюванням</p>
	<p>Вулиці, що творять образ міста. Поглибити знання учнів з перспективи, вчити відтворювати просторову перспективу. Розвивати композиційні уміння та навички, просторову уяву учнів. Виховувати любов до прекрасного на прикладах творів мистецтва.</p>	<p>Перспектива в творчості художників. Різновиди міських пейзажів. Закономірності лінійної та повітряної перспективи. Вправа: замальовка схеми побудови будинку в перспективі. Творче завдання: виконати міський пейзаж з однією точкою сходу на тему «Міська вулиця» з передачею лінійної та повітряної перспективи за уявою.</p>	<p>Р. Санторо. «Гондола на венеціанському каналі», Джованні Антоніо Каналетто 1 «Ринкова площа в Пірні, І. Гоніна серія «Міські мотиви», С. Цемрюк «Старе місто»</p>	<p>Декоративно-графічна композиція.</p>
	<p>Архітектурні пам'ятки України. Ознайомити учнів із архітектурною спадщиною України, вчити komponувати кілька елементів пейзажу в просторовому зв'язку їх між собою з композиційним і тоновим рішенням, розвивати аналітичне</p>	<p>Архітектура – кам'яний літопис. Віддзеркалення національної самобутності народу в архітектурі. Виконання вправи: методом «мозкової атаки» пригадати види архітектури, конструктивні елементи споруд, засоби виразності архітектури. Творче завдання: створити живописну композицію на</p>	<p>Сім найвидатніших історико-архітектурних пам'яток України: Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», Києво-Печерська Лавра, Державний історико-культурний заповідник «Хотинська фортеця», Національний дендрологічний парк «Софіївка», Херсонес</p>	<p>Живопис гуашшю</p>

		мислення, технічні навички, виховувати інтерес до вивчення культури України.	одну із тем «Старовинна фортеця», «Замкова гора», «Храми рідного краю»	Таврійський, Київська Національний заповідник-острів «Хортиця». Храм Св. Миколая у с. Колодне, Закарпатська обл., Свято-Троїцький собору м. Новомосковськ, Одеський національний академічний театр опери та балету...	
		Особливості ландшафтної архітектури. Ознайомити учнів із ландшафтною архітектурою, сформувати уявлення учнів про різні стилі ландшафтної архітектури, розвивати дрібну моторику руки, наполегливість, вміння компоновати елементи рельєфної композиції, передавати плановість. Виховувати в учнів почуття прекрасного, естетичне сприйняття навколишнього світу; розуміння та дбайливе ставлення до пам'яток архітектури; любов до національної архітектурної спадщини.	Малі архітектурні форми. Особливості організації сучасного парку. Синтез мистецтв у ландшафтних композиціях (скульптури, малих архітектурних форм, елементів природи). Ліплення паркової скульптури, фонтанів; створення зразків альтанок, мостиків у техніці «паперової пластики». Виконання вправи: продумати елементи декорування (геометричні, рослинні) та виконати начерк альтанки або паркового містка. Творче завдання: створити рельєфну композицію «Мій парк» (групова робота).	Фотозразки малих архітектурних форм парків світу та України.	Колаж з 3-Д ефектом, поєднання паперової пластики та фонового малюнка. Кольоровий папір, клей, пластилін, за потреби графічні матеріали, фарби.
		Світові шедеври архітектури. Підсумковий урок. Здійснити контроль, корекцію, систематизацію та оцінювання навчальних досягнень учнів, розвивати вміння узагальнювати матеріал, робити висновки, розвивати логічне мислення, виховувати інтерес до спілкування з творами образотворчого мистецтва.	Узагальнення знань з теми. Творче завдання: перегляд учнівських презентацій про архітектурну споруду, яка змінила світ. Творче завдання: лінійна замальовка найвражаючої архітектурної споруди.	Храм Амона (м. Карнак, Єгипет), Афіньський акрополь, Колізей (м. Рим, Італія), храм Пантеон (м. Рим, Італія), середньовічний замок у Каркасоні (Франція), готичний собор у Ремсі, Собор Паризької Богоматері (Нотер-Дам) (Франція), Собор Софії в Києві, Собор св.Петра в Римі (Італія), Бранденбурзька брама (м. Берлін, Німеччина), Ейфелева вежа (м. Париж, Франція) Емпайр стейт білдинг м.Нью-Йорк (США)	Лінійний малюнок по тонованій основі. Способи швидких замальовок у процесі сприймання.
Тема 2. Декоративно-прикладне мистецтво					
		Види декоративно-прикладного мистецтва.	Особливості декоративно-	Світлини зразків виробів різних видів	Техніка і матеріали на

		<p>Розширити знання про декоративне мистецтво, учити розпізнавати та аналізувати види декоративного мистецтва. Розвивати художній смак, інтерес до народних ремесел. Виховувати почуття національної свідомості, гордості за спадщину рідного краю, інтерес до пізнання українського народного мистецтва.</p>	<p>прикладного та народного мистецтва. Видовий поділ у народному декоративно-прикладному мистецтві. Виконання вправи: 1) тлумачення понять: «стилізація», «контраст», «символізм» у декоративному мистецтві; 2) аналіз творів декоративно-прикладного мистецтва.</p> <p>Колективний проект: створити календар «Від свята до свята» сторінки якого міститимуть композиції з тем народних календарно-обрядових свят та зразки виробів декоративно-прикладного мистецтва.</p>	<p>декоративно-прикладного мистецтва. кераміка (Т.Демченко, І.Білик, В.Омеляненко, Г.Пошивайло), витинанки (М.Тележенко, Т.Крамаренко), килимарства, лозоплетіння, художньої обробки дерева, ковальства, народної іграшки, писанкарства, флористики тощо.</p>	<p>вибір учнів. Колаж з графічним доопрацюванням. Графічні матеріали, гуашеві фарби.</p>
0		<p>Барвисте диво українського народного розпису. Ознайомити учнів із осередками народного розпису в Україні та майстрами розпису. Розвивати композиційні вміння, вдосконалювати технічні навички. Учити цінувати національну самобутність і культурну спадщину України.</p>	<p>Традиції та мотиви українського розпису. «Мальовки». Визначення особливостей виражальних засобів Косівського, Опішнянського, Яворівського, Петриківського розписів. Особливості побудови композиції, гармонія кольорів. Виконання вправи: побудова композиційних схем до декоративних розписів. Творче завдання: створити ескіз власного настінного декоративного розпису в петриківському стилі.</p>	<p>Розписи Тетяни Пати, Ганни Павленко, Надії Білоконь, Оришки Пилипенко</p>	<p>Петриківський розпис, гуаш</p>
1		<p>Вишивка — невмирущий оберіг. Ознайомити з історією вишивки, її основним призначенням та роллю в житті людини; розвивати вміння до створення художніх образів у творчих роботах на основі традиційних народних символів, створювати ескізи вишивки; прищеплювати,</p>	<p>Вишивка — найпоширеніший вид народного декоративно-прикладного мистецтва. Символіко-магічне значення орнаментальних зображень вишивок. Значення оберегової символіки в народному</p>	<p>Зразки вишивок гладю, хрестиком майстрів В.Сидоренко, А.Корзун, Л.Тородина, О.Великодна, О.Закорка, Г.Бигун, О.Теліженко ін. Репродукції М. Подкопаєва «Українка», К.Кацура «Українка», А.Коцка. «Жіночий портрет»,</p>	

		бажання зберігати та примножувати традиції українського народу.	мистецтві. Різновиди орнаментів вишивок (геометричні рослинні зооморфні, антропоморфні). Найпопулярніші мотиви вишивок. Виконання вправи: з'ясувати за відеорядом, які використовуються кольори вишивок у різних регіонах України. Творче завдання: виконати ескіз традиційного одягу з вишитими оберегами.	О.Кульчицька «Зразки українського жіночого одягу»	
2		Чарівне мереживо витинанки. Знайомити учнів із символами в орнаментах, історією їхнього виникнення, вчити дотримувати основних принципів композиції «Дерева роду», гармонійно підбирати колірну гаму, розширювати знання про побудову симетричних композицій; розвивати зорову пам'ять, спостережливість; удосконалювати прийоми роботи з папером, активізувати творчу діяльність; виховувати у дітей розуміння взаємозв'язку навколишнього світу через створення художнього образу засобами витинанки.	Історичні передумови виникнення витинанки. Види витинанок (одноколірна, багатоколірна). Оберегові символи витинаного мистецтва (геометричні, рослинні, тваринні, зображення людини (Берегиня), архітектурних об'єктів). Будова Всесвіту у композиції «Дерева роду». Ознайомлення з технологією багатоколірної витинанки. Виконання вправи: дібрати кольори для багатоколірної витинанки. Творче завдання: виконати у техніці витинанки «Дерево роду» («Вазон»).	Відеоряд витинанки М.Теліженко, О.Шинкаренко, В. Любаса, Т.Крамаренко, О.Городинської, А.Пушкарьова, М.Руденко	Витинання. Кольоровий папір, клей.
3		Лялька-мотанка — берегиня роду. Ознайомити із символікою та береговою функцією ляльки-мотанки. Розвивати цікавість до українського народного мистецтва. Виховувати естетичний смак, любов до рідної культури.	Лялька — оберег родини, могутній магичний талісман. Різновиди ляльок-мотанок. Ознайомлення виробами відомих лялькарів Л.Теліженко, Н.Кузьменко, О.Скляренко. Технологія виготовлення вузлової ляльки. Творче завдання: виготовлення ляльки-мотанки.	Фотозразки оберегових народних ляльок, авторські ляльки Л.Теліженко, Н.Кузьменко, О.Скляренко	Шматки тканин (бавовна, льон, вовна, конопляне прядро,) кольорові нитки
4		Народна іграшка — пам'ять нації.	Незвичайний світ різноманітних образів	Фотозразки Косівської та Опішнянської	Ліплення з пластиліну

		<p>Ознайомити учнів з технологією виготовлення народної іграшки та матеріалами, з яких вона може бути виготовляється: дерево, глина, солома, нитки, тісто...</p> <p>Виховувати любов та повагу до краси, створеної руками майстра умільця в повсякденному, буденному житті.</p>	<p>народних іграшок. Види народних іграшок.</p> <p>Творче завдання: виготовлення народної іграшки за мотивами керамічних іграшок Ольги Бердник.</p>	<p>керамічних іграшок, Яворівські дерев'яної забавки, іграшок з соломи, сиру, тіста, листя кукурудзи. Фотозразки іграшок Ольги Бердник із серій «Давні звірі», «Пташині весілля», «Леви наших лісів», «Коти на полюванні», «Пори року», «Від Яйця-Райця», «Стародавні загадки».</p>	<p>подальшим розписуванням гуашшю.</p>
5		<p>Вертеп: мистецтво народжене вірою.</p> <p>Ознайомити учнів з історією Різдвяного вертепу, особливостями його оформлення, поглибити в учнів композиційні уміння, навички роботи з прикладними матеріалами, розвивати уміння створювати образи людей, тварин; виховувати інтерес та шану до народних звичаїв та обрядів, прагнення до особистої творчості.</p>	<p>Історія виникнення вертепної вистави. Вертепні вистави в Україні. Різдвяний вертеп в різних країнах світу. Виконання вправи: з'ясувати особливості оформлення різдвяної шопки.</p> <p>Творче завдання: виготовлення персонажів різдвяного вертепу (Марія з немовлям, Йосип, янголи, пастухи, Грод-цар, три царі, чорт, коза, теля, вівці...), оформлення різдвяної чарівної скриньки (групова робота).</p>	<p>Відеофрагмент Різдвяного вертепу. Зразки із зображенням різдвяних шопок.</p>	<p>Техніка ліплення або пап'є-маше. Матеріали для виконання ляльок (тканина, папір, клей, нитки).</p>
6		<p>Декоративно-прикладне мистецтво в нашому житті.</p> <p>Здійснити контроль, корекцію, систематизацію та оцінювання навчальних досягнень учнів, розвивати вміння узагальнювати матеріал, робити висновки, розвивати логічне мислення, виховувати любов до національного мистецтва.</p>	<p>Підсумковий урок. Виконання тестових завдань.</p> <p>Гра «Мозаїка»</p> <p>Прочитати вислови, зашифровані на дошці, наприклад, *Тецтвомис — женнявира бшихнайгли окдум ростішимнайп обомспос.</p> <p>(Мистецтво — вираження найглибших думок найпростішим способом. Альберт Ейнштейн)</p>	<p>Картки із тестовими завданнями</p>	
<p>Розділ 2. Мистецтво: традиції та сучасність. Дизайн</p> <p>Тема 3. Дизайн і його види</p>					
7		<p>Гармонія, контраст і виразність у графічному дизайні</p> <p>Ознайомити учнів з графічним дизайном; розширити кругозір учнів про дизайн як мистецтво створення краси навколо людини; сформувати уявлення про професію художника – дизайнера;</p>	<p>З'ясування термінології «дизайн», «дизайнери».</p> <p>Основні види дизайнерської діяльності: промисловий дизайн, дизайн середовища, графічний дизайн, арт-дизайн.</p> <p>Графічний дизайн – специфічна галузь художньо-проектної діяльності, яка спрямована на створення візуальних повідомлень, які розповсюджуються за допомогою</p>	<p>Фотозразки виробів різних видів дизайну. Зразки торговельних знаків, логотипів тощо.</p>	<p>Графіка, графічні матеріали (кольорові олівці, фломастери).</p>

		поглибити знання про образність мови, компактність композиції; розвивати навички та вміння в графічних техніках; виховувати інтерес та прагнення до особистої творчості.	засобів масової комунікації. «Фірмовий» («корпоративний») стиль. Основні складові фірмового стилю: емблема (торговельний знак), шрифтовий напис (логотип), набір кольорів, рекламний девіз (гасло, слоган), фірмовий персонаж, бренд-бук, фірмовий одяг (дрес-код). Виконання вправи: добір та стилізація атрибутів шкільних предметів для майбутньої емблеми (підтограми). Силуетна узагальненість стилізованої форми; співвідношення плями та форми. Творче завдання: створити емблему навчальних кабінетів школи (мистецтва, фізики, математики, праці тощо).		
8		Промисловий дизайн як обличчя епохи. Ознайомити учнів з мистецтвом дизайну як однією із форм організації побуту людини, з поняттям «промисловий дизайн», пояснити значення промислового дизайну в житті людини. Формувати художньо-практичну компетентність. Розвивати логічне мислення, конструктивні навички. Виховувати художній смак	Виникнення промислового дизайну. Діяльність німецької школи Баухауз. Особливості професії – дизайнер промислових виробів. Предмети та варіанти промислового дизайну. Творче завдання: сконструювати та естетично оформити підставку для олівців і ручок.	Фотозразки об'єктів промислового дизайну	
9		Арт-дизайн — високе мистецтво сучасності. Ознайомити зі способами створення об'єктів арт-дизайну. Виховувати інтерес до сучасного мистецтва, повагу до культури різних країн, почуття впевненості у собі для підтримки творчих успіхів.	Домінування художньої та емоційно-образної складові об'єкта арт-дизайну. Художні знахідки дизайнерських об'єднань – «Алхімія» (засновники А. Мендіні, А. Гуеррьєро) і «Мемфіс» (Е. Соттсасс) Творче завдання: створення ескізу речей побуту у вигляді об'єктів арт-дизайну (підставки для олівців і ручок, світильника, підставки для мобільного телефону тощо).	Фотозразки об'єктів та предметів арт-дизайну. Витвори італійського дизайнера Гаetano Пеше	
0		Біоніка як джерело ідей промислового дизайну. Ознайомити учнів з основами біоніки; навчити аналізувати природні форми; створювати дизайн-ескізи транспортних засобів (електроніки); вчити розуміти, цінувати і створювати красу навколо себе; розвивати просторове мислення, конструктивні навички; екологічне мислення; пробуджувати інтерес до пізнання та використання нових технологій в образотворчому мистецтві.	Біоніка – наука про застосування в техніці, архітектурі, дизайні принципів організації живої природи. Виконання вправи: аналіз зразків трансформації біоформи в дизайн-об'єкт. Творче завдання: виконати проектний ескіз транспортного засобу або побутової техніки.	Ескізи літальних апаратів Леонардо да Вінчі, фото Ейфелевої вежі, парку Гуель Антоніо Гауді	
1		Малюнок, літера, шрифт у графічному дизайні	Дизайн-гафіка, прикладна графіка. Історія появи шрифтів, книги.	Відеоряд з різними видами	

		Розвивати інтерес в учнів до історії виникнення писемності й шрифтів як засобів передачі інформації; пояснити значення шрифтів у книжковій графіці; ознайомити учнів з елементами шрифтової грамоти та стильовим розмаїттям шрифтів; овоювати основи шрифтової грамоти та поєднання текстової частини (змісту тексту) та виду шрифту.	Умовність графічного зображення і кольору, використання закономірностей зорового сприйняття, змістовних акцентів, символіки, візуальної комунікації. Способи організації шрифтової композиції. Основні правила оформлення графічної роботи : взаємопов'язаність смислових елементів, повторення, контраст. Творче завдання: виконання вітальної листівки до 8 Березня.	шрифтів, зразки вітальних листівок.	
2		Рекламний дизайн. Поглибити знання учнів про прикладну графіку – плакат, сформувавши уявлення учнів про рекламний дизайн, розвивати вміння створювати ескіз рекламного інформаційного плакату. Виховувати прагнення до особистої творчості.	Професія рекламного дизайнера. Рекламна продукція. Основні ознаки та призначення рекламного плакату. Особливості композиції плакату. Творче завдання: створити ескіз рекламного плакату художніх матеріалів або концертної афіші.	Відеоряд рекламних плакатів.	
3		Графіті — мистецтво вулиць. Дати поняття про мистецтво графіті, його види та стилі; вчити виконувати нескладні композиції у графіті; розвивати творче мислення, уяву, фантазію;	Графіті – напрям у сучасному графічному дизайні. Історія виникнення. Особливості «гангстерського стилю, нью-йоркського, «хіп-хопу» «камуфляжний», «перелому», «дикий стиль»... Виконання вправи: виконати елементи у різних стилях графіті на вибір. Творче завдання: створити ескіз напису вашого імені у стилі мистецтва графіті, за допомогою літер передаючи власний характер, уподобання, суть власного «Я».	Фотозразки графіті	Фломастери, маркери, фарби
4		Сучасний дизайн та імідж людини. Поглибити знання учнів про створення образу в одязі; сформувати вміння самостійно інтерпретувати сучасну моду в єдності традицій і новаторства, розуміти їх зв'язки з соціальним і культурним середовищами, розвивати вміння розробляти ескізи одягу з урахуванням традицій і сучасної моди. Виховувати естетичний смак.	Тлумачення поняття «імідж», «іміджмейкер» Виконання вправи: 1) створення виразного силуету одягу (Т-подібного, Х-подібного, Л-подібного, П-подібного); 2) створення замальовок аксесуарів одягу. Творче завдання: створення ескізів сучасного жіночого чи чоловічого костюму із використанням народних мотивів, створення ескізу аксесуарів з народними мотивами (шкільний рюкзак, жіноча сумка).		Техніка на вибір учнів
5		Монограма — літери, що говорять про тебе Дати поняття про монограму, ознайомити із композицією монограм, різновидами шрифтів; удосконалювати вміння володіти графічними техніками; виховувати естетичний смак і відчуття гармонії.	Поняття «монограма» – знак, складений з переплетених між собою початкових літер імені та прізвища власника або скорочення від його повного імені. Монограма – особистий підпис. Особливості та правила створення монограм: простоти та лаконічності, гармонійності та довершеності. Шрифти для виконання монограм. Відкриті і закриті		Графічні матеріали

			<p>композиції монограм.</p> <p>Виконання вправи: розгляд монограм людей минулого та сучасників, визначення особливостей їх індивідуальностей.</p> <p>Творче завдання: створення власної монограми.</p>		
6		<p>Стиль — забаванка дизайнера чи поклик душі?</p> <p>Дати поняття «стиль», ознайомити із сучасними стилями одягу, розвивати естетичний смак, розширювати ерудицію. Виховувати почуття краси, творчі здібності.</p>	<p>Тлумачення поняття «стиль». Стиль в мистецтві. Стиль в житті. Основні стилі сучасного світу: класичний, романтичний, спортивний та фольклорний та їх особливі різновиди. Стиль одягу.</p> <p>Творче завдання: виконати дизайн-проект «Традиційні українські народні мотиви у сучасній моді».</p>		Графічні матеріали
7		<p>Зачіска — краса і стиль, що створює дизайнер.</p> <p>Формувати уявлення про роботу стиліста. Вчити підбирати техніку виконання роботи. Виховувати естетичне ставлення до дійсності, прагнення до особистої творчості.</p>	<p>Дизайн зачіски — мистецтво створення привабливого вигляду людини. Значення професії художника-перукаря в сучасному житті. Зачіски на щодень і святкові. Різноманіття стилів зачісок. Виконання вправи: начерки погрудних графічних портретів людей з різними формами обличчя.</p> <p>Творче завдання: виконання начерків художнього моделювання зачіски для створення індивідуального стилю людини.</p>	Фотозразки різних типів зачісок чоловічих та жіночих.	Графічні матеріали
8		<p>Створюємо власний імідж.</p> <p>Формувати розуміння учнями значення іміджу в сучасному світі, підпорядкованості костюму, стилю одягу умовам життя кожної епохи, соціальним порядкам, психології людини, її вдачі, смаку.</p> <p>Розвивати вміння використовувати гармонійні контрастні і нюансні поєднання кольорів як засобу досягнення художньої виразності.</p> <p>Виховувати творче ставлення до виконання роботи.</p>	<p>«Стиліст». Функції одягу. Вплив масштабу декору на сприймання людини в одязі.</p> <p>Творче завдання: з допомогою виразальних засобів, притаманних для мистецтва дизайну, відобразити своє бачення образу сучасного підлітка.</p>	Ілюстрації на яких зображені зразки костюмів різних історичних епох, різних стилів.	Графічні замальовки
9		<p>Ландшафтний дизайн як засіб організації середовища.</p> <p>Ознайомити учнів із особливостями організації парків, специфікою ландшафтного мистецтва. Учити проектувати природне середовище; формувати вміння і навички образотворчої діяльності; виховувати естетичний смак. Творче свідоме ставлення до мистецтва.</p>	<p>Поняття «дизайн середовища», «ландшафтний дизайн» про природній і штучний ландшафт. Відображення міфопоетичних і філософських концепцій у садово-парковому мистецтві.</p> <p>Ліплення паркової скульптури, фонтанів; створення зразків альтанок, мостиків у техніці, зелених насаджень у техніці «паперової пластики».</p> <p>Творче завдання: створення макету парку «сад моєї мрії»</p>	Висячі сади, Семіраміди, зразки китайських та японських парків, регулярні парки Італії, природні парки Англії, світлини Версалу м.Париж (Франція), Петрограф м. Санкт-Петербург (Росія), Національного дендропарку «Софіївка»	Макетування (ліплення, паперова пластика). Матеріали : пластилін, кольоровий та білий папір, клей

				м.Умань Черкаська обл..	
0-31		Дизайн інтер'єру. Ознайомити із техніками розписування яєць, різними способами виготовлення прикрас із писанок, оздоблення ними приміщень; сприяти відродженню народних традицій.	Особливості дизайну інтер'єру. Фітодизайн, біодизайн, аквадизайн, етнодизайн у сучасному інтер'єрі. Писанка як атрибут народних обрядів. Творче завдання: розпис писанок. Оздоблення приміщення до великодніх свят композиція ми з писанок за схемами «Дзвоник», «Хрест», «Гердан». Творче завдання: виготовлення Великодніх композицій для оздоблення інтер'єру.	Зразки писанок, відеоряд «Великодні композиції»	Матеріал и для писанкарства, нитки, дрiт для композицій.
2		Країна фестивалів. поглибити знання учнів про скульптурне мистецтво; сформувати уявлення учнів про художнє оформлення предметів, розвивати вміння виділяти головне, узагальнювати. Виховувати інтерес до роботи дизайнерів, прагнення до особистої творчості.	Історія виникнення фестивалів, Особливості організації музичних, театральних, арт-фестивалів, кінофестивалів, етнофестивалів. Призова та сувенірна продукція. Творче завдання: розробити макет головної нагороди фестивалю кубку (ліплення), пам'ятної статуетки.	Фотозразки кубків, статуеток, сувенірів.	Ліплення (пластилін)
3		Футуристичний дизайн – погляд в майбутнє. Ознайомити учнів з футуристичним дизайном, ідеями футурологів у містобудуванні та технологіях. Розвивати креативність, нестандартність мислення, виховувати готовність використовувати отриманий досвід у творчій роботі.	Найсучасніші винаходи футуристичного дизайну в архітектурі, інтер'єрі та техніці та електроніці. Актуальні питання сьогодення: економічність, екологічність, технологічність, інформаційність. Виконання справи: «Коло ідей» на тему «Уявлення майбутнього». Творче завдання: розробити ескіз проекту «Вулиця майбутнього», «Транспорт ХХХ століття».	Відеоряд «Футуристичний дизайн», Р. Херрон «Аркигрем», «Крокуюче місто», Цветан Тошков «Фантастичне місто», Чже Чхоль Парк «Спрямовані в небо», уривки з фільму Л.Бесона «П'ятий елемент»	Різні художні матеріали
4		Перевір свої досягнення. Визначити рівень засвоєння теоретичних знань і опанування практичними вміннями у період навчання в 7-му класі; розвивати логічне мислення, уміння узагальнювати матеріал, робити висновки	Узагальнюючий урок. Мистецька вікторина «Діалог традицій і новаторства». Творче завдання: виконання колективної роботи на формат А-1 «Образотворче мистецтво і ми».		Різні художні матеріали

Розділ 1. Образотворче мистецтво в нашому житті

Тема 1. Архітектура

Урок 1. Архітектура та її види. Створення графічного ескізу архітектурної споруди за вибором учня.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *громадської компетентності:* усвідомлення своєї належності до соціально-культурного середовища; *загальнокультурної компетентності:* духовно-моральні основи життя людини;

міжпредметних естетичних компетентностей: оволодіння досягненнями національної (світової) культури; виявлення інтересу до архітектури, духовних і моральних цінностей українського народу;

предметних мистецьких компетентностей: дати поняття про архітектуру як вид мистецтва; ознайомити з класифікацією архітектурних об'єктів за призначенням; учити висловлювати судження про специфіку архітектурних об'єктів, вчити розрізняти архітектуру і будівництво; розвивати естетичне сприйняття навколишнього світу; виховувати любов до прекрасного на прикладах зразків світового мистецтва та рідного краю.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: для вчителя – роздатковий матеріал (шаблони архітектурної споруди), презентація «Архітектура як вид мистецтва», відео «Сім чудес України», «Незвичайні будинки», ППЗ «Храми рідного краю», літературний ряд – «Рідне місто»;

для учня – альбом, графічні матеріали, акварель, гуаш, папір, ножиці, клей.

Терміни і поняття: архітектура, архітектор.

Хід уроку

Найбільшій похвали заслуговує той архітектор, який уміє поєднати в споруді красу і зручність для життя.

Лоренцо Берніні

1. Організація уроку:

- перевірка присутності учнів на уроці;
- наявність обладнання в учнів;

2. Актуалізація опорних знань:

- мотивація навчальної діяльності;
- проблемне питання.

Учитель. Уявіть собі, що вам потрібно написати електронного листа своєму другові, який живе в іншій країні або розповісти по Скайпу про своє рідне місто (село). Про яку архітектурну споруду ви б розповіли? (Учні висловлюють свою думку).

Архітектура оточує нас, її образи мають велику силу психологічного впливу. Важливо розуміти, відчувати архітектуру. Тому тема нашого уроку сьогодні: «Архітектура як вид мистецтва». Ми з вами ознайомимося з будівель архітектурою, її засобами виразності та класифікацією архітектурних об'єктів.

3. Викладення нового навчального матеріалу:

Скажіть будь – ласка, будівництво та архітектура – це одне й те саме чи ні? (Учні висловлюють свою думку)

Я хочу навести приклад висловлювання одного відомого архітектора ХХ століття Де Корбузе: «Ви використовуєте, як будівельний матеріал камінь, дерево або бетон, ви зводите з нього будинки, палаци. Це є будівництво. Та раптом ви зворушили моє серце, і мені стало добре. Я в захопленні вигукую: «Як гарно!». Це вже архітектура».

То що ж таке архітектура? Мистецтво проектування будівель і будівельних споруд, комплексів називають архітектурою.

Ще давньогрецький архітектор Вітрувій у своєму творі «Десять книг з архітектури» визначив: «Міцність, користь, краса – складові частини справжнього витвору архітектури...».

Цей вид мистецтва споруджує будівлі для мешкання зручні, для зору прекрасні, для довгого часу – міцні. (М.В.Ломоносов).

Архітектуру ще називають музикою, що застигла.

Рідне місто

Поглянь лиш на місто з висоти –
Це наче хвилі, які крутяться у вирі,
Це наче кораблі плывуть туди – сюди,
Це наче музика застигла у пориві.
То рух у гору, а то стрімко вниз,
То невеличкі, наче сільські хати.
Ця велич і краса споруд,
Ну як тебе, о місто, не кохати!

Учитель. Отже, архітектура – це застигла музика. Тому при створенні архітектурної композиції враховується форма будівель та їх елементів: симетрія, асиметрія, ритм, масштаб. Така узгодженість створює єдине враження – Гармонію.

Кожний вид образотворчого мистецтва має свою мову, засоби і прийоми створення художнього образу. Яка ж тоді мова архітектури? Якщо у живописі головне що, діти? – колір, в графіці – лінія, в скульптурі – об'єм, то в архітектурі головне – простір.

Простір виявляється в архітектурі за допомогою конструкції та матеріалу. Художнє вираження конструкції будівлі має назву тектоніка. Простір і тектоніка головні композиційно – виражальні засоби архітектури.

Архітектура поділяється на три основні види:

- *об'ємні споруди* (житлові, громадські та промислові будівлі);
- *ландшафтна архітектура* (створення садово-паркових комплексів);
- *містобудування* (планування нових міст, реставрація та оновлення).

Для створення твору архітектурного мистецтва необхідні зусилля людей різноманітних спеціальностей. Давайте спробуємо перерахувати професії, пов'язані з будівництвом: архітектор, кресляр, інженер, кранівник, бульдозерист, монтажник, тесляр, скляр, муляр, електрик, сантехнік, зварник, водій...

Отже: архітектори створюють в уяві та зображають на папері майбутню будівлю, інженери – будівельники виконують для неї технічні креслення і розрахунки, щоб будівля була міцною та надійною. А ще багато людей створюють матеріали. Необхідні для будівництва – цеглу і бетон, скло і метал, дерев'яні вироби, керамічну плитку.

А зараз до вашої уваги хочу продемонструвати відео – фільм «Сім чудес України».

4. Практична робота

Створення графічного ескізу архітектурної споруди за вибором учня

Зразки робіт

1. Оперний театр (Сідней)

2. Ейфелева вежа (Париж)
3. Вежа Корнякта (Львів)

5. Закріплення знань.

Тестові завдання

1. Що таке архітектура?

- а) мистецтво будувати і проектувати;
- б) процес замішування бетону;
- в) зварювання різних конструкцій.

2. Хто проектує будинки?

- а) інженер;
- б) архітектор;
- в) будівельник.

3. Назвіть важливі риси, що притаманні архітектурній споруді?

- а) міцність;
- б) користь;
- в) міцність, користь і краса;

4. Назвіть три основні види будівель?

- а) парки, сквери, житлові будинки;
- б) містобудування, громадські, промислові будинки;
- в) ландшафтна архітектура, об'ємна, містобудування.

5. Якою мовою « розмовляє» архітектура?

- а) колір;
- б) лінія;
- в) простір.

6. Виберіть відомі чудеса України.

- а) Піраміди, сади Семіраміди, Ейфелева вежа;
- б) парк «Софіївка», Києво – Печерська Лавра, Хотин;
- в) Тадж – Махал, статуя Зевса, Парфенон.

6. Підсумок уроку:

- демонстрація композицій;
  - самоаналіз;
  - оцінювання дитячих робіт;
- Перегляд відео «Незвичні будівлі»

7. Домашнє завдання (протягом теми):

- підготувати повідомлення про пам'ятку архітектури за власним вибором.

Урок 2. Будинок та інтер'єр. Створення ескізу кутового інтер'єру дитячої кімнати.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* орієнтуватися в часі та раціонально його використовувати; самостійно виконувати практичне завдання;

математичної і базової компетентності: інтелектуальний розвиток учнів (розвиток логічного і просторового мислення, інформаційної та графічної культури, пам'яті, уваги, інтуїції тощо);

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;

предметних мистецьких компетентностей: продовжувати ознайомлювати учнів з основами композиції, поняттями «точка зору», «композиційний центр», «поле зору», «зоровий центр»; поглибити знання про закони перспективи, жанр інтер'єру; виробляти практичні навички зображення інтер'єру з різних точок уміння бачити і розуміти особливості будови форми замкнутого простору; розвивати в дітей комбінаторні здібності, образне, логічне, просторове мислення; продовжувати формувати вміння аналізувати, узагальнювати, розвивати кмітливість; навчати міркувати; стимулювати розвиток допитливості; виховувати в учнів акуратність, увагу.

Обладнання: для вчителя – схеми побудови інтер'єру в різних видах перспективи, репродукції картин; для учня – альбом, олівець, гумка.

Терміни і поняття: екстер'єр, інтер'єр.

Хід уроку

1. Організаційний момент.

2. Актуалізація опорних знань.

Бесіда

Пригадаємо значення понять:

Екстер'єр (в арх.; з фр. — зовнішній) — зовнішній вигляд споруди.

Інтер'єр (з фр. — внутрішній) — це архітектурно і художньо оформлена внутрішня частина будівлі, приміщення.

- Як перекладається слово інтер'єр і що означає це поняття? (Інтер'єр в перекладі з французького означає внутрішній, тобто це внутрішній вид будь-якого приміщення).

- Які види перспективи ви знаєте?

- Де застосовуються знання про перспективу?

3. Мотивація навчальної діяльності, оголошення теми уроку.

Учитель. Вийдіть на вулицю, озирніться навколо і, всюди побачите пейзажі, але варто переступити поріг і увійти до будь-якого будинку, як потрапите до світу не менш привабливого для людини-світу інтер'єру. Недарма кажуть: «Покажи, де ти живеш, і я скажу, хто ти». Тож, за зовнішнім виглядом нашої оселі оцінюють і нас — тих, хто в ній мешкає. Тобто, вже сам вигляд будинку дає інформацію про призначення помешкання, відповідає на запитання «Для кого?» і «Для чого?».

І сьогодні на уроці ми навчимося виконувати малюнок в одному з найскладніших жанрів образотворчого мистецтва — інтер'єрі. Дізнаємося які існують групи та види зображення інтер'єрів, з'ясуємо яку роль відіграє перспектива в зображенні інтер'єрів.

4. Виклад нового матеріалу.

Розповідь учителя.

Отже, інтер'єр — це оформлення внутрішнього простору будинку або окремого приміщення з їх убранням, меблями й різноманітними речами.

В інтер'єрі можуть бути виражені різноманітні відтінки почуттів і настрою людини: радість, смуток, роздуми; він може бути святковим, або скромним, затишним або холодно-парадним. У ньому можна показати зміни, які вносять до нашого життя дійсність: вигляд нової квартири, лабораторії, офісу, театру і т.д. Інтер'єр, як жоден інший жанр, здатний

розповіді про людину: хто вона, чим захоплюється, який її характер. Про все це уважному спостерігачеві говорять речі, їх розташування, стан житла. Перш ніж почати виконувати роботу в цьому жанрі, необхідно запам'ятати, що будь-який інтер'єр у своїй основі-коробка, у якої шість площин: підлога, стеля, чотири стіни.

Інтер'єр поділяється на дві основні групи — **житловий і громадський**. Житловий інтер'єр — це своєрідний портрет людини, котра живе в ньому. Він може багато розповісти про характер господаря, про його інтереси і смаки, соціальний статус. Житлові інтер'єри створюють самотужки або за допомогою професіоналів. Професіоналізм майстра полягає в тому, щоб задовольнити всі побажання замовника. При розробці громадського інтер'єру враховуються передусім його призначення та функціональні вимоги. Так, для торгової зали необхідні просторі проходи та зручні вітрини, для кафе — створення затишної, спокійної атмосфери, в якій людина може відпочити, а інтер'єр офісу чи навчальної аудиторії — це чіткість ліній, якісне освітлення та зручні робочі місця.

Розрізняють два види зображення інтер'єру: **кутовий і фронтальний**.

У кутовому інтер'єрі всі стіни розташовано під кутом до зображувальної площини (для перспективної побудови такого малюнка використовується дві точки сходження).

У фронтальному інтер'єрі зображувальна площина паралельна видимій протилежній стіні (для перспективної побудови такого малюнка використовується одна точка сходження).

Аналіз живописних інтер'єрів О.Серебрякова та А.Ягужинської

Питання для бесіди

- Що зображено на картині?
- Який вид інтер'єру зображено на картині?
- Про що розповіли художники?
- Що є композиційним центром?
- Поєднання яких кольорів використав художник?
- Яке враження на вас справив твір?
-

Олександр Серебряков Інтер'єр квартири Олександра Попова. 1945 р.

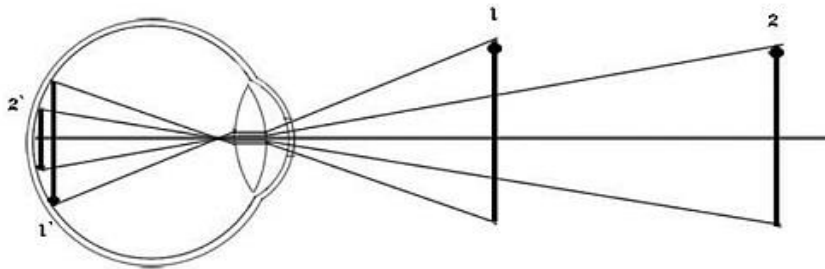

Ганна Ягужинська. Інтер'єр.

Учитель. Навіть коли горизонт або точка сходження на малюнку приховані, вони все одно на нього впливають. Ми легко можемо їх знайти, провівши напрямні лінії від усіх паралельних елементів у кімнаті, зображеній на малюнку. Так ми отримуємо точку сходження. А вже через неї без зусиль проведемо лінію горизонту.

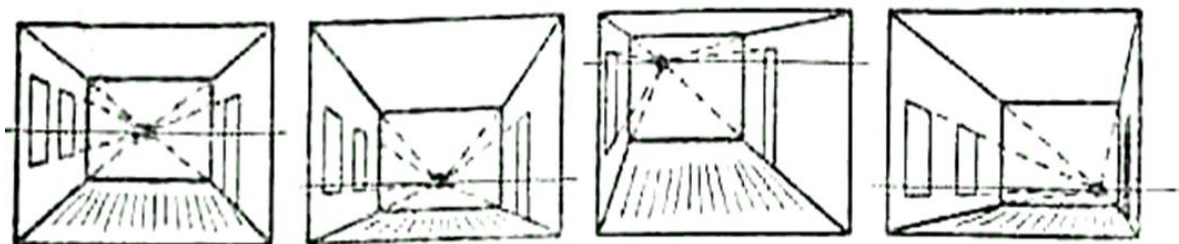
Навчальна гра. «Де сховалася лінія горизонту?»

5. Практична робота

Зорове зменшення величин предметів у міру віддалення від глядача – це основна властивість перспективи, з нею ми знайомилися під час малювання з натури різних речей, пейзажів з будинками за уявою та при тематичному малюванні тощо. Спробуємо уважно роздивитися предмети і зобразити їх такими, як їх сприймає наше око, тобто, ми будемо вчитися правильно зображувати перспективну побудову інтер'єра. Спочатку спробуємо схематично зобразити конструктивну будову фронтального інтер'єра класної кімнати, в основі якої є форма прямокутного паралелепіпеда.

Далі учитель демонструє модель паралелепіпеда з дроту виконує на дошці схеми-начерки інтер'єра класної кімнати з чотирьох точок зору, зміщуючи лінію горизонту і коментуючи кожен ліній, а учні роблять собі подібні схеми-начерки і аркушах паперу, попередньо розмітивши їх на чотири рівні частини.

Звертається увага учнів на те, що всі горизонтальні та вертикальні лінії, паралельні щодо картинної площини, залишаються незмінними, тобто у перспективі (в невеликому

обмеженому просторі) свого напрямку практично не змінюють. Усі лінії рисунка-схеми учні виконують за уявою, від руки, не користуючись лінійками.

Потім вчитель виконує на дошці схематичне зображення перспективної побудови фронтального інтер'єра (з однією точкою сходження).

**Алгоритм зображення фронтального інтер'єру
(з однією точкою сходження):**

1. Визначити лінію горизонту на картинній площині.
2. Визначити головну точку сходження, яка розташована на фронтальній стіні посередині лінії горизонту.
3. У центрі на лінії горизонту зображується у певних пропорціях фронтальна стіна.
4. Паралельні між собою лінії підлоги, стелі (перпендикулярні до картинної площини) йдуть до точки сходження на лінію горизонту.
5. Усі паралельні між собою лінії вікон, дверей (перпендикулярні до картинної площини) йдуть до точки сходження на лінії горизонту.

Усі горизонтальні та вертикальні лінії, паралельні щодо картинної площини, свого напрямку не змінюють.

Меблі, що знаходяться в інтер'єрі, найкраще починати зображувати з нижньої основи, спочатку намічаючи усі ребра великої форми, щоб вони вписувались в інтер'єр і «плавали» в просторі.

Зразки фронтальних інтер'єрів

Зразки кутових інтер'єрів

Алгоритм зображення кутового інтер'єру (з двома точками сходження).

1. Проводимо лінію горизонту.
  2. Оскільки ми виконуємо кутове зображення, то необхідно ліворуч та праворуч позначити дві точки сходження.
  3. Зверху та знизу з лівого боку зображувальної площини проводимо допоміжні лінії до точки сходження, що розташована праворуч. За таким самим принципом проводимо допоміжні лінії з правого боку до лівої точки сходження.
  4. З'єднуємо точки перетину допоміжних ліній і знаходимо висоту протилежного від нас кута кімнати (отже, отримуємо зображення стін, стелі та підлоги).
  5. За допомогою точок сходження і допоміжних ліній визначаємо розміри та конфігурацію вікна, елементів підлоги, меблів тощо.
- Учні створюють ескізи кутового та фронтального інтер'єру житлової кімнати.

6. Підсумок уроку

1. Виставка дитячих робіт. Колективний аналіз та оцінювання.
2. **Метод «Закінчи речення»...**
Мистецтво будувати, проектувати та споруджувати це - ... (архітектура)
Зовнішній вигляд архітектурних споруд - ... (екстер'єр)
Внутрішній простір архітектурної споруди - ... (інтер'єр)
Вид інтер'єру в якому стіни розташовано під кутом до зображувальної площини це – ... (кутовий)
Для перспективної побудови такого малюнка інтер'єру використовується одна точка сходження – це (фронтальний інтер'єр)
Призначення та функціональні вимоги обов'язково враховуються при розробці ... (громадського інтер'єру).

7. Домашнє завдання.

- Знайти роботи художників з інтер'єром.
Відвідуючи громадські споруди розглянути особливості оформлення їхніх інтер'єрів.

Урок 3. Інтер'єр у житті людини. Створення ескізу сучасного громадського інтер'єру.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* орієнтуватися в часі та раціонально його використовувати; самостійно виконувати практичне завдання;

математичної і базової компетентності: інтелектуальний розвиток учнів (розвиток логічного і просторового мислення, інформаційної та графічної культури, пам'яті, уваги, інтуїції тощо);

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;

предметних мистецьких компетентностей: познайомити учнів з стилями та напрямками в інтер'єрі, особливостями створення цілісного образу інтер'єру; з основами композиції інтер'єру; поглибити знання учнів про закони перспективи, жанр інтер'єру; виробляти практичні навички зображення інтер'єру з різних точок зору; розуміти особливості будови форми замкнутого простору; розвивати в дітей комбінаторні здібності, образне, логічне, просторове мислення; продовжувати формувати вміння аналізувати, узагальнювати; розвивати кмітливість; навчати міркувати; стимулювати розвиток допитливості; виховувати в учнів акуратність, увагу.

Обладнання: для вчителя – зразки із зображеннями сучасних інтер'єрів; схеми побудови інтер'єру в різних видах перспективи; для учня – альбом, олівець, гумка.

Терміни і поняття: стилі інтер'єру

Хід уроку

1. Організаційний момент.

2. Актуалізація опорних знань.

Поясніть, що означають поняття: «інтер'єр», «кутова перспектива», «фронтальна перспектива», «житловий інтер'єр», «громадський інтер'єр»

3. Повідомлення теми уроку.

Учитель. Інтер'єр завжди співзвучний часові, його характер постійно змінюється. Інтер'єр відображає побут і смаки сучасників.

Елементи інтер'єру можна побачити в помпейських розписах, у візантійських і давньоруських іконах, східних мініатюрах, стародавніх японських сувоях. Починаючи з епохи Відродження він стає важливою частиною багатьох творів, що відносяться до різних жанрів. Недарма великий Рембрандт писав героїв своїх полотен в інтер'єрі, де завжди можна створити таке освітлення, яке активно допомагало б втілити зовнішність, характер, переживання людей. І пейзаж, батальний і історичний жанри дуже часто сполучаються з інтер'єром.

5. Вивчення нового матеріалу.

Розповідь учителя

Під час оформлення житла особлива увага приділяється трьом основним чинникам:

— **функціональність**, коли житло відповідає нормальним умовам проживання. Кожна кімната має певне призначення. Раціональне планування кімнат, зручно розміщені меблі додають помешканню комфорту;

— **гігієнічність**: звукоізоляція, повітрообмін, теплозахисні якості, робота санітарно-гігієнічного устаткування і т. ін.;

— **естетичність**, тобто гармонійність речей і простору, їх цілісність. Житло може бути витримане в якомусь одному традиційному стильовому напрямку або являти собою їхнє поєднання. Головне, щоб у дизайні інтер'єру простежувалася цілісність, а окремі декоративні елементи гармонійно поєднувалися між собою в єдину композицію. композиція інтер'єру — це особливе розташування і співвідношення його складових: меблів, світильників, побутового обладнання.

Інтер'єр – це архітектурно й художньо оздоблена внутрішня частина будинку, що забезпечує комфорт людині та визначає функціональне призначення приміщення.

Інтер'єр має різні стилі та напрямки. До історичного стилю належать: романський, готичний, ренесанс, бароко, рококо, класицизм, еkleктика, модерн. До регіональних: англійський, африканський, східний, скандинавський, японський. Ми сьогодні з вами більш детально зупинимось на сучасних стилях.

Сучасні *стилі інтер'єру* – це ті, які стали розвиватися недавно, але вже завоювали визнання й стали популярними. До них належить:

Мінімалізм – заснований на принципі побудови ідеальних форм і пропорцій, конструювання простору грою контрастних кольорних співвідношень і освітлення при повній відсутності декору. Нічого зайвого.

Конструктивізм – характерні продумані функціональні рішення і строга відповідність їхнім вимогам, компактність із чітко виявленим каркасом, технічна ясність форм. Відсутність ліпного декору.

Техно – стиль, якому властива особлива психологія життя. У дизайні інтер'єрів житлових приміщень використовується не часто, але зате популярний у дискотеках, ресторанах і т. д. В облицюванні обов'язково присутні метал і скло.

Хай-тек – стиль високих технологій. В облицюванні найсучасніші матеріали, максимально функціональні меблі екстравагантної форми.

Кантрі – стиль, з безліччю видів: залежно від країни, чий колорит він відтворює. Основна риса кантрі – світлий, наближений до сільського стилю дизайн.

Авангард – це стиль для людей з оригінальним смаком і нестандартним мисленням, що вважає за краще свободу і незалежність у всьому. Основну роль у цьому стилі відіграє колір.

Творець інтер'єру по суті є художником. Зображення внутрішнього простору приміщень є популярним жанром графіки і живопису. Саме в зображеннях інтер'єрів художники залишили нам детальні свідчення про моду, побут, посуд, меблі різних часів. З попереднього уроку ви знаєте, що реалістично зображати інтер'єри митцям допомагають закони перспективи.

Пригадаймо як побудувати лінійно інтер'єр.

(Учні за схемами пригадують особливості побудови фронтального і кутового інтер'єрів).

Згідно з ними візуально здається, що предмети у просторі зменшують свій розмір з віддаленням до лінії горизонту.

Колір в інтер'єрі. Оздоблення стін має поєднуватися з кольором меблів, порт'єр і відповідати призначенню приміщення. Наприклад, для спальних кімнат рекомендуються спокійні кольори, оскільки строкатість дратує. Занадто темний колір також не прийнятний — приміщення видається похмурим. У кімнатах з вікнами на північ доречними будуть кремкові, оранжево-рожеві, жовті, золотисті, світло-зелені тони. Холодні тони — блакитно-зелені, блакитно-сірі, зеленувато-сірі — пасують для кімнат, вікна яких виходять на південь.

Громадський інтер'єр. Громадські будівлі соціальної сфери – учбово-виховні лікувально-профілактичні, торгівельні і громадського харчування житлових утворень створюються з метою проведення в них самих різних життєвих процесів — виховання і освіти, лікування, громадського обслуговування, культури, відпочинку і так далі. Всі ці, іноді дуже складні біологічні і соціальні процеси вимагають відповідних умов для їх організації.

Домашнім завданням було: відвідуючи громадські споруди розглянути особливості оформлення їхніх інтер'єрів. *(учні висловлюють свої спостереження).*

Учитель. Багато в чому відрізняється від дизайну квартир і житлових будинків дизайн інтер'єру громадських приміщень. Так, оформляючи громадське приміщення, теж потрібно вибирати стиль дизайну, підбирати обстановку і планувати розташування меблів, але все це має свою особливу специфіку, що відрізняється ще й з урахуванням того, яку роль буде грати громадське приміщення, для чого він призначений і які люди будуть туди приходити. Тому правильно оформити громадське приміщення — завдання досить складна, але цікава.

Важлива особливість, яку повинен врахувати дизайн інтер'єру громадських приміщень, це те, що оформлення має справляти враження на клієнтів, щоб їм хотілося знову повернутися і скористатися послугами компанії,

фірми чи магазину, але, разом з тим, важливо, щоб обстановка була зручною для персоналу. Адже саме люди, які працюють в цьому закладі, забезпечують гарне обслуговування клієнтів і від них залежить, наскільки клієнт захоче повернутися знову в цей заклад. Тому важливо, щоб персоналу було зручно працювати, а обстановка викликала тільки гарний настрій.

1.

2.

1. Інтер'єр приміщення фірми дизайнерських послуг.
2. Дизайн магазину шоколаду "Le Boutique Chocolatier" Дубаї, ОАЕ

3.

4.

3. Інтер'єр офісного приміщення
4. Дизайн холу готелю у м.Східниця

6. Виконання практичного завдання

Виконання вправ

Вчитель пояснює та демонструє побудову фронтального інтер'єру з різних точок зору, учні виконують замальовки в альбомі.

Виконання практичного завдання: створення сучасного громадського інтер'єру у техніці аплікації.

7. Підсумок уроку

Перегляд та колективний аналіз учнівських робіт.

8. Домашнє завдання

Дібрати візуальний матеріал із зображенням сучасного житлового будинку (1-2 поверхи) у кутовій перспективі.

Урок 4. Екстер'єр – обличчя будинку. Зображення сучасного будинку у кутовій перспективі.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* орієнтуватися в часі та раціонально його використовувати; самостійно виконувати практичне завдання;

математичної і базової компетентності: інтелектуальний розвиток учнів (розвиток логічного і просторового мислення, інформаційної та графічної культури, пам'яті, уваги, інтуїції тощо);

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити учнів з конструктивними та декоративними елементами будівель, поглибити знання з лінійної перспективи, зображати будинок у кутовій перспективі, розвивати аналітичне та конструктивне мислення.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: для вчителя – таблиця перспективного скорочення куба, поетапності зображення будинку, фото із зображенням конструктивні та декоративні елементи будівель та котеджів.

для учнів – графічні матеріали.

Хід уроку

1. Організаційний момент

2. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Мабуть, багато хто з вас у ранньому дитинстві грався кубиками: будував вежі, фортеці, замки. Ставши трохи старшими, ви напевно пробували малювати казкові палаци, міста. Я прошу вийти до дошки трьох добровольців і намалювати найпростіший будинок, але так, щоб видно було дві його сторони. (Виконання завдання учнями.)

- Подивіться на ці малюнки й скажіть, чи впоралися діти із завданням?

А тепер звернемося до репродукцій картин, на яких зображені архітектурні споруди й порівняймо їх. Чи бачите ви різницю в зображенні будинків?

Безумовно, будинки, зображені на картинах, відрізняються від тих, що намалювали учні, тому що художники спиралися на певні закони, з якими ми познайомимося на цьому й наступному уроках.

3. Актуалізація опорних знань

Гра «Хто більше?», учням потрібно пригадати і назвати частини будівель.

Учитель. Пригадайте і назвіть основні засоби виразності архітектури.

4. Повідомлення теми уроку

Тема сьогоднішнього уроку «Як народжуються архітектурні образи», ми більше дізнаємося про конструктивні елементи архітектурних споруд, зобразимо свій сучасний будиночок за законами лінійної перспективи.

5. Вивчення нового матеріалу

Учитель. Мало знайдеться людей, які ніколи не милувалися б творами архітектури. Гуляючи старими вулицями великого міста, ми не можемо просто пройти повз старовинних будівель, яким вже багато десятків років, декор фасадів яких захоплює красивими архітектурними елементами, творчим задумом майстрів, відгоміним історії та культури минулої епохи.

Протягом багатьох століть архітектурні об'єкти служили людині не тільки для праці, навчання, відпочинку, але й несли в собі інші важливі якості: формували уявлення про красу, викликали певні почуття та настрої. Краса архітектурних споруд оспівувалася в художніх творах, але мало хто при цьому згадував величезну працю зодчого. У процесі пошуку та розробки ідеї архітектори намагались віднайти гармонійне поєднання конструктивних та декоративних елементів.

Фасад (екстер'єр) будівлі – це її «обличчя»! При огляді будівлі, що притягує погляд, мимоволі починаєш розуміти, що гармонійне поєднання різних складових перетворює її у

справжній шедевр. Найчастіше це відбувається завдяки конструктивним і декоративним елементам, характерним для цієї будівлі. І тоді народжується унікальний, неповторний образ архітектурної споруди.

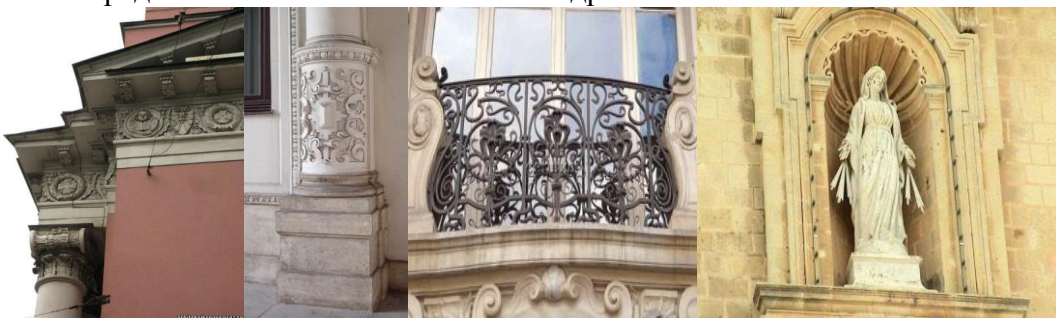
Тож познайомся із конструктивними та декоративними елементами будівель, завдяки яким споруда набуває особливої виразності.

Впродовж історичного розвитку конструктивні та декоративні елементи архітектурних споруд змінювалися, відповідаючи потребам і естетичним смакам суспільства. У наш час наряду зі збереженням традицій і надбань минулого, завдяки новітнім матеріалам і технологіям з'являються нові форми будівель та сучасне бачення їх декоративного оздоблення. Цей процес можна прослідкувати на прикладі будівель, створених у різні часи та в різних куточках світу.

Балюстрада

сандрик

Антаблемент напівколони француз балкон ніша

На плашке (кожне поняття нумеруємо і на ілюстраціях робимо виноску з цифрою)

Конструктивні та декоративні елементи будівель

1. Антаблемент - балочне перекриття прольоту або завершення стіни.
2. Балкон - відкрита площадка, яка виступає за площину зовнішньої стіни і обгороджена перилами. Французький балкон - тип балкона, що не має власне балконної площадки - огорожа встановлюється безпосередньо в отворі із зовнішнього боку, прямо перед дверима. Можливий також варіант з майданчиком, але дуже вузьким.
3. Балюстрада - огороження балконів, сходів тощо, яке складається з ряду стовпчиків (балясин), поєднаних зверху плитою, балкою або перилами. Найчастіше балюстради – це сходові, терасні або балконні огорожі.

4. *Колона* - вертикальна опора, яка має вигляд циліндричного або багатогранного стовпа і складається з бази, стовбура і капітелі, а також усяка подібна колоні опора з будь-якого матеріалу.

5. *Консоль* - опуклість стіни, зазвичай прикрашена і підтримуюча балкон, галерею, карниз тощо.

6. *Лінійний карниз* - архітектурна прикраса, що йде уздовж верху стін при поєднанні їх зі стелею або дахом; такі ж прикраси можуть бути над вікнами і під вікнами або навколо верхньої частини п'єдесталу.

7. *Ліпнина* - рельєфні прикраси (фігурні та орнаментальні) на фасадах та в інтер'єрах будівель.

8. *Ніша* - архітектурний елемент, декоративне поглиблення в стіні, яке використовується для встановлення статуй, ваз тощо.

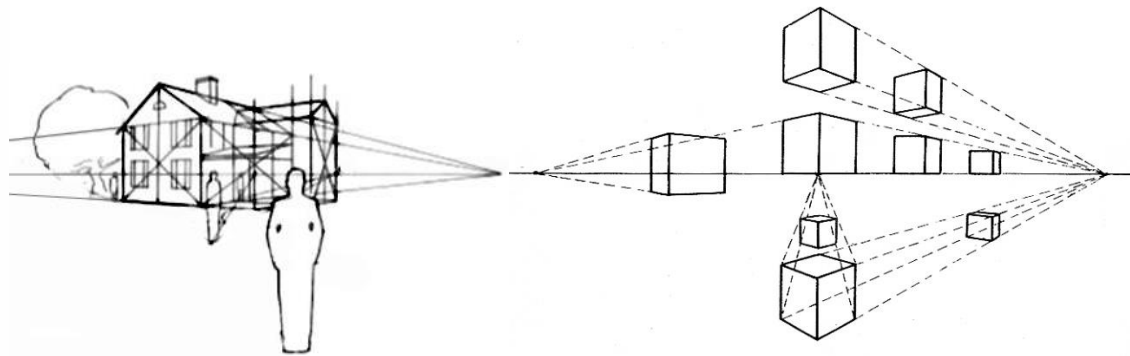
9. *Пілястра* (напівколона) - вміщений у стіну чотиригранний стовп з незначним виступом і зазвичай відтворений подібно до колони (має базу, стовбур і капітель).

10. *Сандрик* - декоративна архітектурна деталь у вигляді невеликого карниза, розташованого над отвором вікна чи дверей на фасадах будівель.

11. *Фриз* - верхня частина споруди у вигляді смуги між головною балкою і карнизом, зазвичай прикрашена малюнком.

12. *Фронтон* - напівкругла або трикутна архітектурна прикраса вгорі будівлі або над її головним входом.

Розгляньте фотографії із зображенням будинків в кутовій перспективі.

Учитель. Отже, у форму будинків складають об'ємні фігури: куби, паралелепіеди, багатогранники.

Щоб переконливо передати форму куба, необхідно правильно, з однієї загальної точки зору, зобразити кожну сховану від нас грань так, як ми її бачимо. Очевидно, що усі вони набувають зовсім інших обрисів і лише та грань, яка знаходиться у фронтальному положенні, залишається квадратом: художник бачить її без змін.

Різницю в зовнішньому вигляді предметів й уявні зміни називають **перспективними**, тобто «побаченими наскрізь». А наука, що викладає закони, які допомагають зображувати предмети так, як сприймає їх наше око, називається **перспективою**. **Лінійна перспектива** розглядає питання, пов'язані з величиною і формою предметів залежно від точки зору. За **кутової перспективи** об'єкти, що зображуються, розгорнені кутом до глядача.

Зверніть увагу, як художники використовують закони перспективи в зображенні інтер'єра метрополітену, у натюрморті. (Демонстрація відповідних репродукцій.)

6. Виконання практичного завдання

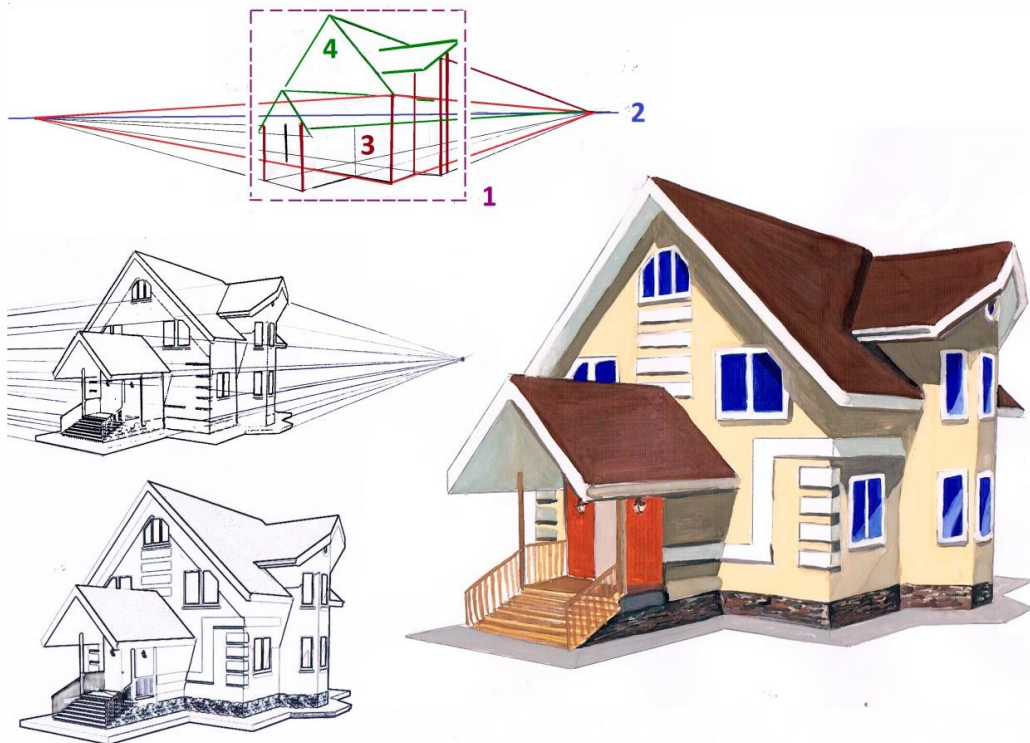

Намалюйте сучасний будинок у кутовій перспективі.

Сплануйте оточення будинку, продумайте його зовнішнє оздоблення, додаючи декоративні та конструктивні елементи архітектури: колони, сходи, балкони тощо.

Етапи зображення будинку у кутовій перспективі

1. Вирішіть композиційне зображення (загальний нарис з урахуванням положень лінії горизонту)
2. Вибір точок сходження
3. Побудова будинку починається з проведення вертикальної лінії - кута, що утворюють видимі стіни будинку.
4. Щоб побудувати дах, необхідно визначити центр відповідної стіни. Для цього проводимо діагональні лінії та через точку їх перетину проводимо вертикаль, на якій розміщуємо точку вершину даху.
5. Деталізуємо малюнок з урахуванням повітряної перспективи, зображаємо рослинність, доріжки тощо.

7. Підсумок уроку

- Яка роль конструктивних та декоративних елементів у створенні особливого архітектурного образу;
- Чому споруди, краса яких створюється складним ритмом горизонтальних та вертикальних ліній, прорізів та простінків, опор та прольотів, називають застиглою музикою.
- Що нового ми дізналися на уроці?
- Що вдалося найкраще?
- В чому були труднощі?
-

8. Домашнє завдання

Спостереження та створення серії фотографій «Вулиці мого міста»

Урок 5. Вулиці, що творять образ міста. Виконання міського пейзажу з однією точкою сходу на тему «Міська вулиця» з передачею лінійної та повітряної перспективи за уявою.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* самостійно виконувати практичне завдання; здійснювати самоконтроль і самооцінку;

математичної і базової компетентності: інтелектуальний розвиток учнів (розвиток логічного і просторового мислення, інформаційної та графічної культури, пам'яті, уваги, інтуїції тощо);

міжпредметної естетичної компетентності: вміння цінувати красу, створену митцями;

предметних мистецьких компетентностей: поглибити знання учнів з історії архітектури, вчити відтворювати просторову перспективу. Розвивати композиційні уміння та навички просторової уяви учнів.

Тип уроку. Комбінований.

Обладнання: схеми конструктивної побудови вулиць, репродукції міських пейзажів

Інструменти і матеріали: кольорові олівці, пастель.

Техніка виконання. кольорова графіка.

Хід уроку

1. Організаційний момент. (Привітання. Перевірка готовності до уроку)

2. Актуалізація опорних знань учнів

Бесіда

Що потрібно знати аби зобразити архітектурні споруди?

Пригадаємо основні правила лінійної та повітряної перспективи:

1. Прямі, паралельні лінії, на малюнку сходяться в одній точці.
2. Предмети, що йдуть удалину, зменшуються в розмірі.
3. Чим далі знаходяться один від одного предмети, тим ближче вони будуть розташовуватися на малюнку.
4. У міру віддалення предметів колір втрачає свою насиченість і контрастність, світлішає.
5. Близький план - теплий і контрастний, середній - тони м'якші, дальній - світлий, узагальнений, все зливається в загальній повітряній серпанку.

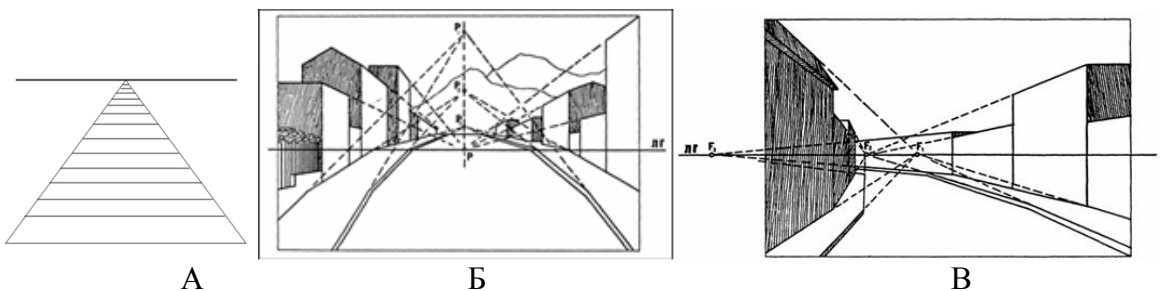
Ми з вами часто ходимо вулицями нашого рідного міста. Вони розгортаються немов би пелюстки білого латаття.

- Чи подобається вам наше місто?

- А що можна побачити на вулицях міста? (Будинки, дерева, машини...)...

Так. Можна спостерігати їх підйоми і спуски, повороти і під'їзди. Ваше завдання: дати коротенько аналіз цих доріг:

- а) Як побудувати вулицю, що проходить прямо?
- б) Побудуйте вулицю з підйомом?
- в) Як зобразити дорогу з поворотом?

3. Оголошення теми та мети уроку.

Учитель. Сьогодні я пропоную вам тему: виконання композиції за уявою «Міська вулиця», та навчитись вирішувати наступні завдання :

- відтворювати просторову перспективу;
- оволодіти знаннями з історії архітектури;
- вдосконалити відчуття композиційної цілісності.

4. Вивчення нового матеріалу

Перспектива в творчості художників

Щоб краще зрозуміти як створити сюжетну композицію «Міська вулиця» пропоную проаналізувати репродукції картин різних художників та дібрати до них відповідні схеми перспективних побудов міських пейзажів.

(Перегляд репродукцій картин та встановлення зв'язків між творами та схемами до них)

5. Практична робота.

А зараз давайте спробуємо відтворити глибину простору в зображенні, виконавши сюжетну композицію за уявою «Міська вулиця». *(Вчитель виконує педагогічний малюнок на дошці, а діти в альбомі простим олівцем)*

Використовуємо закономірності лінійної перспективи:

створення ілюзії глибини простору сприяє метод загородження;

створюється відчуття глибини простору і за рахунок фактурності зображення.

Етапи створення малюнка вулиці з однією точкою сходження

- проведення лінії горизонту;
- вибір однієї точки сходження;
- визначення будинків на передньому плані;
- визначення розташування стовпів, дерев тощо на передньому плані та визначення їх висоти;
- побудова роботи та її завершення на основі правил лінійної перспективи.

6. Підсумок уроку

Вчитель разом з дітьми обирають учня, що справився з роботою бездоганно та нагороджують його званням «Кращий архітектор міста». Роль учня – провести підсумок уроку. Дати аналіз кожному виду роботи.

7. Домашнє завдання

Знайти цікаву інформацію про замки, фортеці України.

Урок 6. Архітектурні пам'ятки України. Створення живописної композиції на одну із тем «Старовинна фортеця», «Замкова гора», «Храми рідного краю»

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *громадської компетентності:* усвідомлення своєї належності до різних елементів природного, етносоціального й соціально-культурного середовищ;

інформаційної компетентності: вміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися довідковою літературою;

міжпредметної естетичної компетентності: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, світу в різних сферах діяльності людини;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити учнів із архітектурною спадщиною України, вчити komponувати кілька елементів пейзажу в просторовому зв'язку їх між собою з композиційним і тоновим рішенням, розвивати аналітичне мислення, технічні навички, виховувати інтерес до вивчення культури України.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: комбінована техніка (акварель з графічним доопрацюванням)

Оснащення уроку:

1. Зображення пам'яток архітектури різних епох та робіт відомих вітчизняних архітекторів; навчальні роботи з методичного фонду; фотографії споруд.
2. Технічні (інформаційні) засоби навчання.
3. Таблиці з кольорознавства, схеми поетапного створення композиції.
4. Папір, графічні матеріали, акварель, фломастери, гелеві ручки

Хід уроку

1. Організаційний момент

2. Актуалізація опорних знань

*«Архітектура – це той же літопис світу.
Він промовляє тоді, коли вже мовчать і легенди, і перекази».*

Микола Гоголь

- Чому М.Гоголь називає архітектуру літописом?
- Яка, на вашу думку, мова архітектури?
- Чим відрізняється архітектура від інших видів образотворчого мистецтва?
- Пригадайте які архітектурні споруди, є візитівками країн світу?
- А чи є в Україні архітектурні твори якими ми могли б пишатися? А в нашому місті?

3. Мотивація навчальної діяльності

Кожен народ пишається культурними здобутками своїх предків, бо в них він бачить не тільки своє минуле, а й сучасне і майбутнє. В архітектурі дуже яскраво віддзеркалюється національна самобутність народу. Українська архітектура завжди була відкрита світові, тобто збагачувалась архітектурними ідеями різних народів, але завжди мала своє особливе «обличчя».

4. Повідомлення теми і мети уроку

Тема нашого сьогоднішнього уроку «Архітектура України крізь століття»

5. Вивчення нового матеріалу

Архітектура спадщина нашої Батьківщини багата і різноманітна. Пам'ятки архітектури, залишені нам творцями минулих епох, становлять вагомий частину багаті культурної спадщини України. Вони - свідки життя народу і розвитку його національної культури.

Народна архітектура та культура українців справедливо вважаються одними з найбагатших надбань культурної скарбниці європейських націй. Народна архітектура України оригінальна і розмаїта за формами і типами споруд.

Будуючи житлові приміщення, наші предки обирали ділянки землі, розташовані поблизу водойм, захищені від вітрів, ураховували особливості рельєфу місцевості. Поруч із житловими приміщеннями зводились і господарські споруди. Для будівництва використовували камінь, глину, очерет, соломку, дерево, цеглу, черепицю. Фасади білились або фарбувались, віконниці розписувались.

Українська дерев'яна архітектура має тисячолітні традиції. Особливе місце у ній посідають храми. Вони відображають давні будівельні традиції, які притаманні лише українському церковному будівництву і не мають аналогів у світі. Народні майстри здебільшого ставили дерев'яні церкви на таких місцях, де б вони гармонійно доповнювали ландшафт. Велике вміння обирати місця для споруд з давніх-давен переходило від покоління до покоління. Поетичність дерев'яних українських церков оспівав Т.Г.Шевченко –

А онде, онде за Дніпром
На пригороді, ніби капличка
Козацька церква невеличка
Стоїть з похиленим хрестом

В Україні збереглося понад 2 тисяч об'єктів дерев'яної культової архітектури, багато з яких мають надзвичайну мистецьку цінність. А 8 унікальних дерев'яних церков України (4 у Львівській області, 2 - в Івано-Франківській, 2 - в Закарпатській областях) внесені до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Народна дерев'яна архітектура, як і народне мистецтво, в усі часи були тими життєдайними джерелами, звідки черпали натхнення багато видатних митців.

1. Церкви Собору св. Архистратига Михайла в с. Ужку, Великоберезнянського р-ну, Закарпатської обл. 1745 р.
2. Церкви св. Юра в м. Дрогобичі, Львівської обл. 1670—1678 рр.
3. Церкви Собору Пресвятої Богородиці в с. Маткові, Турківського р-ну, Львівської обл. 1838—1902 рр.

Для допитливих

Іл. Храм св. Миколая

Найдавніша дерев'яна церква України - храм св. Миколая у закарпатському селі Колодне, датований 1470 роком.

Іл Свято-Троїцький собор у м. Новомосковськ, єдиний в українському дерев'яному зодстві приклад хрещатого, дев'ятикамерного, дев'ятиглавого храму, був побудований в 1778 році народним умільцем Якимом Погребняком без жодного цвяха

В Україні є й інші унікальні архітектурні споруди, що увійшли до списку світової культурної спадщини. Це - собор святої Софії у Києві та Києво-Печерська лавра, архітектурний ансамбль історичного центру Львова, резиденція митрополитів Буковини і Далмації у м. Чернівці.

У 2007 році в Україні була проведена загальнонаціональна акція «7 чудес України», за результатами якої країна визначила «7 історико-архітектурних чудес України», якими стали: Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», Києво-Печерська Лавра, Державний історико-культурний заповідник «Хотинська фортеця», національний дендрологічний парк «Софіївка», Херсонес Таврійський, Софія Київська та Національний заповідник-острів «Хортиця»

Зні Розглянь архітектурні шедеври України. Визнач, до яких видів архітектури вони належать. Обери одну із споруд, охарактеризуй засоби художньої виразності, які найбільш виразно вплинули на створення її образу. У вільний час поцікався історією цієї будівлі.

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка кін XIX ст.

Будинок Державної промисловості (м.Харків, Україна 1926-1928 рр.)

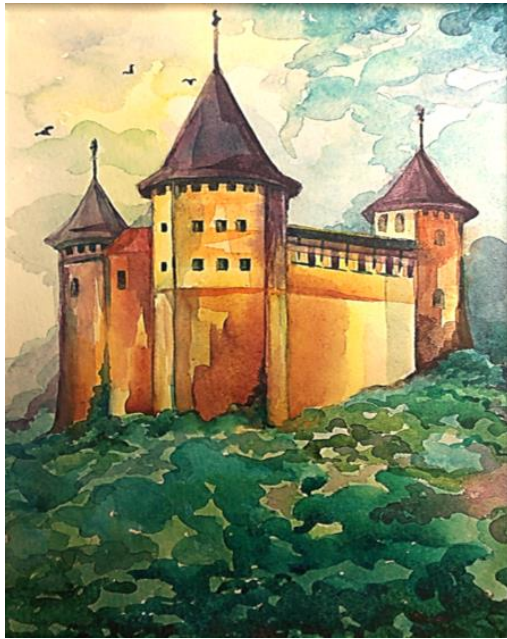

Будинок із химерами (1901–1902), Київ (Україна)

З усіх видів мистецтв архітектура найбільш різнопланово пов'язана з суспільством, його історією, культурою, політикою, соціально-економічним устроєм, природою та кліматом. У плінні віків і тисячоліть творення української архітектури знайшли своє відображення архітектурно-будівельні традиції, які з плином часу постійно змінювалися, удосконалювалися й оновлювалися.

6. Виконання практичної роботи

Створення композиції на вибір «Старовинна фортеця», «Замкова гора», «Храми рідного краю» компонує кілька елементів пейзажу в просторовому зв'язку їх між собою з композиційним і тоновим рішенням у комбінованій техніці: акварель з графічним доопрацюванням.

Створення композиції на тему «Храми рідного краю».

Починаємо нашу роботу з передачі кольору неба в момент заходу сонця. Для цього ми скористаємося акварельною технікою заливки площини з переходу кольору в колір. Спочатку розведемо на палітрі кілька кольорів акварелі: синій, жовтий, червоний, фіолетовий. Починаємо заливати площину аркуша. З початку певними горизонтальними мазками наносимо блакитний колір – утворився потічок. Потім поступово в потічок вливаємо червоний і фіолетовий кольори. Далі вливаємо в потічок жовтий колір. Кладемо аркуш, щоб він висох.

Тепер нам потрібно зробити силуетне зображення храмової споруди. Найчастіше храми будують так, щоб їхня фасадна сторона була симетричною. Для цього нам найкраще підійде техніка «витинанка». Згідно обраного формату неба обираємо формат кольорового паперу і згинаємо його кольором в середину. Тепер візьмемо шаблон храму і обмалюємо його. А потім починаємо вирізати: спочатку вирізаємо найдрібніші деталі, а потім по контуру. Залишається наклеїти витнуте зображення храмової споруди тло неба. Робимо дуже охайно: візьміть аркуш паперу і поставте його на згин витинанки. Зігніть виріб та промастіть клеєм. Приклейте одну сторону на тло неба. Потім переставте аркуш паперу, зігніть іншу сторону витинанки і промастіть її клеєм. Приклейте. З виконаних композицій створимо галерею виконаних робіт.

7. Підсумок уроку. Рефлексія

Демонстрація виконаних робіт з колективним їхнім аналізом.

- Що для мене було цікавим на сьогоднішньому уроці?
- Що нового я дізнався (налася)?
- Що викликало труднощі?

8. Домашнє завдання

Склади маршрутний лист подорожі «Видатні архітектурні пам'ятки України».

Урок 7. Особливості ландшафтної архітектури. Створення рельєфної композиції «Мій парк».

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *громадської компетентності:* усвідомлення своєї належності до різних елементів природного, етносоціального й соціально-культурного середовищ; бережливе ставлення до природи, людей, самого себе;

інформаційної компетентності: здатність учня орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти і оперувати інформацією; вміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися довідковою літературою.

міжпредметної естетичної компетентності: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, світу в різних сферах діяльності людини;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити учнів із ландшафтною архітектурою, сформуванню уявлення учнів про різні стилі ландшафтної архітектури, розвивати дрібну моторику руки. Виховувати в учнів почуття прекрасного, естетичне сприйняття навколишнього світу; розуміння та дбайливе ставлення до пам'яток архітектури; любов до національної архітектурної спадщини.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: графічна техніка (простий олівець)

Оснащення уроку:

1. Зображення пам'яток ландшафтної архітектури різних епох та робіт відомих вітчизняних архітекторів; навчальні роботи з методичного фонду; фотографії парків.

3. Технічні (інформаційні) засоби навчання.

3. Таблиці з кольорознавства, схеми поетапного створення композиції.

4. Папір, графічні матеріали: кольорові олівці, фломастери, гелеві ручки.

Терміни і поняття:

Ландшафтна архітектура - це об'ємно-просторова організація території, об'єднання природних, будівельних і архітектурних компонентів у цілісну композицію, яка несе певний художній образ.

Рослинний орнамент, в його основі лежить прагнення відтворити красу природи, найчастіше в рослинних орнаментах використовуються такі ні мотиви, як «виноград», «квітка», «листя», «хміль», тощо.

Геометричні орнаменти виникли на основі графічних символів, що мали практичне значення в житті людей: вони передавали релігійне світосприйняття та використовувались задля магічного впливу на умови свого існування та на світ загалом. Найбільш поширеними мотивами геометричних орнаментів є ромби, трикутники, квадрати, кола, хвилясті лінії, зигзаги, меандри, шеврони та різноманітні їх поєднання, з яких утворюються комбіновані мотиви.

Види мистецтв (предметів), що інтегруються на уроці: художня фотографія, музичне мистецтво.

Хід уроку

1. Організація уваги учнів на уроці та проголошення теми уроку:

«*Ландшафтна архітектура. Особливості ландшафтної архітектури*»

Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями

Запитання до учнів

- *Що таке мистецтво?*
- *Які види мистецтва ви знаєте?*
- *На вашу думку, будівництво та архітектура – це одне й те саме чи ні?*

Архітектура оточує людину протягом всього життя: це будинки, місце роботи й відпочинку.

Архітектура (або зодчество) – це система будівель і споруд, які формують просторове середовище для життя і діяльності людей. Кожна будівля має своє конкретне призначення для життя, праці, відпочинку, навчання, тощо. Житлові будинки, господарські, промислові,

громадські, меморіальні споруди, виконані за законами краси, називають архітектурою, а людей, які їх створюють, – архітекторами.

У перекладі з грецької „архітектор” – від „архі” – головний і „тектор” – будівничий, означає „головний будівничий”.

- Якою мовою „розмовляє” архітектура?

Архітектура стоїть певною мірою окремо серед інших видів мистецтва. Вона безпосередньо бере участь у формуванні предметної середовища та створює реальний простір, сама є часткою дійсності, в цьому її головна особливість. Якщо у живописі головне – колір, в графіці – лінія, в скульптурі – об’єм, то в архітектурі – простір. Простір виявляється в архітектурі за допомогою конструкції (основних технічних способів спорудження будівлі) та матеріалу. Художнє вираження конструкції будівлі має назву тектоніка. Вона виражає зорову передачу важкості, масивності та ідею їх подолання.

Простір та тектоніка – головні композиційно-виражальні засоби архітектури.

Які основні види архітектури існують?

- I. Архітектура об’ємних споруд – це житлові будинки, промислові, культові споруди, фортеці т.д.

- II. Містобудівництво – створення нових міст і поселень, міських ансамблів.

- III. Ландшафтна архітектура – це садово-паркова архітектура, алеї, бульвари.

- Отже, архітектурні споруди повинні відповідати таким основним вимогам: доцільність, міцність, краса.

2. Виклад вчителем нового матеріалу

Найбільшої похвали заслуговує той архітектор, який уміє поєднати в споруді красу і зручність для життя.

Лоренцо Берніні

Архітектура оточує людину протягом всього життя: це будинки, місце роботи й відпочинку.

Організація сприйняття творів мистецтва

Пояснення вчителя. Термін «ландшафтна архітектура» вперше з’явився завдяки шотландцеві Гілбертові Лаїнгу Мізону, який так назвав свою книгу, видану в Лондоні 1828 року: «Ландшафтна архітектура і видатні художники Італії».

У книзі розповідалося про типи архітектури, наведені у пейзажному живописі. Отже, саме пейзажний живопис став «батьком» ландшафтної архітектури як одного з видів візуальних мистецтв. Із давніх часів сади були традиційною формою організації навколишнього простору за допомогою зелених насаджень.

Особливої популярності вони набули при дворах правителів і вельмож країн Сходу (наприклад, одне з чудес світу — сади Семіраміди).

Далі садівництво як мистецтво розповсюдилося практично скрізь. При цьому тривалий час важливу роль відігравала утилітарність садівництва (споживання фруктів і селекція фруктових дерев), пізніше більшого значення набула декоративність квітів.

Ані фруктові дерева, ані квіти не мають настільки широкого поширення в сучасному ландшафтному дизайні, особливо в його сучасній урбаністичній формі. Ландшафтний дизайн — поняття власне ХХ ст. Термін виник в Західній Європі в густо населених та індустріально розвинених країнах: Великій Британії, Німеччині, де масова індустріалізація і зростання передмість швидко призвели до тиску на навколишнє середовище.

Учитель розповідає про етапи створення ландшафтного парку, елементи ландшафтного дизайну, презентуючи фотоколаж на тему «Перлина світового ландшафтного мистецтва».

Основні типи парків:

- терасні (із розташуванням ділянок на різних рівнях, зі сходами і каскадами);
- регулярні французькі (із боскетами, алеями, партерами і водоймищами геометрично правильних форм);

• *пейзажні англійські* (живописна композиція на зразок природного ландшафту — із галявинами);

• *мініатюрні сади* (у давньоримських перистілях, іспано-мавританських дворах; японські сади — символічні композиції з води, рослин і каміння).

Ландшафтна архітектура — це архітектура відкритих просторів, галузь містобудування, мета якої — формування сприятливого зовнішнього середовища для життєдіяльності та відпочинку населення в містах, приміських зонах, сільській місцевості з урахуванням функціональних, естетичних і техніко-економічних вимог.

- *Малі архітектурні форми* - ландшафтної архітектури і садово парковому мистецтві: допоміжні архітектурні споруди, обладнання та художньо-декоративні елементи, що володіють власними простими функціями і доповнюють загальну композицію архітектурного ансамблю забудови (сходи, огорожі, альтанки, ротонди, паркові лави та іншу садові меблі, павільйони, торговельні лотки тощо).

- Вони мають виключно художньо-декоративне призначення. Малі архітектурні форми можуть грати важливу роль в архітектурному ансамблі. У ландшафтному дизайні вони є одними з основних елементів декоративного оформлення саду.

Рослинний орнамент

В основі рослинного орнаменту лежить прагнення перенести красу природи. Навіть гранично умовні узори виникли внаслідок спостереження реально існуючих форм у природі.

Геометричні орнаменти виникли на основі графічних символів, що мали практичне значення в житті людей: вони передавали релігійне світосприйняття та використовувались задля магічного впливу на умови свого існування та на світ загалом. Найбільш поширеними мотивами геометричних орнаментів є ромби, трикутники, квадрати, кола, хвилясті лінії, зигзаги, меандри, шеврони та різноманітні їх поєднання, з яких утворюються комбіновані мотиви.

6. Самостійна практична діяльність учнів

Бесіда з техніки безпеки.

Інструктаж поетапності виконання практичного завдання: створення рельєфної композиції «Мій парк».

Ваша робота має відображати ваші враження та почуття. Спочатку виконайте швидкий начерк. Матеріал та техніку виконання обирайте таким чином, щоб вони найточніше передавали ваш задум.

Визначте лінію горизонту. Потім попрацюйте над оформленням тла композиції, його можна написати фарбами або виконати у техніці аплікації.

Далі, використовуючи відтінки кольорів осені створіть з паперу предмети другого плану (дерева, кущі, водойми) та центром композиції – ландшафтною архітектурою.

Індивідуальна робота за творчим завданням – виконання практичного завдання (вчитель у процесі самостійної практичної діяльності учнів здійснює індивідуальне консультування та стимулювання творчої ініціативи школярів).

Варіант 1. Виконання 3-Д аплікації.

Варіант 2. Виконання композиції «Мій парк» у техніці «квілінг».

7. Підсумок уроку, рефлексія

- Що являє собою ландшафтна архітектура?
- Для чого вона призначена?

Ландшафтна архітектура – галузь архітектури, яка призначається для озеленення міст, проектування міських і приміських садів, парків тощо, де можна зустріти архітектуру малих форм – альтанки, місточки, фонтани і т.д.

Обговорення учнівських робіт

Під час оцінювання учнівських робіт необхідно враховувати, наскільки правильно учні відтворили форму, силует і композицію обраного об'єкта, дотрималися пропорцій та художнього стилю. Найвищої оцінки заслуговують ті малюнки, що передають настрій. Виставка дитячих робіт.

Рефлексія уроку у формі відкритих запитань:

- Що нового дізналися (навчилися) на сьогоднішньому уроці?
- Що найбільше сподобалося?
- Що встигли зробити на уроці?
- Чого досягли?
- Що залишилося для мене невирішеним?

Рефлексія у формі незакінчених речень:

Я зрозумів, що можу ...
Для мене стало новим ...
Мене здивувало ...
У мене вийшло ...
Мені захотілося ...
Мене надихнуло ...

8. Домашнє завдання

Відвідати парк, або здійснити віртуальну подорож до відомих парків світу.

Завдання теми: підготувати повідомлення про пам'ятку архітектури за власним вибором.

Урок 8. Світові шедеври архітектури. Виконання лінійної замальовки най вражаючої архітектурної споруди.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* здійснювати самоконтроль і самооцінку; *інформаційної компетентності:* відшуковувати інформацію про архітектурні пам'ятки, аналізувати її на основі законів композиції та тріади Вітрувія; *соціальної компетентності:* здатність до взаємодії та продуктивної співпраці з різними партнерами в групі та команді, використовувати різні ролі й функції в колективі, проявляти ініціативу; підтримувати та керувати власними взаєминами з іншими; *здоров'язбережувальної компетентності:* усвідомлення здоров'я як вищої життєвої цінності;

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення світової культури; вміння цінувати красу, створену митцями; оволодіння досягненнями світової культури;

предметних мистецьких компетентностей: узагальнити знання учнів з архітектурного мистецтва; розвивати інтерес до історичних архітектурних пам'яток, відомих митців, їх творчості, до пізнання нового.

Розвивати естетичний смак, поважне ставлення до творів архітектурної спадщини світового значення. Активізувати пошукові ініціативи учнів.

Виховувати любов до прекрасного та почуття відповідальності за його збереження.

Техніка виконання: акварельний (гуашевий) живопис, графічні техніки (на вибір учня).

Технічне оснащення: комп'ютер, мультимедійна дошка.

Оснащення уроку: матеріали на вибір учня: кольорові олівці, альбомні аркуші, фарби (техніка по-вологому).

Візуальний ряд: презентація «Архітектура», відеоролик про архітектора Гауді, учнівські презентації «Споруда, яка мене вразила», презентація «Мандруємо віртуально»

Тип уроку: узагальнення вивченого матеріалу.

Методи і прийоми, використовувані вчителем на уроці: коментар, бесіда, організація процесу сприймання, пізнавальної, ігрової та практичної діяльності учнів, стимулювання творчої активності учнів, порівняльний аналіз, частково-пошуковий, репродуктивний (відтворюючий).

Хід уроку

1. Організаційний момент. Оголошення теми і мети уроку.

Привітання учителя з учнями. Оголошення теми і мети уроку.

Учитель. Сьогодні я пропоную поринути в таємничий світ архітектурного мистецтва, виразити власні емоції від сприймання світових архітектурних шедеврів минулого і сучасного. А також хочу почути від вас, що б ви запропонували доповнити чи змінити в меті нашої сьогоднішньої зустрічі?

- Скажіть, будь ласка, чого чекаєте ви від сьогоднішнього уроку?

2. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель. - Чи знаєте ви, що найвищою архітектурною спорудою на сьогоднішній час є Бурдж Халіфа (стара назва «Бурдж Дубай»), зведений у місті Дубай, Об'єднані Арабські Емірати. На сьогодні він є найвищою спорудою планети. Хмародер сягає 828 метрів і складається з 162 поверхів. Вартість спорудження 4,1 млрд доларів США.

Зовнішній дизайн споруди складається із 142 000 м² дзеркального скла, що дорівнює п'яти футбольним полям, 57 ліфтів найшвидшої у світі системи, кабінки рухаються зі швидкістю 18 метрів на секунду. Також тут є автономна система електропостачання – 60-метрова вітрова турбіна і величезні сонячні батареї. Вежу видно з відстані 90 кілометрів. Хмародер зводили шість років.

Учитель. Якщо театр починається з гардеробу, то знайомство з Барселеною – із головної вулиці La Rambla на ній розташований Собор Sagrada Família, який сміливо можна занести до списку найбільш незвичайних будівель не лише Іспанії, а й усього світу. Грандіозну споруду великого Антоніо Гауді вже побачили понад 2 млн. туристів. Сучасні архітектори все ще добудовують творіння знаменитого іспанця та планують завершити 2026 року.

Храм спокути Святого Сімейства (Храм спокути Святої Родіни, або за своєю каталанською назвою — Саграда Фамілія, — католицька церква у Барселоні. Її побудова почалась у 1882 р. і триває до сьогодні.

- То ж давайте порахуємо скільки ж років уже триває будівництво? (132 роки)

Учитель. Над проектом храму спочатку працював архітектор Франсіско дель Вільямом, а вже через рік до праці залучився Антоні Гауді, який повністю переробив проект, виконавши його в стилі модерну.

- І серед цієї величі має щастя існувати людина. *Що, на вашу думку, вважають кам'яним літописом історії, дзеркалом епохи? Чому? (Архітектура)*

Архітектура – просторовий вид мистецтва, який уже багато століть, ніби з пазлів, складає історичну картинку розвитку людської цивілізації. В певному місці примітивну, в деякому помпезну, величну. Вона довговічна і зберігається в віках. З вражень, задумів та фантазій митців народжуються шедеври. То ж пропоную на уроці вам отримати нових позитивних вражень, щоб в майбутньому в будь – якій справі створювати тільки «шедеври».

3. Актуалізація опорних знань

Учитель. Я впевнена, що ви теж маєте чим здивувати мене та своїх друзів, адже на сьогодні кожен з вас підготував презентацію «Архітектурна споруда, яка змінила світ». Прошу до показу та до висловлювань ваших власних вражень та почуттів від перегляду презентацій.

Активність при обговоренні (Домашнім завданням було створити презентацію не більше 5 слайдів про одну споруду) (макс=2 бали).

4. Узагальнення вивченого матеріалу.

1.) Гра «Абевегедейка» (Інструкція додається див. додаток)

2.) **Завдання:** Об'єднайтеся у дві групи. Оберіть секретарів, які будуть помічати правильні відповіді в бланку. Проведемо невелике інтелектуальне завдання. По-черзі кожна команда буде відповідати на запитання. Якщо відповіді немає-це шанс отримати додатковий бал іншій команді. (Інший варіант – 1 фішка за кожен правильну відповідь, особі, яка відповіла). Макс =6 балів.

Прізви ще ім'я	№ запитання	№	№	№	№

№ запитання, на яке відповів учень помічається «галочкою»

Перегляд презентації «Архітектура»

Автор унікального трактату «Десять книг про архітектуру» описав три важливі закони, якими керуються при будівництві будь-яких споруд, не залежно від призначення, від середовища та природних умов. Згадайте, хто автор та закони. Спробуйте їх пояснити на одному з чудес світу – Єгипетських пірамідах. (Макс=2 бали).

Перегляд відеофрагменту про скульптора-генія Гауді.

5. Художньо-творча діяльність. Зобразити архітектурну споруду, яка найбільше вразила.

1. Організація робочого місця. Бесіда з технікою безпеки.
2. Творча робота: Зображення архітектурної споруди, яка мене вразила.

Вчитель надає рекомендації учням стосовно вибору формату, композиційного вирішення, визначення композиційного центру, використання законів лінійної та повітряної перспективи, точок сходження; дотримання масштабності та пропорційності).

6. Підсумок уроку

Оцінювання робіт учнів. Аналізування учнями виконаних робіт та їх оцінювання за допомогою незакінчених речень: «Твоя робота ...», «Я бачу в твоїй роботі...», «Я порекомендую тобі...»

Рефлексія. «Сьогодні мені було...комфортно, цікаво, легко, важко, весело, пізнавальної т.д.», «я ...дізнався, навчився, запам'ятав, усвідомив».

- Чи збулися ваші очікування від сьогоднішнього уроку?
- Чи всю заплановану роботу ви виконали? Що ще не встигли?

Учитель. **Я вдячна всім вам за співпрацю. І дуже задоволена вашою роботою та об'єктивними судженнями. В якості заохочення та зацікавлення пропоную невеличке слайд-шоу сучасних споруд, які вразили мене.**

Бережіть себе, культуру рідного краю, ставтеся з повагою до мистецтва, тому, що твори мистецтва є пам'яттю про наших предків та про нашу епоху в далекому майбутньому. Бажаю всім вдалого дня, нових знань та їх застосування.

На завершення нашої зустрічі пропоную вислів, як пораду для будь-якої справи в нашому житті:

У мистецтва є два найнебезпечніших ворога: ремісник не осяяний талантом і талант, не володіючий ремеслом. - Анатоль де Франс

То ж будьте талантами, а не ремісниками.

Додаток

Інструкція до гри «Абевегадейка»

Гра «Абевегадейка» - чудовий спосіб для вивчення термінів з образотворчого мистецтва. Літери алфавіту пишуться на паперових плоских фігурках чи приклеюються на невеличкі кульки.

На початку уроку для активізації учнів, на закріплення чи узагальнення набутих знань проводиться така гра: учитель дістає кульку з мішечка чи коробочки, називає літеру, а учні називають по-черзі термін, який використовують при вивченні образотворчого мистецтва. Першу кульку дістає учитель, далі можна доручити цю роботу учням(по-черзі).

Урізноманітнюється дане завдання, об'єднанням учнів у дві команди. Тоді кожна наступна кулька з літерою буде вийматися представниками різних команд.

Можна це завдання виконувати письмово, але в межах вивчення термінів з певної теми (наприклад на закріплення чи узагальнення набутих знань). Учень вибирає собі певну кількість карток з літерами і на окремому невеликому аркуші пише відповідь. Термін, який потрібно пояснити – виділений напівжирним шрифтом.

Можливий варіант відповідей до вивчення теми «Архітектура»

Архітектра, арка, альтанка, ансамбль, архітектор	Обеліск, образ
Балкон, башта, будівельник, балка, бароко	Панорама, перспектива, пропорційність, павільйон, парк, простір, пісок
Вікно, вітраж, вежа, Відродження	Ритм, ракурс
Горизонт, горельєф, готика, глина, газон, Гауді	Стовп, стіна, стилі
Дім, дизайн, довговічність	Техніка, тотожність
Ескіз, екстер'єр, електростанція	Фактура, форма, фреска, фронтон, фронтальний вигляд, фундамент, функціоналізм, фонтан
Житло, живопис, жанр	Храм, художній образ
Зарисовка, задум, зруб, зодчий, замок, зручність	Церква
Ілюстрація, інтер'єр	Штрих
Конструкція, креслення, конструктивність, контраст, колона камінь	Щільність
Ландшафт	Юрта
Містобудування, метричний лад, матеріал, масштаб, мозаїка	Якість, яскравість

	Начерк, нюанс		
--	---------------	--	--

Щоразу звертається увага на окремі терміни і повторюються їхні визначення, за що отримує учень чи команда додатковий бал.

Тема 2. Види декоративно-прикладного мистецтва

Урок 9. Види декоративно-прикладного мистецтва. Створення календаря «Від свята до свята» сторінки якого міститимуть композиції з тем народних календарно-обрядових свят та зразки виробів декоративно-прикладного мистецтва (2 години).

Мета уроку: формування **ключових компетентностей:** загальнокультурної компетентності: оволодіння досягненнями національної культури;

соціальної компетентності: продуктивно співпрацювати з партнерами в групі, проявляти ініціативу, підтримувати та керувати власними взаєминами з однокласниками;

міжпредметної естетичної компетентності: вміння давати естетичну оцінку творам декоративно-прикладного мистецтва, висловлювати ставлення до переглянутих творів мистецтва;

предметних мистецьких компетентностей: розширити знання про декоративне мистецтво;

учити розпізнавати та аналізувати види декоративного мистецтва. Розвивати художній смак, інтерес до народних ремесел. Виховувати почуття національної свідомості, гордості за спадщину рідного краю, любов до народного мистецтва.

Тип уроку: сприймання навчального матеріалу, урок-подорож

Обладнання: ПК, фотографії зразків декоративно-ужиткового мистецтва, мультимедійна презентація

Методи та прийоми що використовуються вчителем на уроці: розповідь, бесіда, демонстрація наочності, порівняльний аналіз

Основні поняття: мистецтво, образна мова мистецтва, декоративне мистецтво

Хід уроку

(1 година)

1. Організаційна частина

2. Актуалізація опорних знань

«Асоціативний куц» - «Види образотворчого мистецтва»

3. Повідомлення теми і завдань уроку

4. Робота над темою уроку

Розповідь учителя

Народне образотворче і декоративне мистецтво своїми коренями сягає глибокої давнини. Воно нерозривно поєднано з магічно-обрядовою і господарською діяльністю людини. Саме тому твори народного мистецтва містять як духовні, так і матеріальні ознаки. Між звичайними побутовими предметами з дерева, глини, каменя та інших матеріалів і предметами-творами народного мистецтва не існує чіткої межі.

Поширене твердження, що кожна річ, виготовлена вручну, має певні художні якості. Щоправда ці якості співрозмірні лише з природними властивостями матеріалу та результатом його обробки (фактурою, текстурою, кольором тощо). Усі природні й технологічні показники неодмінно утворюють художню виразність первинного рівня. Але якщо народний майстер свідомо й цілеспрямовано посилює художню виразність завдяки співрозмірності форми, конструкції, цілості й семантики орнаментальних структур, то такий виріб набуває особливої виразності вищого рівня. Він сприймається емоційно-чуттєво, стає не лише предметом, а твором мистецтва. Отже, народне мистецтво поєднує в собі духовно-матеріальну діяльність людини, виражену в художніх творах.

Народне мистецтво яскраво характеризує національні особливості нації, локальні відміни етнографічних груп; це «минуле в сучасному». З минулим народні художні твори єднає традиція та колективний спосіб її регулювання. Лише завдяки незліченним повторенням схем, мотивів, образів, форм утверджується художня традиція і передається з покоління у покоління, удосконалюючись і набуваючи чарівної довершеності. В історичному аспекті народне мистецтво передовсім розвивалося як творчість селян і мешканців передмість у вільний від хліборобства час. Вони виробляли необхідні предмети, у тому числі

й художні, для власних потреб. З появою вотчинних майстрів при князівських, поміщицьких і монастирських господарствах виникає професійне мистецтво. Майстри осідали в містах, вони не обробляли землі, а лише займалися відповідним "рукомеслом" - гончарством, бондарством, ткацтвом тощо. Вони виготовляли продукцію на місцевий ринок, а для кращої співпраці й збуту виробів об'єднувалися в цехи.

Художніми ремеслами вважалися види професійної діяльності, які вимагали складного устаткування і тривалого навчання: малярство, сницарство, шовкоткацтво, художнє ковальство, золотарство та ін. Народне мистецтво існує у двох формах : перша - творчість народних майстрів для себе і близький; друга - народні художні промисли - ручне виготовлення художніх виробів окремими майстрами й організованими підприємствами для збуту. Народне декоративно-прикладне мистецтво містить багато видів і жанрів (типологічних груп) залежно від матеріалу, техніки виготовлення та функціонального призначення виробів.

Дослідницька робота (виступи учнів, підготовленими у групах)

Зупинка «Гончар»

Гончарство - один з найдавніших видів народного ремесла. Уже трипільські гончарні вироби свідчать про тонкий естетичний смак давніх гончарів, їхню високу майстерність. Гончарство несе в собі незбагненно цінну інформацію про етнографічні особливості побуту найдавніших племен і народів, що заселяла нашу землю в минулому. Зникли давні міста, зітліли вироби з полотна, шкіри, вкрилися іржею вироби з металу, зате горщик, відкопаний археологами, промовляє до нас від імені безіменного гончара, що жив тисячі років тому. Знаючи геомагнітне поле Землі, вчені визначають вік гончарних виробів з точністю до 25 років (обпалений на вогні горщик, намагнітившись, залишається таким впродовж багатьох століть). Кераміка (гр. Керамос - глина) за часів середньовіччя зазнала технологічних нововведень: застосування ножного гончарного круга, підполовних розписів, виробництво кахлів та ін.

В XVII ст. в Україні поширився один з різновидів кераміки - майоліка. Майоліка набула широкого застосування в багатьох містах України, хоча осередки її виготовлення були лише в Києві, Ніжині, Ічні, а пізніше - в Опішні, Косові та ін. Майолікові вироби з кольорової глини, вкриті поливою й розписані в народному стилі, й нині прикрашають житла сучасних українців. Популярна нині й керамічна пластика : іграшка та скульптура. Серед керамічних виробів побутують миски, полумиски, глечики, горнята, макітри, куманці, кухлі, дзбанки, барила та ін. Традиції гончарного виробництва й художнього оздоблення в різних регіонах мають свої різноманітності.

Серед виробів керамічної пластика - баранці, леви, коні, олені, птахи, дитячі свистунці, сюжетні набори скульптурок. Для українських гончарних виробів характерна глибока традиційність, пластична виразність, народна декоративність і простота, яка надає самобутньому національному колориту. Нині керамічні промисли існують у Вінниці, Коломиї, Косові, Мукачеві, Одесі, Опішні, Ужгороді, Черкасах та інших містах і селах України. Близько тридцяти об'єднань, художніх комбінатів, фабрик та заводів виробляють кераміку в традиційному для народного мистецтва стилі.

Зупинка «Коваль»

Обробка металів. Бронзолivarне виробництво в Україні, як довели археологи відоме ще з трипільських часів (IV-II тисячоліття до н.е.). Традиції видобування руди збереглися в Україні від Київської Русі. Давньоруські ковалі були обізнані з технологічними прийомами кування, зварювання і термічної обробки металів. Вони виготовляли знаряддя праці, кінську зброю, наконечники списів, сокири, кольчуги та різноманітні речі господарського призначення. На Русі існувало понад 16 ковальських ремесел.

Високого розвитку досягла також обробка кольорових металів: міді, бронзи, срібла, золота. Ювелірні вироби давньоруських майстрів відзначалися мистецькою витонченістю і досконалістю малюнків. Археологи, крім готових виробів, знаходять значну кількість ливарних формочок для виготовлення прикрас. Традиційні ювелірні технології в Київській Русі: карбування, тиснення, штампування, чернь, зернь, скань. Найскладніший спосіб

орнаментативній ювелірних виробів, традиційний для Київщини - перегородчаста емаль. Пізніше це мистецтво емальєрів поширювалось і на інші землі Київською Русі, зокрема, Галич. Багаті колекції музеїв Києва, Чернігова, Харкова, Львова свідчать про вищий рівень ювелірного мистецтва Київської Русі порівняно із західноєвропейськими країнами. Стародавні браслети, сережки, колти, діадеми, гривни, медальйони, ланцюжки, персні ще й тепер вражають незрівнянною красою, ажурністю, досконалою вишуканістю. Ювелірні вироби часів Київської Русі по праву вважаються шедеврами світового мистецтва. Нині відомі різноманітні технічні прийоми обробки металів, як стародавні, традиційні, так і нові, сучасні: карбування, лиття, інкрустація, гравіювання, штампування, протравлювання та гальванопластика.

Художні вироби з металу широко використовуються в оформленні інтер'єрів, садіб, міських вулиць, експонуються на виставках тощо. Наприклад, технікою лиття та холодного кування виготовлялося чимало речей утилітарного та декоративного призначення: палиці, люльки, ключі, гольники, застібки, пряжки, стремена. З міді, бронзи, латуні відливалися гармати, дзвони, посуд тощо. Посуд, свічники, каламарі виливали переважно у великих містах: Києві, Львові та в деяких невеличких містечках Придніпров'я, особливо Лівобережжя. Цехові ремісники виготовляли переважно дорожочинний посуд, коштовну зброю, кінську зброю. Народні ж майстри займалися виробництвом саме ужиткових речей для широких верств населення. Майстри Львова, Івано-Франківська, Чернівців, Ужгорода продовжують традиції давніх ковальських ремесел у своїх декоративних решітках, свічниках- підставниках тощо. Народні майстри Косова працюють в руслі гуцульських традицій, виготовляють бартки, лускоріхи, гудзики, люльки, персні, оздоблюють металом вироби з дерева, шкіри (пояси-череси, гаманці, сумки). Нині провідними підприємствами, що займаються виготовленням сувенірно-подарункових виробів з металу, є фабрики та комбінати Черкас, Мукачєва, Одеси, Вінниці, Кіровограда, Хмельницького та багатьох інших міст.

Робота з металом завжди вважалася одним з важких і мужніх видів ремесла. Своім корінням ковальство сягає п'ятистичолітньої давнини. Розвиваючись як народний промисел в XV-XIX ст., українське ковальство зазнавало впливу всіх мистецьких стилів: ренесанс, бароко, рококо, модерн. Сільське ковальство зберігало свої традиції, ковалі виготовляли потрібні в кожному господарстві речі: плуги, підкови, коси, мотики, лопати, серпи, сокири та ін. Металевими прикрасами оздоблювали двері, скрині та інші меблі, а також самі будівлі (флюгери, світильники, решітки). При Львівському училищі прикладного мистецтва ім. І. Труша є майстерня-кузня, де учнів навчають ковальського ремесла та традицій художнього ковальства. Існують також ковальські цехи при реставраційних майстернях у Києві, Львові та ін.

Зупинка «Різьбяр по дереву»

Художня обробка дерева була вже добре розвинена за часів Київської Русі. Оскільки дерево не завжди зберігається в землі, археологи не часто знаходять зразки давніх виробів з дерева. Проте, відомо, що вже в I тисячолітті н.е. дерево широко використовувалося в будівництві міст і сіл, князівських палаців та фортець. Серед ремісничих професій з'являються теслярі, ложкарі, різьбяри, бондарі та ін. Техніка обробки дерева досить різноманітна: видовбування, вирізування, виточування, розпис, випалювання, інкрустація, інтарсія тощо.

Одна з найдавніших технік - видовбування застосовувалось для виготовлення побутових речей: човнів-довбанок, корит, ступ, черпаків, сільничок тощо. Для вирізування, крім сокири, застосовували струг, ніж, тесак, різні різці, за допомогою яких вирізувалися ложки, декоративні миски, черпаки, дрібні дерев'яні вироби різного призначення. Техніка виточування як пізніший винахід, передбачає використання токарного верстата, на якому виготовляють заготовку, яку потім можуть обробляти іншими інструментами.

Бондарство відомо в Україні вже в X ст. Як виготовлення місткого посуду: діжі, барила, відра, коновки, балії, дійниці та ін. Бондарі користувалися, крім звичайних теслярських інструментів, спеціальними рубанками, фуганками, циркулями, лінійками, кривим стругом.

Різьблення - одна з найдавніших технік художнього декорування дерев'яних виробів. На Прикарпатті й Буковині техніку плоскої різьби часто поєднують з інкрустацією - орнаментальним оздобленням шматочками дерева, металу, слонової кістки, перламутру, бісеру тощо. Одним з видів інкрустації є інтрасія кольоровими породами дерева, який використовується для виготовлення настінних декоративних плакеток, портретів, пейзажів тощо. Для художнього декорування дерева здавна використовували для виготовлення розписи різною фарбою (темпера, гуаш, олійні чи анілінові), які потім покривають лаком.

Нині побутує ще один спосіб декорування виробів з дерева - випалювання електрописакон чи спеціальними штампами. Нині фахівців з художньої обробки дерева готують технікуми й училища Косова, Львова, Вижниці, Ужгорода та Яворова. Майже в кожній області України існують підприємства, які випускають декоративні вироби з дерева. Їх близько ста п'ятдесяти.

Зупинка «Гутництво»

Гутництво - виготовлення виробів із скла - було відоме в Україні понад тисячу років. Точний час його виникнення не встановлено, але в скіфських похованнях уже знаходять намисто із скла із вкрапленням різнокольорових барвників. Назва промислу походить від слова "гута", що означає скловарну піч. В "Слові о полку Ігоревім" згадується виріб із скла - скляниця. Вироби із скла були не буденними речами, вони використовувалися як святкові мистецькі прикраси. Це був не тільки посуд, а й декоративні іграшки: півники, зайчики, баранці, а також різні свічки, намисто. Ремісники володіли різними прийомами: видування, орнаментування, кольорового забарвлення скла. Нині гутницькі промисли - рідкісне явище в Україні. Відомі три осередки: один в Івано-Франківській області і два на Львівщині.

Зупинка «Килимар»

Ткацтво і килимарство - найдавніше ремесло, яким займалися українські жінки. Тканини виготовляли спочатку для власного вжитку, але вже з IX -X ст. відбувалося відокремлення цього домашнього ремесла як промислу, що задовольняв потреби міського населення. Довгий час існували паралельно народне домашнє ткацтво і цехове ремісничє. З виникненням промислового виготовлення тканин домашні ткацькі ремесла поступово почали занепадати. Проте художні тканини і досі відіграють значну роль у оформленні інтер'єру житла, виготовленні костюмів тощо.

Технологія домашнього ткацтва трудомістка: це прядіння ниток, фарбування їх у різні кольори, ткання на різних ткацьких верстатах (різноманітної конструкції) із застосуванням цілого ряду технічних прийомів. Матеріалом для створення тканин було лляне волокно, коноплі, овеча вовна, які також потребували значних затрат жіночої праці. В Україні є ряд спеціалізованих підприємств, що виробляють художні тканини: в Кролевіці, Богуславі, Дігтярях, Переяслав-Хмельницькому. Провідною серед них є Кролевецька фабрика, на якій виготовляють сюжетно-тематичні декоративні рушники й панно. Кролевецькі ткачі вміло продовжують традиції ручного художнього ткацтва, які були відомі в Україні за давніх часів. Дбайливо зберігають місцеві традиції ткачі Львівщини, Гуцульщини, Бойківщини, Івано-Франківщини. В багатьох регіонах до ручного ткацтва залучаються майстрині-надомниці, які виготовляють ліжники, рушники, наволочки, серветки, плахти, килими тощо. Килимарство - така давня галузь ручного ткацтва, що археологи знаходять рештки килимових виробів та ткацьких знарядь і в античних містах та скіфських оселях. Відомі центри українського килимарства: Поділля, Волинь, Полтавщина, Київщини, Чернігівщина. Нині традиційним килимарством займаються 24 фабрики і художні майстерні.

Зупинка «Писанкар»

Писанкарство. Ще одним унікальним явищем у декоративному мистецтві України є розпис великодніх яєць - писанок . Українські писанки беруть свій початок від прадавніх вірувань нашого народу . Якщо за часів язичництва писанку розписували до свята Весни , то за християнства – до Великодня , свята Воскресіння Христового . У словян'н яйце було початком всього , прообразом космосу . Вони вірили , що весь світ подібний до великого яйця : шкаралупа – це небо , плівка – хмари , білок – вода , жовток – земля . Символіка яйця

як зародку нового життя також перегукувалася із символікою сонця , якому поклонялися предки українців , вбачаючи в цьому небесному світілі запоруку відродження природи і життя .

В залежності від регіону існують відмінності в композиції декору , кольоровій гамі , поділі поверхні писанок . Численні хрести та перехрещення символізують родючість , кільця та прямі лінії в свідомості наших предків асоціювалися з чоловічим та жіночим началами , кольорова гама відображала навколишню природу .

У багатьох народів світу й дотепер існує звичай використовувати яйця у Великодніх святкуваннях , але вони переважно роблять крашанки (тобто , варені яйця , зафарбовані в один колір). В Україні ж писанкарство досягло найвищого рівня свого розвитку і стало окремим видом мистецтва , а писанка – одним з культурних символів України.

5. Закріплення нових знань

1.) Робота з таблицею «Художні народні промисли України»

Види	Коротка характеристика	Особливості та історія розвитку	Заслужені майстри	Центри розвитку
1. Вишивка	Створення на шкірі та тканині узорів за допомогою ниток та го ки. В Україні налічується приблизно 100 видів технічних прийомів вишивання...	В XI столітті на Русі існувала перша вишивальна школа; XVI-XVIII ст. Баг тий колорит, складні геометричні узори. Рослинний орнамент червоного, чорного кольорів й синього у поєднанні з тваринним орнаментом.	В. Сидоренко А. Корзун Л. Тородина О. Великодна О. Закорка Г. Бигун...	Харків Київщина Полтава Галичина Буковина З карпаття Чернігівщина
2. Килимарство	Виділяють килими з гладкою поверхнею і двобічним орнаментом, ворсові, комбіновані, гобелени "коци" (килими з високим густим ворсом)	З Київської Русі XVI ст. XVII ст. рослинний орнамент; геометрично-рослинний орнамент, геометричний. В Україні давні гобелени мали назви дивани, опони, шпалери, коберці...		Львівщина Полтавщина Київщина Чернігівщина Буковина Гуцульщина
3. Кераміка	Українські рончари славилися	Відомі з часів Трипільської	Т. Демченко І. Білик В. Омеляненко	Опішня - Полтавщина, Хуст –

	своїми глечиками, дзбанками, горщиками, тарелями...	культури XVII ст. селище Опішня (Полтавщина) XIX - Гуцульщина	Г. Пошивайло	Закарпаття, Дибинці - Київщина
4. Фаянс і порцеляна	Чашки, чайники, свічки. Баранівський завод, щорічно випускає 40 тис. виробів (в Україні є сировина - каолін (біла глина)	Перший фаянсовий завод засновано в 1798 р. під Києвом. 1887 завод поблизу Харкова. Перші парцелянові виробы були створені в Україні в 1790 році. 1802 р. - Баранівський завод (Житомирська бл.)	Перший посуд виготовляють майстри колективного підприємства "Стрельниківський завод порцеляни"	Дніпропетровська обл. Житомирська, Донецька, Харків
5. Художнє скло: кришталеве, сульфідне, тонове	За часи Київської Русі, основною продукцією бул : браслети, намиста, персні... (В Україні є сировина - кварцевий пісок, вапно, крейда, деревина, запаси води)	Скло - виробництво започатковане III - IV ст. Київська Русь X ст. XVIII ст. - Чернігівщина, 120 скловарних заводів		Київський з вод, Львівська фірма "Райдуга", Артемівськ, Бережанськ, Керч, Романівна
6. Художня обробка заліза	Обробка металів	Ковальська справа XV - XVI ст. ювелірні виробы (золотарство) XVII - XVIII ст. XIX - XX гуцульське металірство	Нині осередками художнього ковальства є цехи при еставаційних майстернях. Умільці квалі Києва та Львова: В. Миловзоров - Київ В. Качмар - Львів О. Дідик – Чернівці	
7. Плетнекарство	Лозоплетіння. Рогозоплетіння. В кустарних	XVIII - XIX ст.	Тернопільська обл., Чернігів, Корсунь-Шевченківський, Городищі (Полтавська обл.), Бромлі (Сумська), Ізмаїл, Кім'я (Одеська обл.) Хуст, Тячі	

майстернях.
Нині 30
підприємств
художнього
плетіння
(домашній
промисел)

(Закарпаття).

8. Художня обробка дерева	Вироби з дерева; техніка: видовбування, вирізування, виточування, різ блення (ажурна плоска різьба); орнаментальне оздоблення; вимальовування на ялині, сосні, клені.	XII - XV ст. XVII - XVIII ст.	I. Васильчиков Г. Велько Сім'я шкрібляків Корпанюков М. Мегединюк В. Девдюк	с. Диканька Хорол (Полтавщина) Гуцульщина Чер ігівщина Івано- Франківщина Львівська фабрика Полтавщина
9. Художня обробка шкіри, кістки та рогу. Нин виготовляють: фігурки птахів, тварин, сувенірні квіткові композиції, вітрильники, попільнички	Техніка оздоблення шкіряних виробів - холодне і гаряче тиснення ажурне вирізування, аплікація, плетення кольоровими ремінцями; карбування	II тисячоліття до н.е. В епоху неоліту було започатковане худ. різблення на кістках та рогах. У давньоруській державі майстри виготовляли гребінці, гудзики, фігури. XVII - XVIII ст - козацькі порохівниці	O. Бойко O. Кваша H. Лисенко B. Ковальчук	Івано- Франківсь , Миколаїв, Тернопіль
10. Декоративний розпис	Розпис хат. Внутрішнє оздоблення. Декоративний розпис Нові матеріали для розпису: порцеляна, метал, дерево, пластмаса, керамік	З давніх давен. Пік 1936 рік. Осередок декоративного розпису – село Петриківка, названа на честь кошового отамана Війська запорозького Петра Калн шевського.	T. Пата, очолював школу декоративного малюнку. Вийшли уславлені майстри: Г. Прудникова, B. Кучере ко, Є. Клюпа, I. Завгородній, O. Пікуш, H. Шулик, Ф. Панко	Придніпрів' я

2. Закон України «Про народні художні промисли»

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про народні художні промисли
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, N 41, ст.199)

(Із змінами, внесеними згідно з Законом N 1407-IV (1407-15) від 03.02.2004, ВВР, 2004, N 16, ст.238)

Цей Закон регулює правові, організаційні та економічні відносини у галузі народних художніх промислів, визначає статус суб'єктів народних художніх промислів, засади їх діяльності і спрямований на охорону, відродження, збереження та розвиток народних художніх промислів як важливої складової духовної культури українського народу.

Охорона, відродження, збереження і розвиток народних художніх промислів є обов'язком держави.

Твори народного мистецтва у наш час потребують уваги й охорони. Якщо їх не берегти, то може поступово зникнути це джерело неповторної краси. Художня цінність цих унікальних речей не стала меншою, а, навпаки, із зменшенням їх кількості зростає. Раніше мистецькі якості народних виробів сприймалися невіддільно від їхньої ужиткової функції. Більшість людей, звикнувши до їх краси, сприймала її як щось само собою зрозуміле й звичне, цінуючи їх передусім саме з погляду корисності, практичної придатності для господарства. У наш час функціональність тієї чи іншої речі, зробленої колись чи тепер руками народного майстра, вже не є головною. Цінуються насамперед її естетичні якості, тобто твори народного мистецтва зі сфери матеріальної переходять усе більше у світ духовних цінностей. А для того, щоб відчуті і зрозуміти справжню їхню вартість, уже потрібні певні знання про те, як народжуються ті чи інші твори народного мистецтва, чим відрізняються роботи майстрів, що живуть у різних місцевостях. Так само, як знає і цінує народ кращих композиторів, артистів, письменників, художників, він повинен знати і шанувати своїх кращих майстрів, творців вічно прекрасного, молодого й оптимістичного народного мистецтва.

3. Словникова робота

Гончарне мистецтво – вид декоративно-прикладного мистецтва. Вироби виготовляють із випаленої глини. Включає майоліку і кераміку.

Гутництво - виготовлення виробів із скла .

Декоративне мистецтво – мистецтво прикрашання, оздоблення.

Декоративно-ужиткове мистецтво – мистецтво створення ужиткових речей, які мають художню цінність.

Кераміка – всі різновиди художніх виробів із випаленої глини спеціального складу та готування.

Майоліка – художня кераміка з кольорової глини, покрита непрозорою глазур'ю і малюнками.

Орнамент – візерунок, побудований на ритмічному чергуванні стилізованих елементів.

Писанка – вид декоративно-прикладного мистецтва: крашанка, розписана різнобарвними візерунками.

Розпис – сюжетні і декоративні орнаментовані композиції, виконані фарбами на поверхні стіни, склепіння, стелі чи виробів ужиткового мистецтва.

Техніка та матеріали декоративного мистецтва – аплікація, батик, витинанка, гончарство, кераміка, ковальство, лозоплетіння, народна іграшка, плетіння, різьблення, розпис, ткацтво, флористика,; глина, лоза, дерево, насіння, кора, папір, нитки, фарби, тощо.

6. Актуалізація набутих знань (рефлексія)

Робота в малих групах

Учні складають запитання для взаємоперевірки знань із теми «Декоративно-ужиткове мистецтво України». Найкращі запитання озвучуються.

7. Підсумок уроку

Оцінювання активності роботи учнів на уроці

8. Домашнє завдання

(2 година)

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* орієнтуватися в часі та раціонально його використовувати; самостійно виконувати практичне завдання; *загальнокультурної компетентності:* духовно-моральні основи життя людини; особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій і культурно-дозвіллевій сфері; роль мистецтва у житті.

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної культури;

предметної мистецької компетентності: продовжувати ознайомлювати учнів із декоративним мистецтвом; закріплювати знання про стилізацію; навчати спрощувати та декорувати природну форму; формувати в дітей уміння сприймати, розрізняти й аналізувати, спрощувати та узагальнювати природні форми; розвивати технічні навички, виховувати в учнів естетичне сприйняття навколишнього світу, інтерес до прекрасного; стимулювати розвиток допитливості.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: Графіка (графічний олівець, чорна кулькова ручка)

Оснащення уроку: Ілюстрації з теми. Зразки робіт з теми даного уроку.

Папір, графічний олівець, чорна кулькова ручка.

Форма організації: індивідуально-групова робота.

Терміни і поняття:

Стилізація – композиційний принцип, що полягає у навмисному наслідуванні творів декоративно-прикладного мистецтва попередніх епох, країн, стилів, напрямків, шкіл тощо. Таким чином, стилізація – це мистецтво групувати елементи з метою досягнення цілісної, виразної форми. Майстерність побудови композиції полягає у вмінні організувати різноманітні елементи в єдине ціле – стилізувати.

Хід уроку

1. Організація уваги учнів на уроці та проголошення теми уроку

Привітання. Перевірка готовності учнів до заняття. Повторення та узагальнення пройденого матеріалу.

2. Мотивація навчальної діяльності

За допомогою ліній і плям художник-графік передає свої думки й почуття. Хоча, порівняно з живописом, у графічних творах обмежена кількість фарб, але вони мають перевагу у виразності, чіткості зображень.

3. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями

Що означає слово графіка? Графіка (від гр.графо – пишу, малюю) – вид образотворчого мистецтва, який пов'язаний із зображенням на площині. Графіка об'єднує малюнок, як самостійну область, і різні види друкованої графіки: гравюру на дереві (ксилографія), гравюру на металі(офорт), літографію, ліногравюри, гравюру на картоні та ін.

Що таке декоративно-прикладне мистецтво?

Визначте, до яких видів образотворчого мистецтва відносяться наступні твори та назвіть їхні засоби виразності.

Ірина поповіч. Колядка

Роботи Сардак Ірини

1.

2.

3.

1. Той, що веснянки співа

2. Колесо

3. Божич. Народження нового сонця

Отже, графіка – це будь-який малюнок: етюд, ескіз, замальовка для майбутньої картини, гравюри та візерунки, малюнки літер та багато чого іншого. У графіці художники створюють зображення за допомогою ліній та кольорових плям. Найбільш звичні для нас графічні малюнки, створені з ліній і плям, – чорних на білому фоні або білих на чорному. Образотворча мова графіки є дуже простою і стриманою, але ми знаємо, що іноді за допомогою декількох точних слів можна описати ситуацію краще, ніж у довгій і нудній розповіді.

Природа також любить «працювати» з лініями та плямами. Поверхні всіх предметів мають свою фактуру. Часто форма, матеріал, засоби зображення змушують художника змінювати, спрощувати природну форму. Образ потрібно не тільки звільнити від випадкового та несуттєвого, але й доповнити такими деталями та ознаками, що дозволяють узгодити природну форму. Саме таке змінення природного зразка з метою узгодити його з формою, матеріалом та технічними особливостями називають **стилізацією**.

Створюючи декоративний малюнок, художники рідко використовують зображення, наближене до реальності,— вони спрощують реальну форму речей, які малюють, щоб

збереглися основні їх риси, що легко розпізнаються. Спочатку художник уважно вивчає природну форму, потім спрощує й узагальнює (стилізує) її, обравши найхарактерніші риси, підкреслює та підсилює (декоративно переробляє). Зі стилізованих зображень природних форм можна створювати найрізноманітніші декоративні композиції. Стилiзованi зображення — квіти, листя, трави, ягідки (художники називають їх елементами композиції) — чергуються в суворо визначеній послідовності. Стилiзація зображення (у декоративно-ужитковому мистецтві) — декоративна зміна природної форми згідно з особливостями матеріалу та технікою виконання виробу.

4. Повідомлення теми уроку

Тема нашого уроку: «Створення декоративно-графічної композиції на тему українських календарно-обрядових свят «Від свята до свята»

5. Вивчення нового матеріалу

- А що ж таке календарно обрядові свята?

Календарні свята – це найдавніша обрядовість, яка корінням сягає первісних, язичницьких вірувань, та поєднує у собі раціональний досвід і релігійно-магічні вірування наших предків. Лиш значно пізніше церква визнала існуючу систему землеробських свят та надала їй християнського забарвлення: календарні звичаї формально узгоджувалися з річним літургичним циклом православної церкви, проте дійсною основою мали трудовий сільськогосподарський календар. До складу річного аграрного кола входили зимові, весняні, літні та осінні свята, обряди і звичаї. У аграрному календарі українців не було різкого розмежування між сезонами: зимова обрядовість поступово переходила у весняну, весняна – у літню тощо. Кожен цикл свят ніс своє смислове навантаження та був насичений безліччю ритуалів і прикмет, які зв'язували між собою пори року.

- Які ви знаєте календарно-обрядові звичаї?

Сьогодні на уроці я пропоную вам проявити творчість і створити колективний проект календар «Від свята до свята» сторінки якого міститимуть декоративно-графічні композиції на теми народних календарно-обрядових свят.

6. Самостійна практична діяльність учнів

Для виконання проекту вам необхідно об'єднатися у 4 групи відповідно до пір року: зима, весна, літо, осінь. Обрати художнього керівника своєї групи, визначити які свята зображатиме кожен учасник групи.

Інструктаж поетапності виконання практичного завдання:

На аркуші паперу формату А-4 розмістіть основні елементи композиції.

Оберіть де у вашій роботі буде розміщене головне, а де другорядне.

Ступінь стилізації й узагальнення залежить від умов сприйняття предмета (для великих предметів, що сприймаються на значній відстані, зображення буде великим, із чіткими

контурами, без дрібних деталей; зображення, що розглядається зблизька, проробляється детальніше); форма й композиція орнаменту повинні відповідати призначенню.

(Учитель у процесі самостійної практичної діяльності учнів, здійснює індивідуальне консультування та стимулювання творчої ініціативи школярів).

8. Підсумок уроку, рефлексія

Керівники кожної з груп представляють результати діяльності кожного учня своєї групи. Учні колективно аналізують роботи та пропонують які розмістити у календарі.

- Що нового навчилися на сьогоднішньому уроці?
- Що найбільше сподобалося?
- Чого досягли?

Урок 10. Барвисте диво українського народного розпису. Створення ескізу власного настінного декоративного розпису в петриківському стилі.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* організувати своє робоче місце, планувати свої дії, доводити роботу до кінця, самостійно виконувати практичне завдання; *загальнокультурної компетентності:* духовно-моральні основи життя людини; *інформаційної компетентності:* здатність учня орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти і оперувати інформацією;

міжпредметної естетичної компетентності: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, світу; оцінювати предмети і явища, їх взаємодію, що формується під час опанування розпису; вміння аналізувати і давати естетичну оцінку творам мистецтва;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити з народним мистецтвом розпису, особливостями його композиції; розширити знання учнів про майстрів розпису; розвивати вміння визначати особливості виражальних засобів Косівського, Опішнянського, Яворівського та Петриківського розписів; розвивати навички сприйняття, образного мислення, асоціативної пам'яті, уяви, фантазію, формувати спостережливість, уміння бачити і відчувати красу; виховувати естетичне ставлення до навколишнього світу.

Оснащення уроку: для учителя - інформаційні засоби навчання; репродукції живописних творів (Т.Пата «Птахи серед квітів», Ф.Панко «Сині квіти»); схеми поетапного створення композиції; зразки дитячих робіт з теми даного уроку; для учнів - гуашеві фарби, пензлі, папір, вода, палітра.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: гуашевий живопис.

Хід уроку

1. Організаційна частина

Привітання з учнями.

Дзвоник всім нам дав наказ:
До роботи швидко в клас!
Попрацюємо старанно,
Щоб урок пройшов немарно.

Перевірка присутніх в класі.

2. Актуалізація опорних знань

«Асоціативний куш»

Учитель пропонує учням за короткий проміжок часу пригадати та сформулювати знання з теми «Декоративно-прикладне мистецтво», застосувавши метод побудови асоціативного куща.

3. Повідомлення теми і мети уроку

4. Робота над темою уроку

Розповідь учителя

Як вам уже відомо, декоративно-прикладне мистецтво – один із видів образотворчого мистецтва – це створення ужиткових та побутових предметів, що вирізняються декоративною образністю. Вражають своєю красою речі прикрашені декоративними розписами. Тож дізнаємося більше про основні осередки народного розпису в Україні та майстрів розпису.

Завдання: визначити виражальні особливості Косівського, Опішнянського, Яворівського та Петриківського розписів.

На Івано-Франківщині є чудове місто Косів. Тутешні майстри розпису по кераміці та дереву бережуть і використовують гуцульські мотиви.

Для косівської кераміки існують усталені традиції технології та розпису. Розпис виробів підполивний, з дворазовим випалом. Спочатку ледь підсушену поверхню вкривають тонким шаром білого ангобу (розведена глина), по ньому шилом гравірують малюнок, окремі його частини вкривають червінню (червоно-коричневим ангобом) і здійснюють

перший випал. Потому розпис виконують керамічними фарбами (сполуками металів) – зеленою, жовтою; виріб покривають поливою і випалюють вдруге.

У розписі застосовується широкий спектр геометричних і рослинних мотивів. Візерунок наноситься вільно. Тло виробу щільно вкривається кутами, колами, ромбами, підковками, лініями, часто застосовується “ільчате письмо” (штрихування навхрест). Рослинні мотиви пов’язані з загальними традиціями українського рослинного візерунка, зображуються квіти, пуп’янки, вазони, гілочки, листочки, гірлянди тощо.

Але найчудовіше у кераміці гуцулів – сюжетні розписи, що передають живу природу, зображують тварин і людей у навколишньому світі. Сцени із зображенням людей і тварин відображують спостереження художника, його ставлення до подій, передають філософію світосприйняття.

Кольори косівського керамічного розпису – ніби відлуння прохолоди й чистоти Карпат, пронизаних сонячними променями лісів, чистого високого неба, стрімких гірських річок, зелених полонин.

Роботи Оксани Бейсюк

Оксана Іванівна Бейсюк - член Національної спілки художників України (1989), заслужений майстер народної творчості України (1997), лауреат премії ім. К. Білокур (2003).

Мистецтво опішнянського розпису

Село Опішня, що на Полтавщині, прославилася своїми розписами на увесь світ. Опішнянський розпис об’єднує декоративно-стилізовані форми, пишній рослинний орнамент червоного, зеленого, білого, коричневого і чорного кольорів. Саме вони надають опішнянським розписам неповторності, казковості та чарівності. Опішнянському розпису характерне зображення птахів спрощених форм без особливої пишності. Також опішнянському розпису притаманне чорне обведення візерунків і контурів.

Опішнянські глеки Валентини Гармаш і Оксани Кальної.

Мистецтво яворівського розпису

Яворівський розпис досить відомий і поширений. Назва цього розпису походить від села Яворів, що на Львівщині.

Яворівський розпис – це яскраві орнаментальні композиції на дерев'яних предметах: дитячих меблях, комплектах для кухні, декоративних виробках.

Наталя Дюг в авторських картинах на склі й тканині майстерно застосувала символіку яворівського розпису і тим самим долучилася до його відродження.

Декоративний образ на Придніпров'ї, як і скрізь на Україні, виник, насамперед як мистецтво мальованої хати. Однак, на Придніпров'ї йому притаманні особлива неповторність, самобутність. Найкращою формою розпису в Петриківці було настінне малювання.

Слід згадати, що розписи в уявленні українців виконували не лише естетику, а й магичну функцію. Орнамент, і петриківський зокрема, несе цілу розповідь, історію людини, (її пристрастей), краю (його краси та багатства). Основні елементи орнаментів – квітка, гілка з плодами, птахи – розцінюють як «голос світу» (краса, добробут, час). Овальний мотив з квітами і птахами посередині – образ духовного безсмертя народу. Очевидно, що це символіка закорінена у дохристиянські часи і вірування. Одразу вражає безмежне світло та оптимізм робіт, особливою ознакою розписів є легкий графічно – ажурний малюнок, викінченість кожного елемента, рівновага композиції та масштабність тем.

Імена петриківських художниць Тетяни Пати, Ганни Павленко, Надії Білоконь, Оришки Пилипенко навіки увійшли до реєстру найвидатніших народних майстрів України. Їхню справу продовжили Федір Панко, Зоя Куліш, Володимир Падун.

Перегляд демонстраційного матеріалу з коментарем учителя: Т.Пата «Птахи серед квітів», Ф.Панко «Сині квіти».

Продовження бесіди

Виконували розпис тонким пензлем, очеретинкою, трісочкою, пучками пальців по мазаному ґрунту стіни. Спочатку використовувались рослинні та мінеральні барвники. Колорит розпису будується переважно на градаціях трьох кольорів: червоного, жовтого (жовто-зеленого), синього.

Елементи петриківського розпису

- «Гребінчик»
- «Зернятко»
- «Горішок»
- Перехідний мазок

Особливості побудови композиції

Композиційні рішення: «бігунець», «букет», «килимок», «хустка», «вазон», композиція в овалі, композиція в прямокутнику і квадраті, композиція в кругу, жанрові композиція.

Словникова робота

Розпис – сюжетні або орнаментальні живописні зображення на будівлях та побутових предметах.

Колорит - система співвідношень кольорів та відтінків.

Візерунок – це узор, який має довільну композицію.

5. Підготовчі вправи

Учні замальовують елементи петриківського розпису в альбомі.

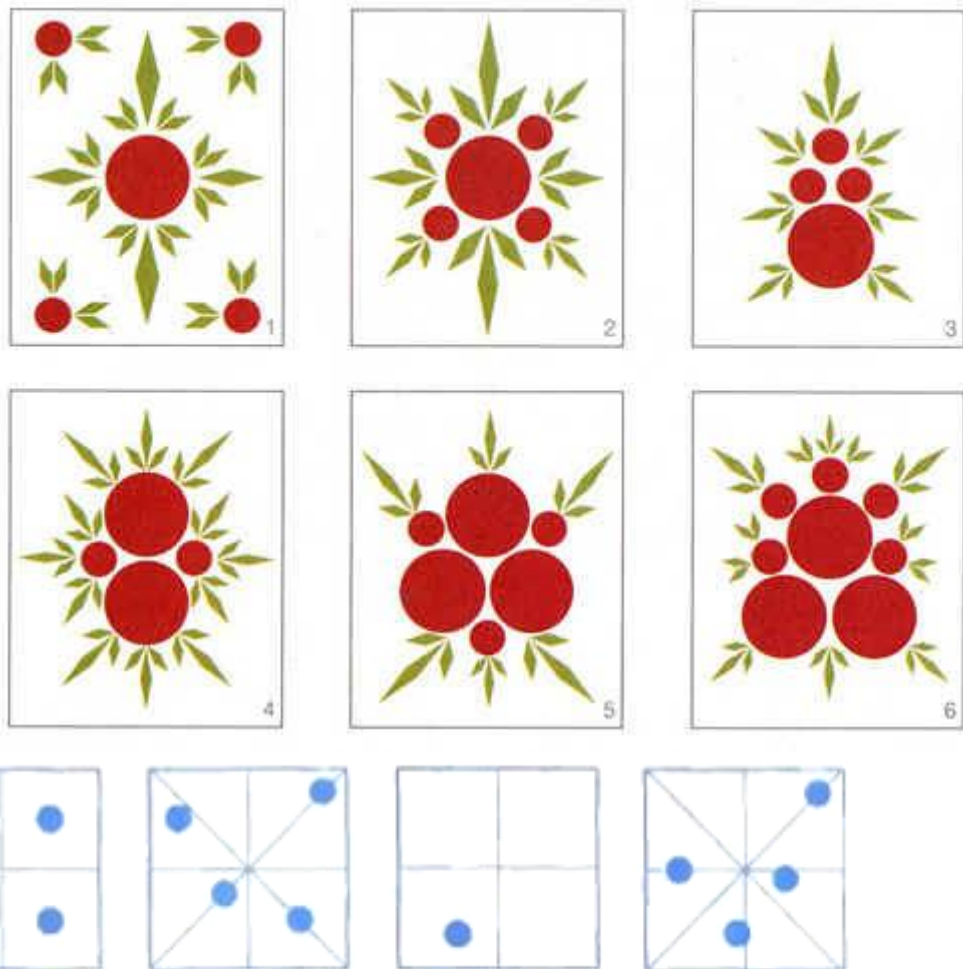
«Калина», «виноград», «порічки» - пальцем.

«Квітка», «ромашка»...

6. Практична робота учнів

Аналіз композиційних схем

- Як виділяємо композиційний центр в декоративній композиції?
- За допомогою яких прийомів досягнуто врівноваження композицій?

Бесіда з техніки безпеки.

Інструктаж поетапності виконання практичного завдання.

Учитель. А тепер кожен із вас виконає панно в стилі петриківського розпису. Визначте, в якій кольоровій гамі ви її виконаєте – в холодній чи теплій, яскравій чи приглушеній. Композиція може бути симетричною чи асиметричною. В роботі використовуйте елементи, вивчені сьогодні і раніше.

Звучить аудіозапис. Учні працюють під контролем учителя.

Динамічна пауза

Фізкультвправи – у пошані,
Ми їх дуже любимо,
За хвилинку відпочинем
Малювати будемо.

Закріплення нових знань і вмінь

1. Які головні елементи петриківського розпису?
2. Який настрій передають кольори на малюнку?
3. Що вам запам'яталось, сподобалось?

7. Підсумок уроку

Рефлексія уроку у формі відкритих запитань:

- Що нового дізналися (навчилися) на сьогоднішньому уроці?
- Що найбільше сподобалося?
- Що я встиг(ла) зробити на уроці?
- Чого досягли?
- Що залишилося для мене невирішеним?

Перегляд і оцінювання робіт.

1. Демонстрування розписів дітей.
2. Прибирання робочих місць.

Урок 11. Вишивка — невмирущий оберіг. Виконання ескізу традиційного одягу з вишитими оберегами.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *загальнокультурної компетентності:* вміння виявляти морально-естетичне ставлення до світу і мистецтва; *спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами:* вміння переконливо формулювати власні думки (усно чи письмово) та враховувати всі наявні точки зору;

міжпредметної естетичної компетентності: духовно-моральні основи життя людини, особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій та культурній сфері;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити з історією вишивки, її основним призначенням та роллю в житті людини; розвивати фантазію, ініціативу учнів, вміння створювати ескізи вишивки; прищеплювати зацікавленість до декоративно – прикладного мистецтва, бажання зберігати та примножувати традиції українського народу.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: графічно, аплікація

Методи навчання: репродуктивний, інформаційно-рецептивний.

Терміни і поняття: вишивка, хрестиком, гладдю, символи – обереги.

Обладнання: папір в клітинку, фломастери, гелеві ручки, фарби, пензлі, ножиці, заготовки з кольорового паперу.

Хід уроку

1. Організаційний момент.

Учитель. Завжди цікаво розкривати таємницю майстерності українського народу. Одна з них – вишивка. Вона виникла давно і передавалася від покоління до покоління.

Створення емоційної атмосфери.

Щоб урок минув не марно,

Працювати треба гарно.

Друзі, гуртом посміхнемось,

До роботи всі візьмемось

2. Актуалізація опорних знань:

1.) Види декоративно – прикладного мистецтва:

*вишивка, розпис, писанкарство, гончарство, ковальство, лозоплетіння, малярство, флористика та ін.;

*живопис, графіка, скульптура, архітектура;

* кіно, театр, література, художня фотографія.

2.) Вишивка – це вид декоративно – прикладного мистецтва, у якому орнамент і зображення виконується:

* вручну за допомогою голки, гачка чи вишивальної машини;

* за допомогою штампа;

* на тканині за допомогою анілінових фарб і резервної маси.

3.) На теренах України найпоширенішим видом декоративно – прикладного мистецтва є:

* розпис;

* писанкарство;

* вишивка.

4.) Народні умільці найчастіше використовували вид вишивки:

* хрестиком;

* гладдю,

* подвійним хрестиком.

3. Мотивація навчальної діяльності:

Багате й різноманітне декоративно-прикладне мистецтво народу України: ткацтво, килимарство, писанкарство, витинанка, гончарство, розпис і ін.. Але вишивка є найпоширенішим видом декоративно – прикладного мистецтва.

4. Повідомлення теми і мети уроку:

Сьогодні на уроці ми дізнаємося про історію вишивки та її основне призначення та роль в житті людини. Розробимо ескіз рослинної вишивки з урахуванням традиційної орнаментики та символів кольорів.

5. Вивчення нового матеріалу:

Учитель. Археологічні знахідки доби палеоліту, зокрема Мізіна на Чернігівщині засвідчують наявність вишивки на теренах України. У похованнях перших століть нашої ери знайдено залишки вовняного одягу, оздобленого різнокольоровою вишивкою.

З 14- 17 ст. на території України – у Києві, Чернігові, Львові створюються цехи, у яких виготовляють вишивки.

З 19 ст. вишивка стає ремеслом. І донині чимало мешканців України займаються вишиванням. Цей вид мистецтва глибоко пов'язаний із народними традиціями, побутом, релігією.

Вишивкою займаються переважно дівчата і жінки. Аж до другої половини 19 ст. кожна дівчина повинна була вміти ткати, вибілювати й вишивати рушники, скатерті, одяг.

Основною функцією вишивки є оздоблення одягу й тканин (рушники, скатерті, простирадла, наволочки для подушок). Також це мистецтво мало ритуальне значення – використовувалися символи – обереги.

Однією з найпоширеніших технік є вишивання хрестиком та гладдю. Кожний регіон України має свої особливості виконання вишиваних творів, їх композиційної побудови, використання техніки та кольорової гами. Пригадайте, які рушники є у вашому домі, що на них зображено й якими нитками вишито.

На Волині основним кольором був червоний, який доповнювався чорним, синім або зеленим.

На Київщині основним кольором також був червоний, доповнювався

На Буковині при виготовленні вишивки використовували білий, червоний, чорний, жовтий та синій кольори ниток.

На Полтавщині вишивали охристо – золотистими, блакитними, темно- синіми, зеленуватими кольорами.

Львівські майстри використовували червоний, синій, білий, зелений, жовтий кольори. Навіть у межах сусідніх сіл існують місцеві розбіжності.

6. Практична діяльність учнів.

Постановка практичного завдання.

Творчу роботу слід виконувати в такій послідовності:

- ✓ Оберіть тему вишивки та традиційні символи.
- ✓ У нижню частину аркуша вписати традиційний орнамент української вишивки.
- ✓ Над орнаментом зобразити обрані вами символи – обереги.
- ✓ Для зручності використовуємо аркуш паперу в клітинку.
- ✓ Обрати кольори й нанести на поверхню ескізу.

Послідовність виготовлення ескізу вчителем.

7. Підбиття підсумку уроку. Колективний аналіз виконаних робіт

- * Я дізнався, що...
- * Мене здивувало, що...
- * Мені сподобалось...
- * Можливо було б краще, якби...

7. Домашнє завдання

Підготувати матеріали для витинання: папір, різці, ножиці, клей ПВА.

Скласти схему свого родоводу.

Урок 12. Чарівне мереживо витинанки. Виконання у техніці витинанки «Дерево роду» («Вазон»).

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* організувати своє робоче місце, планувати свої дії; *загальнокультурної компетентності:* оволодіння досягненнями культури;

міжпредметної естетичної компетентності: виявлення естетичного ставлення до світу в різних сферах діяльності людини;

предметних мистецьких компетентностей: знайомити учнів із символами в орнаментах, історією їхнього виникнення, вчити дотримувати основних принципів композиції «Дерева життя» («Вазона»), гармонійно підбирати колірну гаму, розширювати знання про побудову симетричних композицій; розвивати у школярів інтерес до традицій народу, зорову пам'ять, спостережливість, удосконалювати прийоми роботи з кольоровим папером, активізувати творчу діяльність; виховувати у дітей розуміння взаємозв'язку навколишнього світу через створення художнього образу засобами витинанки, естетичний смак, повагу до народних традицій.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: *зоровий ряд:* репродукції з картин Т.Г. Шевченка, І. Бондар, «Хата діда Т.Шевченка», Ф.Панка «Хата моя біла хата», М.Теліженко «Наша хата» українське декоративне мистецтво, малюнки з символами, зразки витинанки, композицій «Дерево життя».

Музичний ряд: пісня «Родина» слова Вадима Крищенко музика Олександра Злотника у виконанні Назарія Яремчука та Павла Мрежука

матеріали для вихованців: кольоровий папір, клей, ножиці.

Хід уроку

1. Організаційний момент

2. Актуалізація опорних знань

Бесіда

Учитель. Розгляньте репродукції з картин Т.Г. Шевченка, І. Бондаря, Ф.Панка. В парах обговоріть, що об'єднує всі роботи і чим вони відрізняються.

Тарас Григорович Шевченко «Хата батьків в с. Кирилівці»

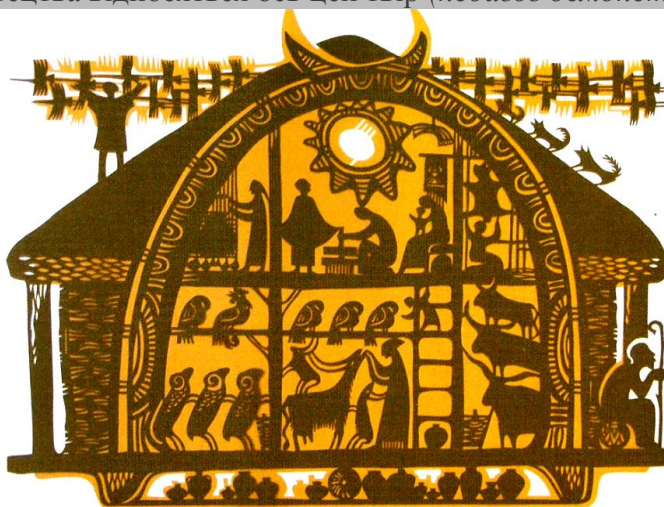
Іван Бондар Хата діда Т.Г. Шевченка.

Федір Панко «Хата моя біла хата»

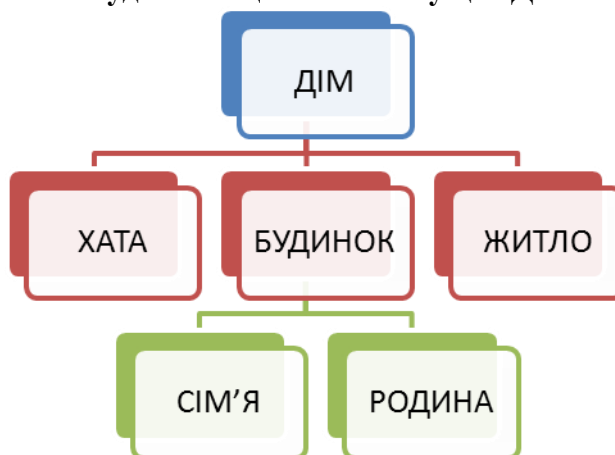
– До якого виду мистецтва відносяться ось цей твір (педагог демонструє витинанку).

Микола Теліженко «Наша хата»

- Як називається декоративна переробка природних форм?
- Які природні форми частіше використовують майстри декоративно-прикладного мистецтва?

Побудова асоціативного куща «Дім»

Звучить пісня «Родина» слова: Вадима Крищенко музика: Олександра Злотника у виконанні Назарія Яремчука та Павла Мрежука

Рідний дім, родина – для кожної людини ці поняття не просто слова, а найважливіше і найдорожче, що цінують у житті.

Родина

В кожній людині, є своя родина.

Є батьки, і тітка й дядько

Може сестри є й брати.

Ця родина є щаслива,

Бо всі разом-вони сила!

Родина – це не тільки рідні, родичі. Це і наш гурток «Художня студія» і весь народ український, бо родина до родини – народ. Ми з вами всі – український народ, який складається з родин малих і великих, дружніх і працьовитих людей.

З роду в рід кладе життя мости,

Без коріння саду не цвісти.

– Поміркуйте, як мовою декоративного мистецтва можна розповісти про свою родину?

3. Оголошення теми уроку

Микола Теліженко

Це не просто окраса, в ній весь всесвіт, зашифрований мовою символів. Про все це ми поговоримо на сьогоднішньому занятті.

Отже тема заняття – витинанка композиції - «Дерево життя» («Вазон»), сьогодні ми будемо вчитися не тільки створювати витинанку, а і розуміти її символічну мову.

4. Вивчення нового матеріалу

Учитель. Наші давні і добрі символи. Їхнє коріння сягає глибини століть. Справжнє декоративне мистецтво – символічне, мова символів проста, доступна і зрозуміла.

Витинанка має свої символи, як і інші види декоративно прикладного мистецтва. Щоб правильно створити свою композицію витинанки необхідно навчитися розуміти, а щоб зрозуміти, необхідно знати мову символів.

— Що таке символ?

— Де їх можна побачити?

Ми часто зустрічаємо речі, прикрашені орнаментальними мотивами. Ці візерунки — мова символів наших далеких предків, їхня абетка, в якій кожна лінія, кожна геометрична фігура має змістовне значення: сніжинка в орнаменті символізує зиму, квітка — весну, ягода — літо. За свою багатовікову історію людство накопичило чимало загальноприйнятих емблем: бджола символізує працьовитість, підкова — щастя, явір — надію, дзеркало — правду, ліра — музику, лев — могутність, меч — правосуддя, крила — рух тощо. За допомогою символів науковці дізнаються, як жили люди багато століть тому. Із часом символи наших предків утрачають своє значення і перетворюються на декоративну прикрасу предметів.

У рослинних орнаментальних мотивах можна побачити коло, квадрат або ромб, поділені на чотири частини, у кожній з яких є крапка — зерно. Такий елемент символізує поле, засіяне зерном. Спіраль символізує зародження нового життя і вічний рух. «Закруток» — знак рослинності. Хвиляста лінія навколо вінця керамічного виробу символізує побажання: «Щоб посуд був завжди наповнений по вінця».

Більш складним і найбільш: яскравим символом у народному декоративному мистецтві є «Дерево життя», «Вазон». Цей символ можна побачити на різних виробих декоративного мистецтва: у вишивці, різьбленні, витинанках, на писанках. (*Демонстрація зразків «Дерева життя».*) В ньому відображалась будова цілого Всесвіту, складається з трьох частин: верхня символізує сферу богів, середня — життя людей і всього живого на Землі, а нижня — це коріння, тобто основа і початок світу. Основним елементом є деревце з квітами у вазі або горщику, а доповнюють його зображення птахів. Витиначі постійно черпали натхнення для своїх творів із світу природи, зображуючи квіти, дерева, рослини у стилізованій спосіб.

Будь який виріб мав потрібну символіку: форми, орнаменту, кольору. Подивіться як я зобразила у вигляді ось цього дерева життя свій рід.

5. Практична робота

Перед початком роботи пригадаймо правила безпеки

Правила користування ножицями

- 1) Ножиці – це небезпечний інструмент. Поводитись з ним треба обережно.
- 2) На робочому місці поклади ножиці так, щоб вони не виходили за край.
- 3) Не тримай ножиці вістрями догори.
- 4) Не ріж на ходу. Під час різання не вставай з місця.
- 5) Передавай ножиці закритими і кільцями вперед.
- 6) Під час роботі з ножицями притримуй матеріал лівою рукою так, щоб він не потрапляв на лінію різання.

Правила користування клеєм

- 1) Клей треба наносити пензликом від середини до країв.
- 2) При потрапленні клею на одяг його слід негайно змити водою.
- 3) Для притискання елементів аплікації і витирання рук треба користуватися матер'яною серветкою.
- 4) Закінчивши роботу, клей потрібно щільно закрити, пензлик і посуд помити.

Виконання композиції «Дерева життя», «Вазон»

А зараз кожен з вас виготовить своє «Дерево життя», в якому розповість нам про свій рід, дібравши форму, колір, відповідні символічні елементи.

Етапи виконання роботи

Здебільшого виготовлення витинанки будується на використанні симетрії. Ви виконаєте декоративну композицію з однією (дзеркальною) віссю симетрії, елементами якої можуть бути рослини і птахи.

1. Склади аркуш паперу навпіл.
2. З одного боку, починаючи від осі симетрії, олівцем легенько позначте контури малюнка без деталей.
3. Спочатку виріж основний силует та ажурні прорізи в ньому, потім — другорядні елементи.
4. Підібравши гармонійні кольори наклейте витинанку на тло.

Поради:

- ◆ Під час вирізування намагайся не розрізати папір по лінії згину, інакше витинанка розпадеться на частини.
- ◆ Щоб елементи були однакові, складіть папір кілька разів і розріжте всі шари.
- ◆ Кольоровий папір складають кольоровим боком усередину.
- ◆ Аркуш паперу обертай навколо ножиць (не навпаки), а ножиці тримай лезами вгору. Лише в цьому випадку навіть найскладніші лінії виходять плавними.
- ◆ Дуже дрібні деталі краще вирізати малими ножицями. Ажурні отвори в папері можна прорізати так:
  - ✓ проколоти папір гострим кінцем ножиці і далі вирізувати потрібний силует;
  - ✓ притиснувши пальцями папір у потрібному місці, зробити надріз на лінії згину, а потім вирізати середину. Після наклеювання лінії надрізу видно не буде.

◆ Якщо важко вирізати всю композицію одразу з одного аркуша паперу, зроби «складену витинанку»: частини елементів (квіти, листя, птахів) виріж окремо, а потім об'єднай у цілісну композицію. Так роблять народні майстри, коли використовують папір різного кольору.

◆ Щоб акуратно наклеїти витинанку, поклади її на паперову основу. Одну половину притисни зверху чимось важким (наприклад, книжкою, обгорнутою в целофан). Вільну частину витинанки загорни на книжку; швидко й ретельно змасти її рідким клеєм ПВА від центру до країв, притримуючи їх пальцями; відігни змащену клеєм частину витинанки і злегка притисни до паперової основи; поклади на неї чистий аркуш паперу і прикладь зверху від центру до країв. Так само приклей другу половинку витинанки.

За бажанням можете виготовити багато колірну витинанку.

Кольорова витинанка досить складна у виготовленні. Цей вид витинанок принципово відрізняється від попередніх. Вони мають кілька варіантів виготовлення.

Перший — це витинання основного малюнка з чорного паперу і підклеювання в залишені прорізи кольорових елементів. Другий спосіб, коли отвори не прорізують, а зверху на основний колір витинанки наклеюють елементи узору іншого кольору.

Крім того, існує ще один спосіб виготовлення кольорових витинанок — аплікацій. Усі крупні елементи узору вирізають окремо і об'єднують у загальну композицію.

Використовуючи техніку витинання, можна створити дуже цікаві твори мистецтва, які стануть окрасою вашого дому. *Учитель демонструє зразок виконаної роботи.*

6. Підсумок заняття. Рефлексія

– Що нового ви сьогодні дізналися?

– Що вас найбільше вразило?

Фронтальна демонстрація виконаних робіт, їх колективний аналіз, визначення найвдаліших із застосуванням педагогічних прийомів «Точка зору», «Ідеальна оцінка».

Учнів демонструють витинанку розповідають про свою родину.

Рід, родина, сім'я

Серед них – маленька я.

Мов перлінка-намистинка,

Я дівчатко-українка.

Родовід – моя родина

Я ж її мала краплина.

Люблю всю родину я.

Разом ми – одна сім'я!

Бо козацького я роду,

Рідну землю люблю зроду.

Маму, тата поважаю,

Їм здоров'ячка бажаю!

І бабусю, дідуся –

Всіх люблю й ціную

7. Домашнє завдання

Підготувати клаптики бавовняних та лляної тканин, кольорові нитки, для основи – качан кукурудзи або картонний конус

Урок 13. Лялька-мотанка — берегиня роду. Виготовлення ляльки-мотанки.

Мета уроку: формування **ключових компетентностей:** *вміння вчитися:* організовувати своє робоче місце, планувати свої дії; *загальнокультурної компетентності:* оволодіння досягненнями української культури;

міжпредметної естетичної компетентності: здатність сприймати, інтерпретувати та характеризувати твори декоративного мистецтва;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити учнів із поняттям «вузлова лялька», вчити трансформувати та уособлювати образ людини в образ народної ляльки, перетворювати реальні форми в декоративні; надати початкові знання про символіку народної ляльки; розглядати засоби виразності ляльки, її пропорції, характерні риси (хрест на обличчі, одяг, прикраси); знайомити учнів з майстрами рідного краю; вчити застосовувати набуті знання у створенні творчих робіт; розвивати точність рухів, зорову пам'ять, образне мислення і фантазію; виховувати в учнів почуття прекрасного, розуміння народного декоративного мистецтва та любов до національної художньої спадщини

Обладнання: для вчителя — комп'ютер, проектор, виставка вузлових ляльок
для учнів — клаптики бавовняних та лляної тканин, кольорові нитки.

Візуальний ряд: презентація, матеріали для демонстрації послідовності виконання роботи, зразки ляльок.

Музичний ряд: автентичний народний спів

Коментар

Доцільно на попередніх уроках запропонувати учням підготувати коротенькі розповіді про майстринь, які виготовляють вузлову ляльку

Хід уроку

1. Організація класу

- Створення емоційної атмосфери.

Вже дзвінок нам дав сигнал
Працювати час настав
То ж, ми часу не гаймо
Працювати починаймо.

2. Актуалізація опорних знань. Мотивація навчальної діяльності **Повідомлення теми і мети уроку**

*«Лялька – уособлення образу людини.
Символіка українських народних ляльок»*

- Перегляд презентації «Мама і дитя», «Дитячі іграшки»

На більшості світлин, які ви побачили є лялька.

Проблемне питання: **Як ви вважаєте, чому лялькою найбільше люблять гратися діти?** (Материнські інстинкти, схожа на людину та ін.)

Повідомлення учнів або перегляд презентації. Завдання: звернути увагу які є різновиди ляльок-мотанок.

Діти розповідають про майстринь рідного краю, які виготовляють народну ляльку, про дослідника і збирача вузлових ляльок, уродженця с. Суботів, Чигиринського району, Черкаської області М.Грушевського,

Гра «Хто більше?» назве різновидів народних ляльок які вони запам'ятали (мотанки з кукурудзиння, ниток, соломи, трави... вузлову)

Таку давню, вузлову ляльку ми сьогодні на уроці створимо.

3. Вивчення нового матеріалу

Слово вчителя

Сьогодні на уроці ми ознайомимося з новими для вас поняттями «трансформація» «уособлення» та спробуємо реалізувати суть цих понять.

Озирніться навколо себе, Вас оточують різноманітні предмети, але чим відрізняється стилізовані малюнки від реальних?

- Пригадаємо, що таке стилізація?

Діти аналізують демонстративні ілюстрації (півня, винограду, калини, дерева, людини)

- Площинне зображення
- Зберігаються найхарактерніші ознаки предмета

- Мають художнє декорування

Лялька-мотанка, про яку ми сьогодні говоримо, стилізована або трансформована фігура людини. *Повторення: пропорції людини*

Розповідь учителя

Що ж таке традиційна лялька виконана вузловим методом? Таку ляльку виготовляли способом зв'язування і накручування вузлів без голки та ножиців, тому вона і називається «вузликова лялька».

Для її виготовлення використовувалися натуральні тканини. Основою може слугувати рулончик тканини, кукурудзяний качан або шишка. Лялька виконується намотуванням по спіралі. Перший етап - створення голови; другий – накладання складної форми триколірного хреста на обличчі ляльки, третій – утворення тулуба (при цьому вільні кінці тканини примотуються до кукурудзяного качана) та грудей. Далі намотуються сорочка, спідниця, керсетка - одяг ляльки.

Особливо хочеться звернути увагу на вінок та весільну квітку. Вони виготовлені за традиціями вінка кінця XIX ст. – I половини XX ст., що побутував на Наддніпрянщині. В ньому широко використовувались такі матеріали як штучні паперові квіти та парафінові «ягідки». За свідченням жителів с.Суботів Чигиринського району подібні вінки виготовляли і у цьому селі. Вмочаючи нитку, по чергово в розтопленій парафін та холодну воду, отримували парафінові «ягідки», які з'єднували у грона. (Подібний вінок зберігається і у фондах Національного історико-культурного заповідника «Чигирин»).

Зважаючи на те, що за спогадами суботян наречена повинна була мати лише одну косу, яка по завершенню обряду, перепліталася у дві – «щоб у парі були», лялька має лише одну косу.

До віночка прикріплені 12 стрічок різних кольорів, кожна з яких була оберегом, захищаючи волосся від чужого ока. Стрічки вимірювали по довжині коси та розрізали нижче, щоб її сховати.

Бесіда.

Особливе місце в одязі ляльки займає фартушок, який оздоблений візерунком. Всі візерунки – це стилізація природних форм.

- Які візерунки ви знаєте? (геометричні, рослинні, зооморфні, зустрічаються у вишивці антропоморфні – символічні зображення людей)

Учитель супроводжує свої пояснення демонстрацією виробів або зображень вузлових ляльок та різні види візерунків.

5. Фізкультурозминка

Учитель демонструє матеріали та інструменти необхідні для виготовлення ляльки, а діти за допомогою рухів спробують показати ці інструменти та матеріали.

6. Практична робота

Сьогодні на уроці ми з вами нестандартно підійдемо до виготовлення ляльки. Але спочатку – гра.

Гра « Підбери колір».

Користуючись спектральним колом діти виконують вправи на підбір кольорів тканини або ниток (групова робота).

Наприклад:

I група – добрати контрастну кольорову гаму для хреста на обличчі ляльки,

II група – підбрати теплу кольорову гаму для хреста на обличчі ляльки,

III група - підбрати колір спідниці та керсетки

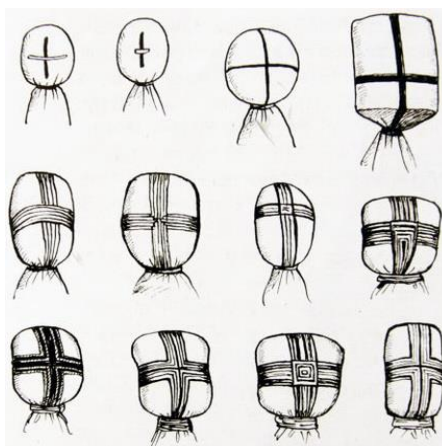
- **Етапи виконання практичної роботи:**

Учитель. А щоб підтримати ваш творчий настрій я пропоную працювати під музику.

Під час роботи звучить народна музика, вчитель у процесі самостійної практичної діяльності учнів здійснює індивідуальне консультування та стимулювання творчої ініціативи школярів.

Варіанти вузлових ляльок. Середня Наддніпрянина. Мал. О.Найдена

Варіанти іконографічного оформлення облич ляльок Середньої Наддніпрянини

7. Підсумок уроку

Коли учні завершують свої роботи, вони отримують оцінки від учителя у вигляді кольорових стрічок:

- фіолетова – «12»;
- червона – «11»;
- оранжева – «10»;
- жовта – «9»;
- зелена – «8»;
- блакитна – «7»;

Із робіт учнів учитель оформляє виставку та коментує роботи

Рефлексія уроку у формі відкритих запитань:

- Що нового дізналися (навчилися) на сьогоднішньому уроці?
- Що найбільше сподобалося?

Урок 14. Народна іграшка — пам'ять нації. Виготовлення народної іграшки за мотивами керамічних іграшок Ольги Бердник.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: загальнокультурної компетентності: оволодіння досягненнями української культури;

міжпредметної естетичної компетентності: здатність сприймати, інтерпретувати та характеризувати твори декоративного мистецтва;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити учнів технологією виготовлення народної іграшки та матеріалами з яких вона може виготовлятися (дерево, солома, глина, нитки, тісто...), ознайомити з творчістю Ольги Бердник; розвивати аналітичне мислення, вдосконалювати техніку ліплення методом витягування із цілого шматка; виховувати любов та повагу до краси, створеної руками майстра умільця в повсякденному, буденному житті.

Обладнання: для вчителя — комп'ютер, проектор, матеріали для демонстрації послідовності виконання роботи зразки керамічних іграшок світлини із роботами народної майстрині Ольги Бердник;

для учнів — пластичні матеріали (пластилін, гуаш або глина),

Музичний ряд: автентичний народний спів.

Хід уроку

1. Організаційний момент.

2. Актуалізація набутих знань

- Які народні іграшки вам відомі?
- З яких матеріалів їх створюють?
- Чим народні іграшки відрізняються від сучасних промислових?
- Назвіть імена з народних умільців які спорюють іграшки.

3. Повідомлення теми і мети уроку. Сьогодні ми продовжимо розмову про народні іграшки. Познайомимось з авторськими іграшками нашої землячки народної майстрині Ольги Бердник. І за мотивами її робіт виготовимо свої.

4. Вивчення нового матеріалу

Слово учителя

Звідки ж походить іграшка? На це питання людина від початку свого походження шукала відповідь. Давайте заглибимося в історію. Сонце та вітер, дощ та гроза, річки, що розливаються, дикі звірі – всього цього наші предки не розуміли і не знали, тому і вирішили задобрити їх. Всі стихії вважали божествами, їхні зображення стали робити з дерева, глини, каміння. Таке зображення називали кумирами або ідолами. Можливо це й дало початок виникнення першої іграшки.

На Україні в IV-III тис. до н. е. Люди вже вміли ліпити із глини іграшки в образі людей і тварин. Частіше всього робили образ птаха і коня. У древніх слов'ян фігурка коня символізувала сонце, а птах – прихід весни. До речі, ми по цей час весною печемо жайворонків з тіста. Деякі дослідники вважають, що лялька виникла не від ідолів, а від опудал, які приносили в жертву богам замість живих дівчат. Опудало – це сніп соломи або березове поліно, одягнуте в сарафан і закутане хусточкою. З такими ляльками, а в них навіть були свої імена – Колодій, Ярило, Морена, Русалка, Купала, водили хороводи, проводили ігри, потім з піснями несли на руках. В піснях просили доброго врожаю, доброї погоди для землі, а дівчата – щасливого кохання. Потім ляльку викидали у воду, або палили. Таким чином жертву „віддавали” богам.

Лялька все життя була з нашими пращурами з самого їх народження. Ще до народження немовляти на світ, мати виготовляла ляльку, суворо дотримуючись однієї умови – виготовити її без ножиців та голки, адже її не можна ні різати, ні колоти. Таку ляльку клали у порожню колосочку, щоб вона обігрівала її малюка. Коли дитинка народжувалася, лялька не розлучалася з нею, „лягала” разом з немовлям спати, а мати над ним примовляла: „ Соня – безсоння, не грай з моїм немовлям, а грай з цією лялькою”. Зроблену своїми руками

берегиню мати дарувала дочці перед її весіллям, щоб у новій сім'ї було більше діточок. І святкова лялька на капоті машини під час весілля у наші дні – відголосок саме цього обряду.

Минав час. Поступово ляльки втрачали своє магічне значення і ставали іграшками, забавами для дітей. Якщо раніше брязкальцями володіли шамани і чаклуни, то цією „страшною зброєю” граються малюки. Правда, люди ще довго вірили, що шум брязкальця як і свист глиняного свищика відганяє злих духів від колиски малюка.

В Україні іграшки відомі з незапам'ятних часів. Їх виготовляли з глини, дерева, соломи, сиру... Найпершу солом'яну ляльку, мабуть, зробила якась весела працююча жінка, яка в'яжучи на полі снопи, вставила жартома такому снопику ручки та й поставила серед стерні... Із соломи можна плести іграшкових хлопчиків і дівчаток, коників, півників, павучків. Сьогодні такі іграшки стали чудовими сувенірами.

Український народ здавна займався гончарним ремеслом. Поряд із звичайними посудом гончарі виготовляли різноманітні за формою та ліпним оздобленням баранці, півники та качечки, козаки, пищики-свистунці, козлики та леви, бички та овечки, однорогі фантастичні звірі та їжачки.

Ольга Отнякіна (Бердник) майстриня з Черкас вже більше 20 років плідно працює в жанрі керамічної іграшки. Створила тисячі фантастичних, вигадливо розписаних звірят-свистунців. Віднайшовши свою власну техніку і власний стиль, вона творить не просто дитячу забавку. В її образах оживає казка, загадка, співанка, приказка, — той дитячий фольклор, що пережив тисячоліття і є відголоском українських прадавніх вірувань. Роботи знаходяться в музеях м. Кам'янка (Державний історико-культурний заповідник), Черкаси (Обласний краєзнавчий музей та Художній музей), Запоріжжя (Обласний художній музей), м. Київ (Музей народної архітектури та побуту НАН України в Пирогово).

Роботи майстрині є предметом колекціонування багатьох шанувальників народного мистецтва в Україні та за кордоном.

Зимовий Звір проковтнув Сонце

Зимовий птах висиджує свої золоті яйця

Козеріг : Сонце народилося.

Іграшки з'явилися в найдавніші часи і назавжди залишаються з людьми. Адже вони – не просто розвага. Ляльки і ведмедики – потіха для малюків. Пірамідки і кубики допомагають маленькій людині навчитися рахувати та розпізнавати форму і колір. Граючись ляльками, дівчатка „приміряють” на себе роль матері, одягаючи їх, вчать шити і вишивати, все це розвиває художній смак. Але найважливішим є те, що іграшки дарують людям радість! І з чого б не була зроблена іграшка, з паперу чи сиру, глини чи соломи, дерева чи тканини, вона несе в собі великий потенціал доброти. Адже створюючи маленьку скульптурку. Майстер вкладає в неї всю свою душу і сподівається, що його витвір принесе радість іншим.

5. Виконання практичного завдання

Поетапність виготовлення керамічної іграшки свищик-пташка.

Для роботи нам потрібна глина, дощечка, шлікер або вода для з'єднання деталей, стеки, зубочистка, деталі ручки для декорації свищика, ганчірка, губка.

1 етап: беремо шматочок глини, від кількості взятої глини буде залежати розмір майбутньої іграшки. Гарненько глину потрібно розім'яти, щоб з неї вийшли рештки повітря.: надаємо шматочку глини форму кульки. Утримуємо заготовку в долоні лівої руки, великим пальцем правої руки робимо вглиблення і розширюємо його до отримання резервуару з товщиною стінок біля 10- 6 мм.Продовжуємо утримувати заготовку лівою рукою, і великим пальцем правої руки розгладжуємо від себе, витягуємо глину, одночасно повертаючи заготовку по всьому периметру резервуару.

2 етап: з'єднуємо стінки резервуару, формуємо хвостик (мундштук).

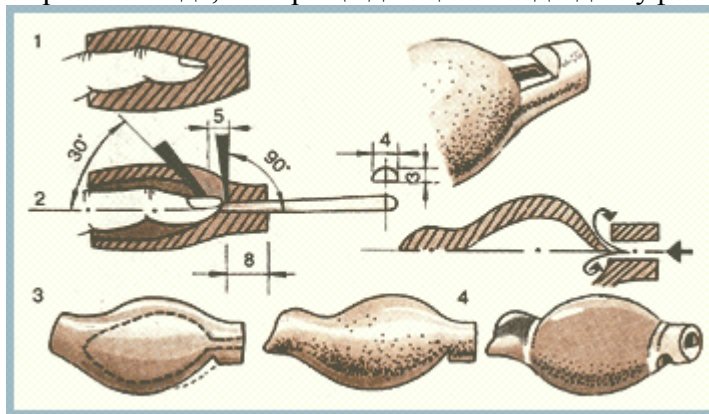
3 етап: робимо отвори для свисту. Цей етап найскладніший у виготовленні свищика. Внизу на заготовці спеціальним стеком намічаємо квадрат та виймаємо глину із цього квадрату до самого резервуару. Цим же стеком або меншим формуємо під нахилом прохід до хвостика, як показано на картинці. Все гарненько розчищаємо та розгладжуємо.

4 етап: виготовивши свисток, починаємо створення образу свищика (в нашому випадку це буде пташка). Зробимо заготовку для голови, надамо свистку форму тулуба. Змазуємо шлікером (розчин глини у воді до сметаноподібного стану) за допомогою пензлика або стека поверхні які будуть з'єднуватися, з'єднуємо деталі та гарненько розгладжуємо.

5 етап: декор виробу. Декорувати виріб можна методом вдавлювання в вологу глину штампу. За штамп у нас слугуватимуть деталі ручки, зубочистка та ін. (все залежить від вашої фантазії). Можна видавити очі крильця, декор-орнамент.

6 етап: сушка (виконується після заняття). Перед тим, як виріб випалити потрібно гарненько його висушити. Це краще зробити в приміщенні, щоб сонце не попадало на виріб (3-5 діб). Свистунець стає світло-сірого кольору.

7 етап: випалювання – це остання і сама відповідальна операція. Якщо допустити помилку виріб не вийде, найкраще для цього підійде муфельна піч.

6. Підсумок уроку. Рефлексія

Виставка та взаємоаналіз по парах виконаних робіт

Рефлексія

- Я дізнався (лася)...

- Я навчився(лася)...

- Я хочу дізнатися більше про...

- Я ще навчусь

Урок 15. Вертеп: мистецтво народжене вірою. Виготовлення персонажів різдвяного вертепу (Марія з немовлям, Йосип, янголи, пастухи, Ірод-цар, три царі, чорт, коза, теля, вівці...), оформлення різдвяної чарівної скриньки (групова робота).

Мета уроку: розвивати ключові компетентності: *вміння вчитися:* організувати робоче місце, планувати свої дії, завершувати практичну роботу), *загальнокультурну компетентність:* створювати умови для конструктивної співпраці з врахуванням культурних і релігійних відмінностей, *громадянську компетентність:* бережливе ставлення до людей, повагу національних звичаїв і традицій;

міжпредметну естетичну компетентність: виявлення інтересу до художньої культури, духовних і моральних цінностей українського народу;

предметні мистецькі компетентності: поглиблювати знання учнів про українські свята та традиції. Продовжувати ознайомлювати з технікою створення сюжетної просторової композиції; закріплювати вміння свідомо обирати матеріали та інструменти для втілення свого задуму; розвивати творчу уяву та фантазію дітей, образне мислення, дрібну моторику м'язів рук. Виховувати учнів на культурних традиціях українського народу, почуття прекрасного, любов та шанобливе ставлення до народних традицій та звичаїв.

Обладнання: презентація «Українські традиційні свята та звичаї Різдва Різдва»

Матеріали та інструменти: для вертепу: коробка середніх розмірів, різнокольорові шматочки тканини (червоної, білої, блакитної, коричневої та ін.), маленька коробочка для ясел, пластилін, стеки, дощечка, голка, нитки, тасьма, клей ПВА, ножиці, лінійка, простий олівець.

для виготовлення ляльок: шматок тканини тілесного кольору, не прядена вовна або вата, шматок драпу або аналогічної тканини, пряжа для волосся, клаптики тканини для одягу.

Хід уроку

1. Організаційний момент. Створення емоційної атмосфери

Декламування вірша Н. Куфко «Різдво Христове»

Різдво Христове — свято в домі,

Чудові страви на столі,

Зібрались друзі і знайомі

В сімейнім колі у теплі.

Ялиночка, красуня пишна,

Гойдає на своїх гілках

Казкові іграшки розкішні:

Там півник, рибка, заєць, птах.

Неначе дощик, нитки в'ються,

У світлі виграють сріблом...

А в кульках весело сміються

Всі очі тих, хто за столом.

Хай хмара сіє снігом рясно,

Зима в гілках плете шитво...

Нам в домі затишно й прекрасно, —

Ми всі святкуємо Різдво.

2. Актуалізація опорних знань і вмінь

Запитання

- Які свята називають традиційними? Народними?
- Пригадайте, які ви знаєте традиційні українські свята.
- Які обряди та традиції пов'язані з ними?

3. Вивчення нового матеріалу

Пояснення вчителя. У кожному святі — чи то із церковного календаря, чи то державного — є своя неповторна родзинка, властива лише цьому святу. Так, на Пасху прийнято пекти паски, фарбувати яйця, на Новий Рік - вбирати ялинку, а от невід'ємною

традицією святкування Різдва Христового є різдвяні вертепи.

(Учитель ознайомлює учнів з історією вертепу, демонструє презентацію)

4. Закріплення вивченого матеріалу

Слово вчителя. Вертепи бували великими та маленькими. Ляльки робили досить просто: вирізували із деревини, заготовки розфарбовували й одягали в одяг з кольорових клаптиків тканини.

Вертепи носили по домах на святках. От як про це згадував Н. А. Польовий: «У Іркутську, де я народився і жив до 1811 року, не було тоді театру, не заводили благородних домашніх спектаклів. Театр замінювали для нас вертепи».

Творче завдання

Учитель об'єднує учнів класу у групи по четверо осіб у кожній

Пояснення вчителя до творчого завдання. Для виготовлення вертепу вам знадобиться середніх розмірів коробка. Декорацію потрібно красиво задрапірувати, для цього добре підійде червона, святкова тканина — внутрішнє убрання, сіра або коричнева — для землі, підлоги. Посередині, трохи у глибині, поставимо ясла із Немовлям, зроблені з маленької коробочки зі шматочком вати усередині. Праворуч посадимо ляльку, що зображуватиме Марію, добре було б у червоному та блакитному. Ліворуч — Йосип в коричневому вбранні. Навкруг ясел декілька тварин, виготовлених із пластиліну: віслук, вівці, бик. На передньому плані — пастухи в сірому убранні, в руках у них палиці.

Драп скочуємо в короткий рулон і швиємо — це основа. Вона повинна бути стійкою. Посередині тілесного клаптика покладіть ватяну або вовняну кульку (можна використати маленький клубок). Оберніть його тканиною і обв'яжіть ниткою «шию». Розпряміть складки, аби обличчя було практично гладким, вишийте або намалюйте очі і рот, не забудьте про волосся. Поставте голову, що вийшла, на основу і прошийте навкруг «шиї», аби прикріпити одну частину до іншої. Трохи нижче за «шию» в тканину, що звисає, ушийте ще два клаптики вати. Це будуть руки. Тепер за допомогою одягу ви зможете зробити ляльку товстою, набивши ватю рукава і сорочку, або стрункою, використавши менше набивання. Костюми можна зробити із кольорових клаптиків тканини.

Для того, щоб убити ляльку, що зображує жіночий персонаж, можна обернути тулуб кольоровим шматком тканини, фіксуючи його на бретелях, — вийде сукня. Під сарафан одягається біла або сіра сорочка. Верх можна прикрасити тасьмою — цей варіант підійде для Діви Марії. Для ляльки - чоловіка добре підійде сорочка, підв'язана тасьмою, та жилет або накидка: сіра для «пастуха» і яскраво-червона — для «богатиря» або «короля». До речі, серед волхвів були царі, одягнені дуже навіть ошатно, тому стануть у пригоді шматочки парчі та золотої тасьми. Славнозвісну зірку волхвів зробимо із золотої фольги або з картону, пофарбованого золотою фарбою.

Індивідуальна робота за творчим завданням

5. Підбиття підсумків

*Я зрозумів, що можу ...
Для мене стало новим ...
Мене здивувало ...
У мене вийшло ...
Мені захотілося ...
Мене надихнуло ...*

Загальна оцінка уроку

Виставка закінчених творчих робіт учнів з подальшим аналізом кращих досягнень та допущених помилок

Коментар. *Наприкінці уроку учні мають давати визначення поняття «традиційні свята»; уміти аналізувати, порівнювати, спрощувати, узагальнювати природну форму; демонструвати творчу уяву, акуратність, увагу.*

6. Домашнє завдання

Удома учні мають дібрати та вивчити вірші, що присвячені Новому року та Різдву; за бажанням прикрасити фігурки вертепу деталями, виконавши їх фломастерами, намистинками тощо.

Урок 16. Декоративно-прикладне мистецтво в нашому житті. Узагальнення вивченого матеріалу

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* здійснювати самоконтроль і самооцінку; *загальнокультурну компетентність:* особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій і культурно-дозвіллевій сфері; роль мистецтва у житті; *інформаційну компетентність:* здатність учня орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти і оперувати інформацією;

міжпредметну естетичну компетентність: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури; вміння цінувати красу, створену митцями; оволодіння досягненнями національної культури; виявлення інтересу до духовних і моральних цінностей українського народу.

предметних мистецьких компетентностей: здійснити контроль, корекцію, систематизацію та оцінювання навчальних досягнень учнів, розвивати вміння узагальнювати матеріал, робити висновки, розвивати логічне мислення, інтерес до спілкування з образотворчим мистецтвом, виховувати любов до національного мистецтва.

Оснащення уроку: технічні (інформаційні) засоби навчання, художні світлини, дидактичні картки.

Тип уроку: контроль та оцінювання знань і вмінь.

Форма організації: урок-вікторина.

Хід уроку

1. Організація уваги учнів на уроці та проголошення теми уроку

Дзвоник всім нам дав наказ –
До роботи, швидше в клас.
Біля парти станьте чемно –
Хай мине час недаремно.
Будьте уважні й старанні всі –
Сядьте рівненько на місця свої.

2. Мотивація навчальної діяльності

«Твір мистецтва - це куточок всесвіту, побачений крізь призму певного темпераменту».

Еміль Золя.

Учитель. На попередніх уроках ми познайомились з видами декоративно-прикладного мистецтва. Цей урок є підсумковим.

3. Контроль знань, умінь, навичок

Учні об'єднуються в три команди, придумують назву своїй команді.

Перший тур

I рівень

Художня обробка предметів побуту – це:

- а) образотворче мистецтво;
- б) декоративно-прикладне мистецтво;
- в) дизайн.

До видів ДПМ належить:

- а) монотипія;
- б) ксилографія;
- в) різьблення.

Як називаються вироби із глини:

- а) скульптура;
- б) кераміка;
- в) екслібрис.

II рівень

До універсальної моделі Всесвіту в обереговій символіці належить мотив:

- а) ромб;
- б) дерево життя;
- в) безконечник.

Зображення Берегині належить до орнаменту:

- а) орнітоморфного;
- б) антропоморфного;
- в) зооморфного.

Що таке орнамент:

- а) стилізований візерунок, що повторюється інтервально;
- б) живописний рослинний елемент, що чергується;
- в) узагальнення, спрощення.

III рівень

Назвіть вид мистецтва поза декоративно-прикладним:

- а) гончарство;
- б) скульптура;
- в) вишивка.

Символи здоров'я та довголіття:

- а) сонечко, риба, ружа, олень;
- б) вербова гілка, калиновий лист;
- в) грабельки, блискавка, баранячі ріжки.

Що таке писанка:

- а) розпис фарбами по вареному яйцю;
- б) розпис фарбами по сирому яйцю;
- в) розпис воском по сирому яйцю.

IV рівень

Що символізують солярні знаки:

- а) сонячну систему, зорі, сонце;
- б) землю;
- в) силу природи.

Мініатюрний живопис України, наповнений ритуальним значенням:

- а) вишивка;
- б) писанка;
- в) гончарство.

Що спільне та характерне для народного декоративного мистецтва:

- а) оберегова символіка орнаментів;
- б) техніка виконання;
- в) використання матеріалів та інструментів.

Динамічна пауза

Другий тур

Гра «Мозаїка»

Прочитати вислови, зашифровані на дошці.

Розділ 2. Мистецтво: традиції та сучасність. Дизайн.

Тема 3. Дизайн і його види

Урок 17. Гармонія, контраст і виразність у графічному дизайні. Створення емблеми навчальних кабінетів школи (мистецтва, фізики, математики, праці тощо).

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* планувати свої дії, самостійно виконувати практичні завдання; *соціальної компетентності:* здатність до життєдіяльності в суспільстві;

міжпредметної естетичної компетентності: оцінювати предмети і явища, їх взаємодію, що формується під час опанування основ дизайну;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити учнів з графічним дизайном; поглибити знання про образність мови, компактність композиції; сформувати уявлення про професію художника – дизайнера; розвивати навички та вміння в графічних техніках; виховувати інтерес та прагнення до особистої творчості.

Оснащення уроку: графічні матеріали (кольорові олівці, фломастери) гумки, альбом. Зоровий ряд: графічні замальовки, презентація.

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку

1. Організаційний момент

Привітання. Перевірка готовності учнів до уроку.

2. Актуалізація опорних знань учнів

- Що таке графіка?
- Де можна зустріти графічні роботи?
- Чи хотілося вам щось змінити?

3. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Сучасна людина створюючи різні предмети, речі, хоче полегшити своє неспокійне життя, зробити його зручнішим. Але з метою популяризації з'явилася невід'ємна риса сучасності – це реклама. За досить короткий час реклама увійшла у наше життя.

- Де і як ми зустрічаємось з рекламою? (Реклама – це процес, який дає ім'я будь – якій речі.)

- Хто працює над створенням реклами? (художник - дизайнер)
- А, що таке дизайн?

4. Повідомлення теми уроку. Вивчення нового матеріалу

Розповідь учителя з елементами бесіди

Слово «дизайн» буквально перекладається як «творчий задум», «намір», «план», «проект», «креслення», «конструкція». Відтак дизайнер – людина, яка вміє планувати, конструювати, креслити. Це слово стало міжнародним терміном і позначає художньо-конструкторську, проектно-творчу діяльність та її результати.

Дизайн – (англ. design) – задум, план, ціль, намір, творчий задум, проект і креслення, розрахунок, конструкція, ескіз, малюнок, узор, композиція, мистецтво композиції, витвір мистецтва.

На відміну від образотворчого мистецтва, спрямованого на формування внутрішнього світу людини, її духовних цінностей, дизайн зорієнтований на організацію та перетворення людиною навколишнього середовища, відповідно до своїх естетичних потреб та уявлень.

Існують такі основні види дизайнерської діяльності: *промисловий дизайн, дизайн середовища, графічний дизайн, арт-дизайн.*

Промисловий дизайн спрямований на розроблення промислових об'єктів та виробів, формування гармонійного, естетично повноцінного середовища виробничої діяльності людини.

Дизайн середовища зорієнтований на розроблення предметного простору задля його естетичної організації, створення гармонійного середовища життєдіяльності людини з метою задоволення практичних та естетичних потреб.

Арт-дизайн - дизайн, заснований на принципах чистого (високого) мистецтва, що передбачає створення нестандартних за формою, несподіваних за кольором і світлом композицій, інколи екзотичних образів, в яких зазвичай змішуються різні художні манери.

Графічний дизайн спрямований на візуалізацію інформації, створення графічних знакових систем для оформлення журналів, телепередач, сайтів та графічних елементів для промислових виробів (етикеток, логотипів, емблем тощо).

Графічний дизайн – тема нашого уроку

Нині складно віднайти сфери існування людини, де б не був задіяний графічний дизайн – найдавніший і один із найпоширеніших видів художнього проектування. Все, що оточує нас у повсякденні, навіть у мережі Інтернет, включає результати роботи дизайнерів-графіків. Різноманітні носії інформації – книги, журнали, газети, постери, банери, біг-борди, дорожні та товарні знаки, різні типи упакування тощо оточують нас буквально на кожному кроці.

Графічний дизайн – являє собою специфічну галузь художньо-проектної діяльності, яка спрямована на створення візуальних повідомлень, які розповсюджуються за допомогою засобів масової комунікації. Ця галузь дизайну порівняно молода, офіційною датою її народження прийнято вважати 1964 рік, коли відбувся Перший конгрес Міжнародного товариства організацій графічного дизайну.

Художник який спеціалізується на оформленні навколишнього світу засобами графіки називають графічним дизайнером, який працює з вивісками, плакатами, емблемами, рекламними щитами, фірмовими знаками, які ми бачимо на кожному кроці.

Графічний дизайн – інтернаціональне явище, одна з його загальноживаних сучасних назв «viscom» – «візуальний комунікатор».

У наш час набуває особливої значущості корпоративна культура загалом і зокрема корпоративна ідентичність - образ компанії, фірми, корпорації, який створюється в очах публіки різними способами, включаючи характерний дизайн.

«Фірмовий» або «корпоративний» стиль розуміється як набір словесних і візуальних засобів, що забезпечують сприйняття споживачами інформації, товарів і послуг певної фірми чи торгової марки.

Фірмовий стиль може включати в себе кілька сот елементів, але, як правило, в основні його складові: емблема (торговельний знак), шрифтовий напис (*логотип*), набір кольорів, рекламний девіз (гасло, слоган), фірмовий герой чи персонаж, бренд-бук, фірмовий одяг (дрес-код).

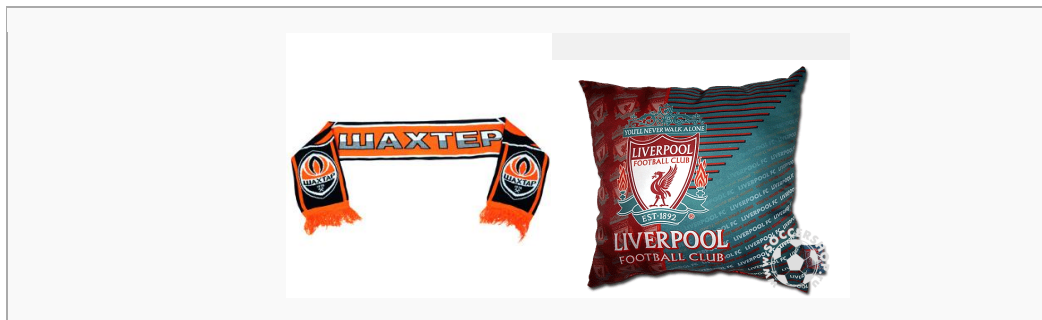
Фірмовий знак – яскравий образ, за яким певний стиль відразу впізнається глядачем, адже він втілює головну ідею стилю і розміщується на офісній документації, рекламній і сувенірній продукції (прапорці, ручки, чашки, календарі, пакети тощо), на веб-сайті, на будівлях представництв компанії.

Відомі у всьому світі бренди ми впізнаємо одразу по фірмовому знаку і логотипу, як наприклад, найбільшу корпорацію з інформативних технологій Apple, яка виробляє комп'ютери, програвачі, смартфонні, планшети тощо, за лаконічною картинкою «надкушеного яблука».

Емблеми футбольних клубів, зокрема на сувенірній продукції

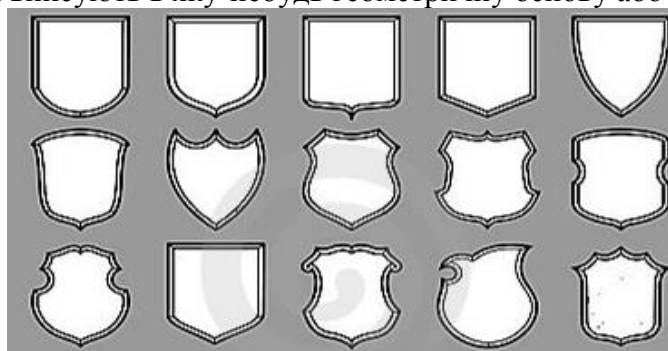

Умовне позначення певного поняття чи ідеї за допомогою зображення називається **емблема**. Зображення може містити в собі різноманітні графічні елементи, часом досить складні. Зазвичай емблеми використовуються для ідентифікації родів військ, футбольних і хокейних клубів, шкіл і університетів, конкурсів і фестивалів тощо. Емблема має бути чіткою і контрастною у графічному вирішенні, щоб її можна було легко розпізнавати. Важливою ознакою емблеми є її рекламна здатність – виразність, лаконічність, естетичність, оригінальність.

Розгляд емблем клубів, організацій, гуртків

Емблемами завжди вписують в яку-небудь геометричну основу або їх поєднання.

Емблеми можуть бути плоскими і рельєфними.

Текст емблеми повинен бути коротким і простим, повідомляти про головне.

Колірне співвідношення слід виконувати обмеженою кількістю фарб, які б добре сполучалися. Колірне переваження сприяє створенню некрасивих і пишномовних емблем. Кількісно кольорів використовується не більше чотирьох.

Уявіть собі школу мистецтв. На кожному кабінеті крім таблички можна розташувати також емблему творчого гуртка.

Як ви уявляєте собі емблему студії малювання, танців, театральної, вокальної, художньої фотографії, гончарства? Розкажіть.

5. Практична діяльність уроку

Уявіть собі, що ви отримали замовлення як художник – дизайнер створити емблему навчальних кабінетів школи: мистецтва, фізики, математики, праці тощо.

Врахуйте наступне, що 80% інформації сприймається очима людини, тому дизайн повинен бути яскравим, неординарним, що змусить зупинитись та прочитати. (слайд 11,12)

Інструктаж поетапності виконання практичного завдання.

Подумайте, які атрибути шкільних предметів доцільно обрати в якості елементів для створення композиції емблеми.

Гранично спростіть зображення обраних елементів композиції; пам'ятаючи, що емблема, як умовний знак, має бути виразною та надзвичайно ясною, без дрібниць, щоб добре сприйматися на відстані.

Скомпонуйте стилізовані елементи зображення на обраному форматі, оберіть оригінальне кольорове рішення.

6. Самостійна практична робота

Виконання ескізів графічними матеріалами (вчитель здійснює індивідуальне консультування та стимулювання творчої ініціативи учнів).

7. Підсумок уроку

Учитель організовує виставку учнівських робіт з подальшим аналізом досягнень та допущених помилок.

- Що нового дізналися на сьогоднішньому уроці?
- Що найбільше сподобалося?
- Що не вдалося?

8. Домашнє завдання

Підготувати до наступного уроку матеріали та інструменти: картонні трубочки, скотч, фарби, клей ПВА, ножиці, пензель для клею, клейонка, ємність для води, серветка для витирання рук і пензлів.

Урок 18. Промисловий дизайн як обличчя епохи. Конструювання та естетичне оформлення підставки для олівців і ручок.

Мета уроку: формувати ключові компетентності: підприємницьку компетентність: здатність співвідносити власні економічні інтереси з наявними матеріальними, трудовими й природними ресурсами;

міжпредметну естетичну компетентність: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, світу в різних сферах діяльності людини;

предметних мистецьких компетентностей: закріплювати знання учнів про художнє обробляння предметного світу; продовжити знайомити з поняттями «промисловий дизайн», «художнє конструювання»; формувати в школярів уміння естетично оформлювати предметний світ; розвивати образне, логічне, просторове мислення; продовжувати формувати вміння аналізувати, узагальнювати; навчати міркувати, стимулювати розвиток допитливості; виховна: виховувати в учнів естетичну культуру, увагу, свідоме ставлення до художнього конструювання.

Тип уроку: комбінований урок.

Обладнання: для учителя - фотографії творів дизайну, матеріали для демонстрації послідовності й техніки виконання роботи, для учнів - матеріали та інструменти: картонні трубочки, скотч, фарби, клей ПВА, ножиці, пензель для клею, клейонка, ємність для води, серветка для витирання рук і пензлів.

Хід уроку

1. Організаційний момент

2. Актуалізація опорних знань і вмінь.

- В яких галузях людської діяльності не обійтися без дизайну?

3. Повідомлення теми уроку. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Світ речей, що нас оточує, надзвичайно різноманітний. Приємно, коли те, чим ми користуємося, є не просто зручним, а й по-справжньому гарним – естетичним. Спробуймо сьогодні сконструювати таку звичну, та необхідну річ, як підставка для олівців і ручок.

4. Вивчення нового матеріалу.

Розповідь учителя

Дизайн виник на початку ХХ століття і спершу передбачав тільки проектування зовнішнього вигляду предметів.

у 1919 році у м.Веймарі була створена з метою готувати художників для роботи в промисловості. Її засновник архітектор Вальтер Гроппіус, розробив єдину систему освіти для художників-конструкторів. Завдяки школі Баухауз народився новий напрямок графічного дизайну, що базувався на принципах конструктивізму. Згодом штаб-квартиру школи було переведено у Дессау, де зведено будівлю закладу за проектом Гроппіуса. Інтер'єри, меблі та предмети обстановки виконувалися студентами і майстрами школи. У різні часи у школі викладали відомі митці П.Клєн, Л.Фенінгер, П. Мондріан, Й.Іттен, В.Кандінський та ін., виникло творче об'єднання архітекторів, дизайнерів та художників. Незважаючи на досить коротку історію існування Баухаузу (до 1933 р.) сміливі методи навчання універсальної художньої особистості, що сформувалися у цьому закладі, справили значний вплив на подальший розвиток дизайну. Методичні розробки в галузі художнього сприймання, формоутворення, кольорознавства цінні дотепер.

У наш час дизайн охоплює весь процес створення предмета. Автомобілі, холодильники, кінокамери, мобільні телефони, одяг, меблі й посуд... Художник-проектувальник (дизайнер) може надати речам не тільки зовнішньої привабливості, але й додаткових якостей — функціональності (максимальної відповідності конструкції та зовнішнього вигляду предмета його призначенню). Велике значення в роботі дизайнера приділяється психологічному комфорту й безпеці людини. Звісно, в першу чергу ці якості визначаються конструкцією предмета. Поверхні, що не повинні стомлювати глядача, намагаються фарбувати у спокійні кольори, частіше зеленуватого відтінку, те, що, навпаки, повинне обов'язково привертати

увагу, роблять червоним або оранжевим.

5. Виконання практичного завдання

Перегляд зразки дизайнерських рішень

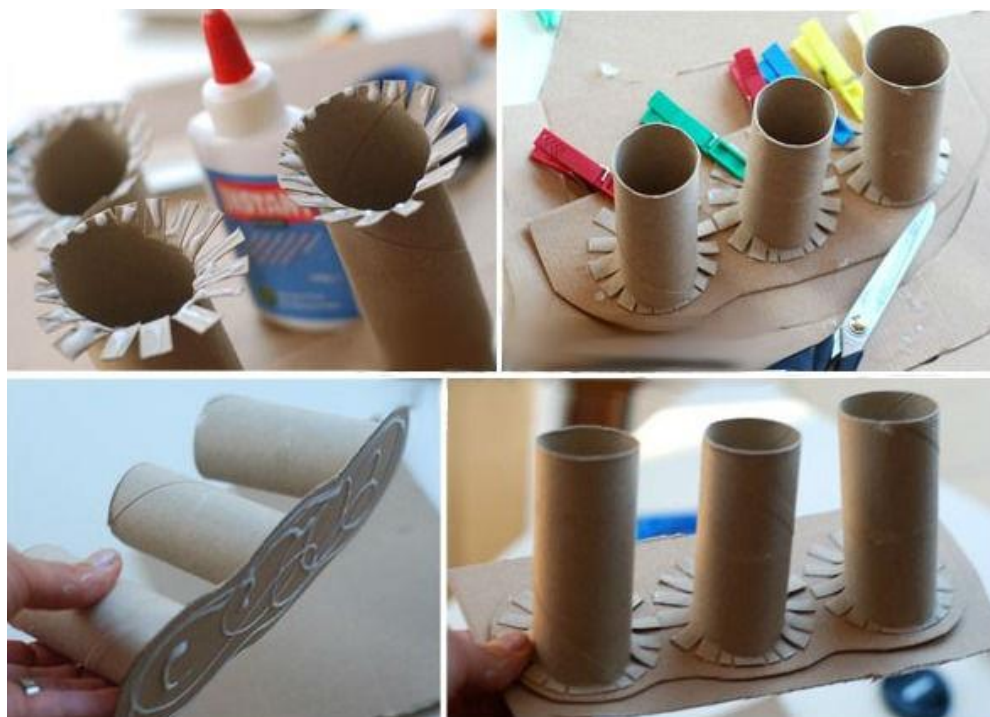

Бесіда з техніки безпеки

Пояснення до творчого завдання

У нас вдома часто залишаються вже використані предмети, скажімо, картонні рулончики від паперових рушників. Для сьогоднішньої роботи саме вони нам знадобляться. А як на основі цих рулончиків виготовити підставку - показано у підручнику. Наслідуючи зазначені етапи роботи, намагайтеся прикрасити виріб оригінально, відповідно до власних естетичних уподобань.

Візьмемо трубочки від паперових рушників і розріжемо їх так, щоб отримати три різних за розміром. Далі виріжемо зі щільного картону підставку. Вона може бути квадратна, прямокутна, кругла або будь-якої іншої форми. Щоби наш виріб мав кращий вигляд, обгорнемо його гарним папером від подарункових обгортки і за допомогою двостороннього скотча приклеїмо до картону. Можна використовувати і клей, кому як зручніше. Потім беремо трубочки й обклеюємо їх кольоровим папером за вказаним вище способом. Далі з'єднуємо наші циліндри з підставкою. Це найбільш відповідальний момент, бо з'єднати потрібно міцно й акуратно, щоб було не соромно за шов і щоб рулончик все-таки стояв на своєму місці. А тепер починається творча частина роботи. Будемо нашу підставку прикрашати! Тут вже ви можете покладатися тільки на власну фантазію.

Індивідуальна робота за творчим завданням Учні виконують творчу роботу самостійно. Учитель за потреби надає індивідуальну допомогу.

6. Підбиття підсумків

Після загального обговорення робіт із них формують виставку «Я — дизайнер».

8. Домашнє завдання. Уважно розглянь предмети побуту, що оточують тебе вдома. Чи подобається тобі їхній зовнішній вигляд? Які з них і чому ти вважаєш гарними? Поміркуй, як можна змінити ці предмети, щоб поліпшити їхній естетичний вигляд.

Урок 19. Арт-дизайн — високе мистецтво сучасності. Створення ескізу речей побуту у вигляді об'єктів арт-дизайну

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* організувати своє робоче місце, планувати свої дії, доводити роботу до кінця; здійснювати самоконтроль і самооцінку; *інформаційну компетентність:* здатність учня орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти і оперувати інформацією;

міжпредметну естетичну компетентність: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;

предметних мистецьких компетентностей: дати поняття про «арт-дизайн», ознайомити із способами створення об'єктів арт-дизайну. Сформувати уявлення учнів про специфіку візуального оформлення речей, розвивати навички роботи графічними матеріалами, уяву. Виховувати почуття впевненості у собі для підтримки творчих успіхів.

Оснащення уроку: графічні матеріали (кольорові олівці, фломастери) гумки, альбом.

Зоровий ряд: графічні замальовки, презентація.

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку

1. Організаційний момент

2. Актуалізація опорних знань

Побудова смислового ланцюжка із поняттями «дизайн», «промисловий дизайн», «графічний дизайн».

3. Повідомлення теми і мети уроку

Серед витворів художників-дизайнерів є речі, які вражають вже з першого погляду своїм незвичним виглядом. Їхні творці кидають виклик буденності та пересічності, створюючи неймовірні форми, яскраві поєднання кольорів. Коли милуєшся такими речами, то, передусім, відчуваєш захоплення від краси – сміливої та неочікуваної, і лише потім здогадуєшся, що це предмети побуту. Але, поміркувавши, розумієш, що головне тут – не функціональність, а естетична насолода. Про такі дизайнерські рішення піде мова на сьогоднішньому уроці – це предмети арт-дизайну.

4. Вивчення нового матеріалу

Особливістю напряму «Арт-дизайну» в художньому конструюванні є виразна художня складова, що ґрунтується на принципах високого мистецтва.

Термін «арт-дизайн» виник у 80-ті роки ХХ століття в Італії з появою там двох дизайнерських об'єднань - «Алхімія» (засновники А. Мендіні, А. Гуерр'єро) і «Мемфіс» (Е. Соттсасс), які кинули виклик звичним правилам функціонального дизайну. Художні знахідки в розробках цих дизайнерів, а спочатку вони займалися дизайном меблів та інтер'єрів, почали переважати над установленою прагматикою загальнозживаних дизайн-продуктів.

Відмінні риси нового напряму:

- несподівані комбінації кольору та світла;
- використання різних стилів;
- поєднання стилів в одному об'єкті;
- застосування екзотичних, нових у дизайні стилів;
- використання нестандартних образів;
- застосування нестандартних матеріалів;
- висока якість композиції;
- художня деталізація форми, якості поверхні, загального колориту;
- переважання принципу «ручна робота» під час створення об'єкта дизайну.

Арт-дизайн, здавалося б, мав би зацікавити лише обмежене коло людей - естетів із нестандартним мисленням. Проте виявилось, що пересічні споживачі із захопленням сприйняли новий напрям. Усім припав до смаку дизайн, в якому закладено тонкі інтонації, глибокі почуття, тепло людських рук. Пересічний споживач, як завжди і буває при спілкуванні зі справжнім мистецтвом, відчував сильні емоції, душевний контакт з об'єктом арт-дизайну.

Художники цього напрямку ставили на чільне місце ідеї, закладені у творі мистецтва. Своїми роботами вони висловлювали протест проти комерціалізації мистецтва.

Сьогодні арт-дизайн поширений у багатьох сферах, пов'язаних із дизайном предметів і середовища: від інтер'єрів кав'ярень і квартир до арт-дизайну власного тіла (боді-арт - дизайн шкіри, нігтів, зачісок). Арт-дизайн широко застосовується при створенні різних видів друкованої продукції.

Таким чином, в арт-дизайні художня та емоційно-образна складові створеного об'єкта завжди переважатимуть над традиціями класичного дизайну, такими як раціональність і технічна доцільність.

Вражають витвори італійського дизайнера Гаetano Пеше. Його роботи надзвичайно емоційні, яскраві, а деколи й шокуючі. Коли на них дивишся в інтер'єрі, то розумієш, що твори цього автора мають особливу гармонію й енергію. Різноманітні вази, браслети, а також шафи, стільці та крісла вносять у життєвий простір людини позитивні емоції та добрий гумор. Це і не дивно, адже Гаetano Пеше є засновником так званого «емоційного» дизайну.

Усі речі Гаetano Пеше – мов прекрасна мистецька загадка! Нещодавно ми виготовляли підставку для олівців. Але сьогодні, після ознайомлення із арт-дизайном, хочеться і себе відчути модним художником. Давайте перетворимо нашу підставку у витвір арт-дизайну - виконаємо її ескіз так, щоб головним у ньому була якась неочікувана та яскрава ідея. Та перш ніж братися до роботи, перегляньмо ще раз світлини з витворами сучасних майстрів арт-дизайну і подані в підручнику варіанти ідей із підставкою у виконанні дизайнерів.

5. Виконання практичного завдання.

Варіант 1. Виконання ескізу розпису чохла для мобільного телефону

Варіант 2. Виконання ескізу або макету підставки для мобільного телефону.

6. Домашнє завдання.

У вільний час уважно розглянь предмети побуту, аксесуари та транспортні засоби. Визнач, яких тварин чи які рослини нагадують тобі їхні форма та колір, фактура і текстура.

Урок 19. Арт-дизайн — високе мистецтво сучасності. Створення фігури у національному одязі (на основі скляної пляшки)»

Мета уроку : розвивати **ключові компетентності:** *вміння вчитися:* організувати робоче місце, планувати свої дії, завершувати практичну роботу), *загальнокультурну компетентність:* аналізувати особливості національної культури; *громадянську компетентність:* бережливе ставлення до людей;

міжпредметну естетичну компетентність: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, світу в різних сферах діяльності людини;

предметних мистецьких компетентностей: розвивати вміння декорувати обраний образ персонажу (козака), підпорядковувати декор формі, узагальнювати форму фігури і голови. Розвивати творчу уяву та фантазію дітей, образне мислення, дрібну моторику м'язів рук. Виховувати учнів на культурних традиціях українського народу.

Техніка: для створення об'ємного образу з попереднім виготовленням площинного ескізу застосовують техніки: живопису (при виготовленні ескізу), ліплення (виготовлення пластичних деталей), ґрунтування (підготовка для подальшої роботи), розпис (гуашевими фарбами деталей одягу та зовнішності).

Обладнання вчителя: уривки із художніх творів з описами образів козаків, ілюстрації з зображенням козаків, зразки готових виробів (фігури козаків на пляшках), пісня у виконанні О.Білозір "Україночка», підібрані прикметники, що характеризують образи даних героїв, схематичне зображення виразів облич на окремих аркушах, водоімпульсійна фарба.

Для учнів: скляна пляшечка, альбом, гуашеві фарби, набір стеків, пензлики, простий олівець, пластилін.

Тип уроку: комбінований, з використанням інтерактивних технологій (робота в групах, інтерактивні вправи, методи «Мікрофон», «Коло ідей»).

Терміни і поняття:

Дизайн – художнє конструювання виробів; проектування естетичного вигляду виробів промисловості.

Декор (*фр. від лат. decoro прикрашаю*) - система прикрас, що служить для прикраси.

Симетрія – рівність (відповідність) об'єктів (візерунків) у просторі (відносно лінії, осі чи кола)

Асиметрія – відсутність або порушення симетрії.

Хід уроку

1. Організаційний момент

2. Повідомлення теми уроку. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Ви вже маєте багатий досвід декорування предметів. Раніше вам доводилось прикрашати розписом посуд, писанки, рушники, одяг, аксесуари.

Виходячи на новий етап декорування, застосовуючи набуті навички, я пропоную вам створити особливу річ, яка може стати окрасою вашого домашнього інтер'єру, класної кімнати і бути предметом такого напрямку в дизайні як арт-дизайн. З яким ми познайомимося на сьогоднішньому уроці

3. Актуалізація опорних знань

Розповідь учителя.

Нас оточують речі: одяг, взуття, меблі, посуд. Людина створила їх, щоб полегшити собі життя, прикрасити його. Німецький філософ XVII століття І. Кант назвав оточуючий предметний світ «другою природою». Цей світ розділяється на дві великі сфери – на предмети, які пройшли облагороджуючу обробку, і просто предмети (приклади простих предметів з повсякденного нашого життя: меблі — звичайна табуретка, крісло; ювелірні вироби – намисто і кольє; посуд – сервіз, миска).

Ми знаємо, хто виготовляє меблі (столяр), хто виготовляє взуття (чоботар), посуд (гончар), шиє одяг (кравець).

- А хто удосконалює, прикрашає речі? (Дизайнер).

Домашнім завданням було знайти у словнику значення слова «арт-дизайн» (учні

читають визначення).

Арт-дизайн - дизайн, заснований на принципах чистого (високого) мистецтва, що передбачає створення нестандартних за формою, несподіваних за кольором і світлом композицій, інколи екзотичних образів, в яких зазвичай змішуються різні художні манери

Пропоную вам відчути себе такими творцями, що облагороджують оті прості предмети. Проявивши фантазію і творчість, використовуючи вже набуті навички — декорувати звичайну скляну пляшечку. Узор обирайте на свій смак. Доречним буде використання геометричних композицій. Вони можуть бути симетричними або асиметричними. За основу візьміть кольори райдуги.

Пригадайте, скільки кольорів має веселка, яка їх послідовність.

Чи знає хтось вірш про веселкові кольори?

Діти відповідають:

Чарівна	Червоний
Осінь	Оранжевий
Жар-птицю	Жовтий
Закликає	Зелений
Бабусину	Блакитний
Скриню	Синій
Фарбувати	Фіолетовий

4. Практична діяльність учнів (робота над ескізами)

1 етап. Учні переносять форму кожен своєї пляшки на папір та створюють кольоровий ескіз майбутньої ляльки. По закінченню роботи демонструють один одному готові ескізи. Вчитель коментує та надає рекомендації, ситуативно підбадьорює учнів.

5. Практична діяльність учнів (робота з пластиліном, ґрунтіркою, нанесення контурів деталей).

II етап. Виготовлення пластичних деталей (голови, носа, вух), наліплювання деталей на горловину пляшки та покриття виробу ґрунтіркою (водоемульсійна фарба).

Нанесення на заґрунтовану основу контурів деталей зовнішності майбутнього виробу (руки, верхній одяг, елементи вишивки) та їх розфарбовування. Відкриті частини тіла фарбуємо у тілесний колір.

Первинні етапи виготовлення сувеніру: від пляшки до розфарбованої заготовки. Демонструються зразки авторських виробів вчителя.

Вчитель. Зверніть увагу на ці ляльки. Маючи пляшки певної форми, я побачила в них образи героїв з відомого мультсеріалу «**Про козаків**»,

Авторські роботи вчителя

Учитель. Пригадайте з уроків історії, літератури, якими описували козаків, їх зовнішній вигляд?

Як пишуть сучасники, вони були здебільшого середнього зросту, плечисті, ставні, дужі, повновиді, кругляві й засмаглі, зображувалися з довгими вусами, з розкішним оселедцем, або чуприною, в смушевій гостроверхій шапці на голові, завжди з люлькою в зубах.

III етап. *Учитель.* Ми підійшли до останнього етапу нашої роботи. Залишилось оживити заготовки ляльок, надавши їм деталі рис обличчя: очі, брови, вуса, оселедець. Ці деталі пропоную вам виготовити з пластиліну. Подумайте, який вираз обличчя ви хочете створити? Зверніть увагу, як форма і розмір дрібних деталей впливає на вираз обличчя.

Робота завершена і ми можемо побачити результати своєї праці.

Покажіть роботу своїм сусідам і спробуйте визначити, який вираз обличчя у козачка вашого сусіда, користуючись цими прикметниками: **веселий, добрий, задержуватий, похмурий, грізний, сумний, хитрий, замріяний, здивований** {на дошці графічні зображення емоцій людини).

Діти по одному з групи озвучують відповідь. Ляльки з якими виразами обличчя створено в їхній групі?

Учитель. Як ви можете використати цей виріб? (Учні дають відповідь на запитання). Прикрасити житло, гратись, подарувати рідним, друзям.

Учитель. А як називається річ, яка використовується для прикраси, на згадку, в подарунок тощо? (Учні. Сувенір)

6. Підсумок уроку.

Учитель. Ми досягли мети нашого уроку, створивши фігуру в національному одязі в образі козака, а на додачу це вийшов і прекрасний сувенір.

Огляд виставки завершених робіт. Виявлення рівня успішності.

Вправа „Мікрофон“.

- Які ваші враження від сьогоднішнього уроку?
- Чи з'явилися у вас нові ідеї арт-дизайну?
- Які побажання ви хотіли б висловити?

Урок 20. Біоніка як джерело ідей промислового дизайну. Виконання проектного ескізу транспортного засобу або побутової техніки.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* планувати свої дії, самостійно виконувати практичні завдання; *громадської компетентності:* бережливе ставлення до природи; *математичної і базової компетентності:* в галузі природознавства і техніки; інтелектуальний розвиток учнів (розвиток просторового мислення, графічної культури, пам'яті, інтуїції); екологічне, естетичне виховання;

міжпредметної естетичної компетентності: виявлення естетичного ставлення до мистецтва; оцінювати предмети і явища, їх взаємодію, що формується під час опанування основ дизайну;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити учнів з основами біоніки; навчити аналізувати природні форми; створювати дизайн-ескізи транспортних засобів; розуміти, цінувати і створювати красу навколо себе; розвивати просторове мислення, конструктивні навички; екологічного мислення; вміння трансформувати природну форму в технічну; підбирати техніку виконання роботи; виховувати естетичне ставлення до дійсності, прагнення до особистої творчості.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: графічні техніки.

Оснащення уроку: технічні /інформаційні/ засоби навчання; художні світлини (зображення транспорту); педагогічний малюнок учителя /схема поетапного створення складної форми авто з простих форм/, таблиці «Еволюція авто» та із зображенням тварин малюнки із зображенням окремих частин авто, дитячі роботи з методичного фонду учителя з теми уроку; папір, акварельні фарби, гуаш, воскові олівці, кольорові олівці, фломастери, ручки; пластилін, стеки; вода, пензлі, палітра.

Терміни і поняття.

Біоніка – один з напрямів сучасної науки, що вивчає особливості будови й життєдіяльності живих організмів для створення на цій основі нових приладів, механізмів, систем, споруд.

Промисловий дизайн – це конструювання машин та обладнання, інструментів, транспортних засобів, меблів, предметів побуту, посуду.

Хід уроку

1. Організація уваги учнів на уроці та проголошення теми уроку

Налаштування на позитив: подивимося один на одного, посміхнемося та побажаємо всім унікальних робіт.

Сьогодні ми познайомимося з поняттями «*промисловий дизайн*» та «*біоніка*» і спробуємо створити дизайн-ескіз автомобіля майбутнього.

2. Мотивація навчальної діяльності

На цьому уроці ми з вами попрацюємо дизайнерами, що розробляють нові моделі авто, пофантазуємо яку форму, конструкцію та колір матимуть транспортні засоби років через сто.

3. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями

На минулих уроках ви дізналися про такий вид творчості людини як *дизайн, його види*; познайомилися з професією *художника-дизайнера*. Пропоную пригадати:

- Як перекладається термін «дизайн»?
- Що означає це слово?
- Яким вимогам має відповідати дизайнерський виріб?
- Якій меті підпорядковують дизайнери свою творчість?
- Назвіть види дизайну.

4. Виклад вчителем нового матеріалу

Розповідь учителя: сьогодні на уроці ми поговоримо з вами про один з напрямів дизайну – промисловий дизайн. **Промисловий дизайн** – це конструювання машин та обладнання, інструментів, транспортних засобів, меблів, предметів побуту, посуду.

Назвіть види промислового дизайну по наступних зображеннях. **Мета промислового дизайну** – створення виробів, якими користується людина в різних сферах життя і які виготовляються промисловими методами.

Створення нової речі від авторучки, посуду до верстатів, від дитячих іграшок до літаків – складний творчий виробничий процес, в якому беруть участь вчені, інженери та дизайнери. І роль художника-дизайнера в цьому процесі досить велика. Він задумує річ, не тільки її форму, але і характер користування нею, її особливість та місце серед інших речей.

Художник завжди виражає себе у своїх творах. Дизайнеру дозволено це робити без будь-яких обмежень.

Ми з вами живемо серед речей і вони повинні бути:

- **зручними**
- **корисними**
- **красивими**
- **економічними**
- **відповідати своєму призначенню.**

Розуміння краси з розвитком людського суспільства змінюється. Для прикладу можна порівняти, скажімо, перші автомобілі із сучасними /див. *Художні світлини /зображення авто різних марок/ та Таблицю «Еволюція авто».*

Щоб створити нові об'єкти, які б відповідали всім цим вимогам, дизайнери звертаються по допомогу до живої природи. Вони запозичили багато цікавих форм у природи, яка намагається економити енергію, матеріали і час. А це дуже суттєво для промислового дизайну. Тож конструювання об'єктів на основі природних форм називається **біонікою**.

- Слово «**біоніка**» перекладається з грецького *bion* – елемент життя; той, що живе.
- Біоніка відносно «молода» наука, вона «народилася» у 1960р. у м.Дайтон /США/.
- **Девіз** біоніки: «Живі прототипи – ключ до нової техніки».
- **Емблемою** біоніки є схрещені скальпель, паяльник та знак інтегралу.

Літаки, гелікоптери, підводні човни – принципи їх побудови виявила наука біоніка.

Ідея застосування знань про живу природу для вирішення інженерних задач належить Леонардо да Вінчі, який намагався побудувати літальний апарат з крилами, що махають, як у птахів: орнітоптер /слайд 11/.

5. Фізкультурозминка /релаксаційна гімнастика для очей/

Сьогодні на занятті ми з вами – промислові дизайнери і наша задача – розробити дизайн-ескіз транспортного засобу майбутнього на основі природних аналогів.

Японські суднобудівники створили корабель, який точно копіює форму кита, тим самим на 25% збільшили швидкість судна.

При розробці снігоходу «Пінгвін» дизайнери запозичили спосіб пересування по пухкому снігу у пінгвінів.

«Підземохід» розробили при вивченні методу «роботи» крота, відомого рекордсмена підземних проходів.

Проект стрибаючого авто без коліс створений за «підказкою» кенгуру.

Коли художники стикаються з дизайн-проблемою, вони шукають її розв'язання у «науковій базі» необмеженого розміру, яка належить тваринам і рослинам.

6. Самостійна практична діяльність учнів

Пропоную вам поринути у природний світ та відшукати особистий шлях вирішення сьогоденішнього завдання.

Бесіда з техніки безпеки при роботі з олівцями, пензлями, стеками та пластиліном.

Алгоритм виконання практичного завдання:

1. Задумування транспортного засобу.

Вибрати один або два природні об'єкти, проаналізувати форму, конструкцію, спосіб пересування, колір.

2. Проектування.

Уявно спростити, трансформувати природну форму та колір до технічної, яка стане основою створення транспортного засобу.

3. Розробка дизайн-проекту простим олівцем.

4. Робота в кольорі, графічно або в об'ємі /за вибором учня – диференціація завдань/.

Демонстрація учнівських робіт з методичного фонду учителя.

Педагогічний малюнок учителя .

У своїх роботах діти можуть користуватися **таблицями із зображеннями окремих частин авто і малюнками тварин.**

Виконання практичного завдання

Вчитель здійснює індивідуальний контроль, консультування та стимулювання творчої ініціативи школярів.

Порада вчителя учням: до використання природних форм треба підходити творчо, інакше не вдасться отримати бажаний

результат.

1. Підсумок уроку, рефлексія

Загальна оцінка уроку, аналіз досягнень та помилок, оцінювання роботи учнів на уроці.

Таким чином, сьогодні на уроці ми працювали як художники-дизайнери промислового дизайну і на основі біоніки розробили свої проекти транспорту майбутнього, які зараз і роздивимось...

Рефлексія у формі незакінчених речень:

Мене надихнуло...

Я зрозумів, що можу...

Екологічна хвилинка

Планета – наш дім! Любіть її та оберігайте, і вона відкриє вам всі свої таємниці! Ми знищили 900 видів рослин і тварин за останні 500 років, а це більше 216000 різноманітних винаходів і задумів, які могли б нам стати у пригоді. Тепер вони втрачені назавжди. Не дамо зникнути живому на Землі!

8. Домашнє завдання

Роздивитися зображення різноманітних шрифтів, дібрати і принести листівки **3 8**

Березня!

Методичні замітки вчителя: на уроках, присвячених дизайнерській діяльності, насамперед слід звернути увагу учнів на форму і колір предметів. Форми багатьох предметів люди запозичили у природи. В основі об'єктів лежать геометричні фігури та їх поєднання. Форми предметів справляють на людину враження легкості чи ваги, динаміки чи статичності, обтічності тощо. Колір також викликає певні враження. Предмет, пофарбований у світлий колір здається легким і більшим, а такий же предмет темного кольору здається важким і меншим. Наприклад, літаки фарбують у світлі кольори. Темні лінії вздовж корпусу літака надають йому стрімкості. Контрастними кольорами виділяють окремі частини предметів, близькими об'єднують частини у єдине ціле. Та найголовнішим є те, що форма і колір повинні відповідати призначенню предмета. Уроки, на яких розробляється дизайн транспортних засобів, мають на меті виробити вміння знаходити виразне розв'язання форми, конструкції з урахуванням призначення предмета, а також естетично сприймати силуети сучасних моделей транспорту.

Урок 21. Малюнок, літера, шрифт у графічному дизайні. Виконання вітальної листівки до 8 Березня.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: загальнокультурної компетентності: духовно-моральні основи життя людини; спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами: вміння переконливо формулювати власні думки та враховувати всі наявні точки зору;

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;

предметних мистецьких компетентностей: розвивати інтерес в учнів до історії виникнення писемності й шрифтів як засобів передачі інформації; пояснити значення шрифтів у книжковій графіці; ознайомити учнів з елементами шрифтової грамоти та стильовим розмаїттям шрифтів; освоювати основи шрифтової грамоти та поєднання текстової частини (змісту тексту) та виду шрифту.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: графічні техніки

Обладнання уроку: для вчителя — плакати із зображенням шрифтових зразків; дитячі роботи на дану тему;

для учнів — папір, простий олівець, фломастери, туш, перо.

Хід уроку:

1. Організаційний момент

2. Актуалізація опорних знань

Заповнення таблиці «Поліграфічна продукція»

Поліграфічна продукція		
Вид мистецтва	Техніка виконання	Зразки продукції
	естапм	Марки, листівки, брошури...
	гравюра	

3. Повідомлення теми та мети уроку

4. Вивчення нового матеріалу

Розповідь учителя.

Особливим видом графічного мистецтва є шрифт. Історія виникнення й подальшого розвитку шрифтів сягає глибокої давнини. Першими письмовими знаками були *пиктографи* – поширене у стародавніх народів рисункове письмо.

Зразки пиктографів

Щоб передати інформацію використовувались не знаки-букви, які позначають звуки алфавіту, а символи та зображення конкретних предметів. Пиктограми передавали повідомлення цілими реченнями, за принципом «кожний малюнок відповідає одному реченню».

З розвитком цивілізації піктографи удосконалювались, набували нової графічної виразності й до наших днів дійшли у вигляді досконалої літерно-звукової системи.

Зразки піктограм

Ієрогліфи - це цілі поняття. Така форма фіксації інформації мала значний вплив на характер мислення людей, сприяла формуванню образного сприйняття світу. У найпростішому розумінні каліграфія - це мистецтво красиво писати. Однак на рисовому папері з-під пензля майстра виходять дивовижні витвори мистецтва. Воно втілює в собі гармонію та красу.

Надзвичайний вплив на розвиток шрифтів мало винайдення книгодрукування. Автором першої друкованої книги й зразків шрифту вважається Йоганн Нойдерфер старший. Своєю книгою «Навчання звичайному письму» (1538) він заклав основи мистецтва шрифту в Німеччині.

Учень Нойдерфера, Вольфганг Фуггер, став автором однієї з найкрасивіших німецьких книг і зразків письма «Корисний та обґрунтований формуляр різноманітних красивих шрифтів», виданою в Нюрнберзі (1553).

Наступний поштовх для вдосконалення мистецтва шрифтів був пов'язаний із розвитком промисловості: для створення рекламної продукції з'явилась необхідність у великому розмаїтті шрифтів, різних за характером і призначенням.

Нині шрифт, як елемент графічної композиції, бере участь у вирішенні завдань художньо-декоративного оформлення різноманітних виробів, які щодня знаходяться навколо нас. Різні за характером малюнок зразки шрифтів можна побачити на вітальних святкових листівках, в улюблених журналах і книжках, на яскравих театральних афішах і рекламних плакатах, на грошах та упаковці, на телеекранах та в Інтернеті, візитках, календарях, логотипах тощо.

Перегляд зразків шрифтів.

Для створення шрифтових композицій нам необхідно знати особливості шрифтів. Це зокрема:

- декоративні шрифти. Призначені для імітації історичного стилю написання, використовуються найчастіше з декоративною метою;
- антиквенні шрифти. Це шрифти зі спеціальними зарубками, що імітують старовинний стиль написання;
- гротески (рублені шрифти).

Вони не мають зарубок і характеризуються майже цілковитою відсутністю контрастності сполучень елементів шрифтів;

- готичні шрифти. Ці шрифти призначені для імітації старовинного рукописного почерку, що використовувався ще в Середньовічній Європі. Шрифт вирізняють висока, яскрава контрастність сполучень і достатньо вузькі пропорції.

- рукописні шрифти. Вони є імітацією каліграфічного почерку і можуть зображати літери, написані пером, ручкою, фломастером тощо.

- Порівняйте характер шрифтів. Що між ними спільного, чим вони відрізняються?

Кожний вид шрифту викликає у людини, яка на нього дивиться, певні емоції. Так важкий жирний шрифт, який чітко виділяється на контрастному тлі надасть впевненості у надійності товару, тому добре підійде для рекламування побутової техніки чи будівельної фірми.

- А який шрифт ви дібрали б для вітальної листівки «З 8 Березням!»

Але для того щоб листівка була гарною, не достатньо лише дібрати красивий шрифт потрібно організувати композицію листівки, поєднати зображення з шрифтом.

Існує багато способів організації шрифтової композиції. Однак є лише декілька основних правил, яких слід дотримуватися у кожній гарно оформленій роботі. Хоча ми й розглядаємо їх окремо, пам'ятайте, що на практиці вони взаємопов'язані: • **наближеність.** Взаємопов'язані смислові елементи мають бути згруповані, розташовані якомога ближче, щоб вони виглядали як одна логічна група, а не як набір окремих елементів. Це дасть змогу організувати інформацію і зменшить пустоти. Групуючи подібні елементи, навіть якщо вони розташовані далеко один від одного, ви зробите сторінку більш організованою;

- **повтор.** Необхідно повторювати певні елементи оформлення в межах усєї шрифтової композиції;

- **контраст.** Якщо два елементи тексту дещо різняться, варто зробити їх абсолютно різними. Контраст досягається таким чином: протиставлення великого шрифту малому, товстого - тонкому, рубленого - рукописному тощо.

5. Виконання практичної роботи

Щоб наша листівка виглядала по-справжньому святковою, пропоную виготовити внутрішню її частину в техніці кіригамі за поданим зразком і шаблоном.

Кіригамі – вид оригамі, в якому допускається використання ножиць і розрізування паперу в процесі виготовлення моделі. Це основна відмінність кіригамі від інших технік складання паперу, що підкреслено в назві: (кіру) - різати, (ками) - папір. Кіригамі - це мистецтво виготовлення фігурок і листівок з паперу за допомогою вирізання та склеювання деталей.

Малюнок із шаблону потрібно перенести на аркуш білого паперу.

Контури квітів із зовнішнього боку слід вирізати по суцільній лінії маленькими ножицями. Так само вирізаємо проміжки між квітами. Пунктирна лінія вказує місце згину вирізаної композиції, що міститиметься всередині листівки.

Тепер можемо перейти до іншої частини роботи - оформлення зовнішнього боку виробу. Листівка повинна містити художнє зображення (на ваш вибір: весняні квіти, жіноче обличчя тощо) і коротку вітальну фразу, виконану шрифтом відповідно до задуму ідеї.

6. Підсумок уроку. Рефлексія.

Учитель: Ось настав підбити підсумки нашого уроку.

Технологія «Продовж речення».

- Я дізнався про...
- Працюючи я відчував...
- Мені вдалося ...
- На уроці ми використовували знання з предметів...

7. Домашнє завдання

Роздивитись особливості побудови композицій рекламних плакатів, афіш.

Урок 22. Рекламний дизайн. Створення ескізу рекламного плакату художніх матеріалів або концертної афіші.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* організувати своє робоче місце, планувати свої дії, доводити роботу до кінця; орієнтуватися в часі та раціонально його використовувати; самостійно виконувати практичне завдання; *підприємницької компетентності:* бути готовим змінюватись і пристосовуватись до нових потреб ринку праці; оцінювати власні професійні можливості та здібності;

міжпредметної естетичної компетентності: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, світу в різних сферах діяльності людини;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити учнів із дизайном поліграфічної продукції, поглибити знання учнів про графічний дизайн, сформулювати уявлення учнів про специфіку візуального оформлення музичних дисків, розвивати навички роботи графічними матеріалами, уяву, виховувати прагнення до особистої творчості.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: графічні техніки.

Оснащення уроку: інформаційні засоби навчання, схеми поетапного створення композиції, зразки дитячих робіт з теми даного уроку, матеріали: папір, графічні матеріали.

Хід уроку

1. Організація уваги учнів

Дзвоник всім нам дав наказ:

До роботи швидше в клас!

Біля парти станем чемно –

Плине час хай недаремно.

2. Мотивація навчальної діяльності

3. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями

Повторення раніше вивченого.

Вправа «Асоціативний куш». У фокусі – «Графічний дизайн»

Візуальні повідомлення – афіші, брошури, буклети, каталоги...

Засоби масової комунікації – розповсюджують візуальні повідомлення.

Умовність зображення і кольору – символіка. логотип, фірмові кольори....

4. Робота над темою уроку

Бесіда

З чого починається концерт? З афіші! Адже саме за допомогою афіші ми можемо заздалегіть отримати основну інформацію про концерт, місце час проведення.

Афіша, програмка і буклет, які зазвичай гарно ілюстровані, — це своєрідні друковані путівники по видовища.

- Які види афіш вам зустрічалися? (театральні, циркові, кіноафіші, афіші, які повідомляють про виступ відомих людей).

Тепер з'ясуємо, що спільного і чим різняться афіша і плакат?

Плакат (нім. Plakat від фр. placard - оголошення, афіша, від plaquer - наліпити, приклеювати) - помітне, як правило великоформатне, зображення, із коротким текстом, зроблене з метою агітації, реклами, інформувати чи навчати. (В іншому значенні - різновид графіки).

Спочатку розглянемо плакати і визначимо якими вони бувають. *Отже, плакати бувають рекламні, екологічні патріотичні.*

Дискусія у формі рольової гри.

Завдання. Розглянути і з'ясувати:

- Яка тематика плакатів і які теми є найактуальнішими для суспільства?

Діти поділяються на групи, кожна група має довести важливість своєї тематики плакату двома – трьома реченнями.

Рекламні агенти – рекламний плакат.

Політики - політичний (агітаційний).

Вчителі - навчальний.

Екологи - екологічний.

Вчитель за допомогою запитань підводить учнів до висновку, що всі теми важливі.

Політичний плакат може плакат допомогти нам краще розуміти історію. Плакат завжди віддзеркалював час і створювався ним. Чи згодні ви з цим? Бурхливі двадцять роки двадцятого століття. Соціалістичне будівництво у тридцятих двадцятого століття. Героїчні сорокові двадцятого століття.

Післявоєнне відродження. Соціалізм. Перебудова. Незалежність. І знову боротьба за країну.

Завжди актуальнішим і дієвим є екологічний плакат. Негативний вплив людини на довкілля набув глобального характеру і нерідко призводить до руйнівних змін.

Рекламу називають двигуном прогресу, роль рекламного плаката в сучасному житті велика. Адже це один із найпоширеніших способів донести інформацію про товари і послуги до споживачів.

А в навчанні ніяк не обійтися без навчальних плакатів: схем, таблиць, графіків тощо.

Учитель. Вважається, що попередниками плакату були шрифтові театральні афіші та оголошення, на яких все більше місце займали орнамент і фігурні зображення в Західній Європі в 2-й половині XIX століття.

Раніше плакати просто малювалися художниками, згодом створювалися методом літографії. Сучасні масові плакати друкуються в типографії, відповідно відносяться до тиражної графіки.

Головним засобом виразності в афіші (плакаті) є композиція. Вона має бути чіткою, лаконічною, виразною. Для цього художник узагальнює, тобто спрощує зображувані образи, відмовляючись від дрібних другорядних деталей. Кольорова гама має посилювати виразність афіші (плакату). Тому художник уникає використання великої кількості барв та нюансних кольорових сполучень. Текст повинен бути стислим і гармонійно поєднуватися із зображенням, шрифт — відповідати змісту і легко читатися. Великі розміри афіші допомагають швидко й легко прочитати зміст і отримати потрібну інформацію.

Як будь-який твір друкованої графіки, афіші створюються художниками, а тиражуються у друкарні.

Завдання поліграфічного дизайну – розробити дизайн таким чином, щоб забезпечувати легкість сприйняття на друкованому носії. Поліграфічний дизайнер повинен знати, на якому носії буде представлений готовий макет, які процеси пройде макет, перш ніж готовий продукт вийде в світ.

Відмінною особливістю поліграфічного дизайну є те, що затверджений або узгоджений дизайн – лише початок друкованого процесу. Тому розробка поліграфічного макета повинна відповідати вимогам всього, що відбувається з ним у подальших процесах.

Часто зустрічається думка, що дизайн реклами проста і зрозуміла річ. Судить самі, неправильно підібраний розмір шрифту, перенасичене рекламне повідомлення й інші помилки непрофесіонала зроблять рекламу абсолютно неефективною. Немає нічого гірше креативної неефективної реклами!

Дизайн реклами – це створення унікального мотивуючого образу в рамках розробки рекламної кампанії. Від того, наскільки якісна реклама компанії, наскільки вона притягує споживача яскравими і запам'ятовуються рекламними образами, залежить вибір покупця, і, в кінцевому підсумку продажу бренду. Тому основне при розробці дизайну реклами – зробити рекламу максимально ефективною.

Поліграфічний дизайн, або дизайн поліграфічної продукції – різновид графічного дизайну, в завдання якого входить розробка матеріалів під друковану продукцію. Найчастіше готовим продуктом є паперовий носій.

Основні етапи для отримання поліграфічної продукції

Основні етапи для отримання поліграфічної продукції:

*Розробка дизайну. Під розробкою дизайну в поліграфії розуміється графічне оформлення макета згідно побажань замовника і відповідно технічним вимогами для реалізації даної продукції.

*Додрукарська підготовка, або препрес (англ. Prepress) – підготовка макету до друку відповідно до технічних вимог, які виставляє друкарня.

*Підготовка до друку. У переддрукарську підготовку входить виготовлення фотоформ, друкарських форм, штампів для висікання та інші процеси, необхідні для конкретного замовлення.

*Друк. Друк – основний процес у друкарні при роботі над замовленням. Від якісного друку залежить результат сприйняття готового виробу в цілому.

*Післядрукарська обробка. Після друку тираж деякий час підсихає і тільки потім надходить на друкарську обробку, таку як брошюровка, палітурка, склейка, ламінування, лакування, висікання, тиснення, конгрев.

5. Практична робота

Послідовність виконання афіші:

- ✓ Розташування аркушу.
- ✓ Подумайте, якого кольору буде афіша (плакат). Якщо фон світлий – затонуйте його. Дайте висохнути фарбі.
- ✓ Намічаємо зображення.
- ✓ Наносимо потрібний текст.
- ✓ Виконуємо роботу в кольорі.

А зараз діти, ви виконаєте кожен свою афішу (рекламний плакат) до обраної вами теми. В кінці уроку ми оберемо найкращу роботу за такими критеріями:

- найцікавіша;
- з вирішеною композицією;
- найохайніша робота;
- з гарними надписами.

Самостійна художньо-творча діяльність учнів

6. Підведення підсумків уроку

Аналіз і оцінка результатів художньо-творчої діяльності.

Експрес-перегляд дитячих робіт.

Бліц-опитування:

- Яка роль афіші в популяризації мистецтва театру, музики, кіно?
- Назвіть особливості афіші. Як вона допомагає шанувальникам театру?
- Яка роль плакатів у житті людини?
- Які елементи композиції афіші (плакатів) привертають увагу на поданих зразках?

7. Домашнє завдання

Подумати над питанням «Графіті мистецтво, чи вандалізм?», підготувати графічні матеріали.

Урок 23. Графіті — мистецтво вулиць. Створення ескізу напису вашого імені у стилі мистецтва графіті, за допомогою літер передаючи власний характер, уподобання, суть власного «Я».

Мета уроку: формування ключових компетентностей: загальнокультурної компетентності: духовно-моральні основи життя людини; особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій і культурно-дозвіллевій сфері; соціальної компетентності: здатність до життєдіяльності в суспільстві; взаємодії та продуктивної співпраці з різними партнерами в групі та команді; базові компетентності: розвиток логічного і просторового мислення, інформаційної та графічної культури, пам'яті, уваги, інтуїції, естетичне, патріотичне виховання;

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;

предметних компетентностей: ознайомити учнів з мистецтвом графіті, історією його виникнення, найпоширенішими стилями і напрямками, вдосконалювати композиційні навички, розвивати художньо-творчу уяву, виховувати естетичні смаки та культуру поведінки.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: політична карта світу, табл. „Колірне коло”, „Карний кодекс України”, зображення Софії Київської, зразки графіті з книги О.П.Медведева „Мистецтво графіті”, папір, кольорові олівці, фломастери, магнітофон, касета із записом гурту “Тартак” уривок з “Музичного листа щастя”.

Терміни і поняття:

Графіті – давні надписи магічного та побутового характеру, сатиричні або карикатурні рисунки, що виконані на стінах; надписи на стінах, які виконані від руки; ненормативне „вуличне” мистецтво.

Тег – підпис автора графіті, виконується швидко фарбою або маркером, завжди ставиться на закінченій роботі.

Бомбісти – „вуличні” художники, які нелегально пишуть на стінах будинків, потягів...

Райтери – художники, які виконують легальні якісні роботи в стилі графіті.

Керекси – зображення реальних або вигаданих персонажів, що надають роботі оригінальності та неповторності. Часто розміщуються на початку або вкінці композиції.

„Бродвей”, „Бабл”, „TROW UP”, „3D” - стилі графіті.

Хід уроку

1. Організаційний момент

2. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Світ, в якому ми живемо, постійно змінюється. Змінюються смаки, уподобання людей, норми суспільної моралі. Зміни торкнулися і „Карного кодексу України”, в якому з'явилися стаття № 296 „Хуліганство”, яка відтепер визнає хуліганством і вандалізм, тобто дії, що порушують норми суспільної моралі та естетики. Подібні дії караються штрафом або арештом.

За часів Київської Русі подібні діяння каралися набагато суворіше. Тим, хто намагався „прикрасити” власним розписом вже збудовані споруди - рубали правицю. Проте на стінах Софії Київської і сьогодні можна зустріти надписи, які вишкрябані понад 500 років тому.

Єдині, хто можуть бути вдячними невідомим авторам подібних „пам'яток” є археологи. Саме вони назвали подібні творіння – графіті (від лат. „grāfo”- писати).

Бесіда:

- Чи знайоме вам це слово? Як ви розумієте його значення?
- Чи бачили ви подібні прояви? Де? Як, на вашу думку, вони виглядають?
- Чому, на ваш погляд, вони з'являються?
- Ким вони створені?
- Ваше ставлення до подібних надписів?

3. Повідомлення теми та завдань уроку

Тема нашого уроку - „Графіті”

Завдання:- з'ясувати, що таке „ графіті?”

- познайомитися з історією виникнення графіті;
- дізнатися про стилі і напрямки;
- спробувати створити ескіз композиції в стилі графіті (тема і завдання уроку вивішуються на дошку).

4. Вивчення нового матеріалу

Розповідь учителя «Що таке графіті? Історія виникнення графіті»

В енциклопедичних словниках та мистецькознавчій літературі термін „графіті” означає: давні надписи магічного та побутового характеру, сатиричні або карикатурні рисунки, що виконані на стінах.

- Де вперше археологи зустріли подібні зображення? (печерний живопис). Так, справді, використовуючи різного роду зображення прадавня людина намагалася і умилостивити богів, захистити себе, відлякати ворогів або донести інформацію оточуючим про певні події.

Прошли сотні тисяч років... ХХ століття. Мексика (зазначаю країни на карті за допомогою стікера). За часів революції на стінах будинків з'являються заклики до повстань, історії народних месників, сюжети з легенд, національні зображення, якими багата мексиканська земля. Це стало поштовхом до виникнення „ **муралізму** ”– напрямку мистецтва, назва якого походить від іспанського слова „mur”– стіна. Яскравими представниками муралізму стали відомі мексиканські художники Дієго Рівера та Давид Сікейрос.

Мексиканський муралізм став зразком для наслідування емігрантам з Пд. Америки, які проживали у США і почали декорувати місця свого проживання різними мотивами, щоб оживити не людяність міського пейзажу.

Хвиля розписів на стінах швидко накрила всю Америку. Незграбні, зухвалі, недолужні надписи, цілком природньо, дратували суспільство. Їхні автори здобули зневажливої назви – **бомбісти**. Ця назва засвідчувала, що вони по-справжньому „вбивали” міста, наносячи на стіни будинків т.з. „теги” - підписи, автографи. Бомбісти мали на меті позначити своїми тегами-автографами якнайбільшу територію. Аналоги ми можемо бачити і на стінах будинків наших міст, які „прикрашені” місцевими бомбістами. [слайд 4]

На тлі цієї пошесті суттєво вирізняються роботи, автори яких вводили елементи композиції та колористики. Їхні роботи виділяються цілісністю, єдністю лінії, кольору та техніки виконання. На противагу „бомбістам” їх назвали - „райтерами”. [слайд 5]

На початку 70-х років американський соціолог Хьюго Мартінз влаштував першу виставку робіт райтерів. Вона мала шалений успіх. В середині 80-х років роботи в стилі графіті увійшли в моду, їх стали виставляти не лише в Нью-Йорку, а й в європейських містах.

В столицях та найбільших містах Польщі, Чехії, Німеччини відкриваються спеціальні графіті-салони, де художники виставляли зразки своєї творчості, а відвідувачі замовляли авторам оформлення інтер'єрів нічних барів та дискотек, афіші, реклами.

В старовинному студентському місті Гейдельберг в Німеччині частина набережної віддана під змінну експозицію робіт райтерів.

Особливістю французьких райтерів стало використання трафаретів.

У Великобританії розквітає дизайн комп'ютерних ігор та реклами в стилі графіті.

На теренах Фінляндії та Швеції місцеві графітчики намагаються прикрасити сірий пейзаж скандинавських країн яскравими роботами виконаними вздовж залізничних колій.

В країнах Балтії, Білорусії, Росії та в Україні з кінця 90-х р.р. набувають популярності художні змагання, що мають на меті виявити найкращих райтерів та водночас служать яскравим доповненням до різноманітних молодіжних фестивалів. На змаганнях минулого року в Україні перше місце здобули представники Севастополя, друге - Києва, третє – Одеси.

Родзинкою графіті – акцій у Білорусі стало використання стандартних планшетів площею 2-2,5 кв.м. для створення робіт та подальшої їх популяризації.

Стилі та напрямки

Сучасний стан розвитку графіті в світі дозволяє вести серйозну розмову про напрямки та стилі.

Основними напрямками визнають шрифтові та сюжетні композиції, де шрифтові визначаються формою літер та способом їх єднання, а сюжетні – зображенням реальних або вигаданих персонажів, які прийнято називати - „керексами”

Обраний напрямок визначає стиль написання.

Стилю „Бродвей” притаманне використання композиції з блоків величезних друкованих літер, зазвичай у двох кольорах.

- Що означає слово „Бабл” англійською мовою?

Чому, на вашу думку, цей стиль написання літер отримав таку назву? (форма літер заокруглювалися, ставала дутою, схожою на бульку. Кольори передбачалися контрастні) [слайд 8]

TROW UP означає прийом швидкого нанесення „кусків” за допомогою валика, між якими є інтервал.

„Дикий” стиль характеризується сплетінням букв різних форм, використанням розривів шрифту, введенням стрілок та інших сплетень, використання великої кількості кольорів. Шрифтовий рисунок неможливо прочитати.

Ознакою XXI ст.. стала поява стилю **3-D**, використання якого робить композиції об’ємними, а тривимірність елементів надає їм динамізму та багатопланості. Він вимагає від автора розвиненої просторової уяви, знань законів перспективи та побудови композиції, світлотіні.

Як бачимо, виконання справжньої роботи в стилі графіті вимагає від автора неабияких знань, умінь і навичок. Для створення якісної роботи, перш за все, необхідно знати відповіді на питання **ЩО? З ЯКОЮ МЕТОЮ? ДЕ? ЯКИМ ЧИНОМ БУДЕ ВИКОНУВАТИСЯ?**

Заради уникнення помилок автор спочатку робить попередні начерки, ескізи. *(Учням пропонується виконати ескіз композиції на теми, що пов’язані зі святами, напередодні яких проводиться урок).*

5. Практична робота учнів

Порядок виконання роботи:

- вибрати форму, в яку буде вписана композиція *(учням пропонується лінійні зображення різних форм)*
- обрати певний стиль виконання шрифтової композиції;
- визначитися, яким чином заповнити вибрану форму даним типом шрифту;
- проробити основні деталі і елементи композиції;
- підібрати кольори, що відповідають творчому задуму і виконати композицію в кольорі.

Виконання робіт учнями

Індивідуальні консультації учнів

6. Підсумок уроку

Виставка учнівських робіт, їх аналіз

- Яка робота подобається? Чому? *(форма, композиція, кольорове рішення, цілісне сприйняття)*

Учитель. Для того, щоб графіті посіло належне місце в нашому житті саме як вид мистецтва, всім причетними до нього людям необхідно зрозуміти: найважливішими є не швидкість в ногах, щоб втекти і наявність балончика з фарбою в руках, а

- вміння бачити і відчувати красу,
- бажання досягти успіху в рейтингу завдяки майстерності та розробці власного стилю.

Невипадково існує інтернаціональний кодекс честі райтера, який закликає справжніх митців пам’ятати: *(вчитель зачитує кодекс).*

Урок 24. Сучасний дизайн та імідж людини. Створення ескізу аксесуарів з народними мотивами (шкільний рюкзак, жіноча сумка).

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *громадської компетентності:* усвідомлення своєї належності до соціально-культурного середовища; *соціальної компетентності:* проявляти ініціативу; підтримувати та керувати власними взаєминами з іншими; *підприємницької компетентності:* презентувати інформацію про результати власної діяльності;

міжпредметної естетичної компетентності: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, світу в різних сферах діяльності людини;

предметних мистецьких компетентностей: дати поняття «стиль», ознайомити із сучасними стилями одягу, розвивати естетичний смак, розширювати ерудицію. виховувати почуття краси, творчі здібності.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: графічні техніки (простий олівець, кольорові олівці, туш, перо, фарби крейди, ручки, фломастери).

Форма організації: урок

Терміни і поняття : шрифт, буквиця, піктограма.

Обладнання:

для вчителя — комп'ютер, проектор, DVD програвач.

для учнів — альбом, акварельні фарби, пензлі, палітра, склянка з водою, простий олівець, кольорові олівці, туш, перо, фарби крейди, ручки, фломастери

Хід уроку

1. Організація класу

2. Актуалізація знань

Завдання: скласти речення із словами «дизайн», «сучасний», «стиль», «імідж».

3. Повідомлення теми і мети уроку

Тож сьогодні ми поговоримо про «Сучасний дизайн та імідж людини». Та створимо ескіз сучасних аксесуарів відповідно обраного вами стилю.

4. Вивчення нового матеріалу

Гра «визнач хто власник рюкзака» учитель демонструє спортивний, дитячий, шкільний... Учні висувають гіпотези хто їхні господарі.

Розповідь вчителя.

Стиль і фасон костюма, колірна гама, малюнок тканини, дизайн аксесуарів – мова, якої ми вчимося з дитинства та якою розмовляємо з оточуючими. Грамотний імідж – це вміння говорити мовою одягу так, щоб вас почули і зрозуміли.

Надзвичайно популярне в наші дні слово «імідж» (англ. image, з лат. imago - образ, вигляд) означає цілеспрямовано сформований образ (особи, предмета, явища), покликаний надати емоційно-психологічного впливу. Імідж – це «візитівка», що створюється нами для інших, те враження, на яке ми очікуємо від оточуючих. У грамотно створеному іміджі узгоджено всі деталі - не тільки зовнішні атрибути (стиль одягу, зачіска, аксесуари, прикраси і т. ін.), ай голос, манера поводитися, навіть оточення «працюють» на досягнення поставленої мети.

Зовнішність відображає наш внутрішній стан і навпаки. Коли ми хочемо змінити своє життя, то передусім оновлюємо гардероб, поспішаємо до перукарні чи починаємо прибирати у своїй оселі.

«Індивідуальний стиль» та «імідж» - різні поняття. Хоча одне без іншого не існує. Якщо імідж - певна роль, то стиль - це радше сутність людини, її внутрішнє «Я». Для багатьох знайти власний стиль означає знайти себе, свою позицію та вміння висловити її. За зачіскою, малюнком на тканині або кольором краватки, якщо бути уважним, завжди можна вгадати стиль тієї чи іншої людини. А такі «дрібниці», як браслет, парасолька або брелок, розкажуть про господаря значно більше, ніж будь-які слова. Часто ми вибираємо такі речі

спонтанно - просто тому, що вони подобаються, а отже, відповідають нашому внутрішньому «Я». До речі, парфуми, які ми самі купуємо (не подаровані), красномовно розкривають індивідуальність - те, як ми себе сприймаємо і якими нам хочеться бути.

Стильно одягнена людина не просто одягнена зі смаком, вона продумала всі деталі гардеробу від гудзиків до носовичка. Їй справді пасує все, що вона носить. Це «і є взаємозв'язок зовнішнього і внутрішнього, відповідність іміджу стилеві, а стилю - іміджу. Такий гармонійний образ формується завдяки вродженому смаку та відчуттю прекрасного, а також знанням основ стилістики і законів гармонії.

Безумовно, мода вносить свої корективи в поняття гармонії та краси. В одні часи потрібно було неухильно дотримуватись канонів єдиного стилю, а в наші дні стилі легко змішуються, інтерпретуються, схвалюється будь-який вияв індивідуальності.

Але що б не диктувала мода, закони гармонії ніхто не в змозі скасувати. Свідомо чи інтуїтивно, людина тягнеться до прекрасного, до того, що приємно для очей, тіла та душі.

Правила гармонії єдині для всіх видів мистецтва - живопису, архітектури, музики, поезії і, зрозуміло, для мистецтва створення костюма. Дизайнер придумає красиву тканину, цікаве вбрання, незвичайне взуття. Робота стиліста полягає в тому, щоб узгодити всі деталі гардеробу, виготовлені різними людьми, підібрати, стилістично і композиційно об'єднати їх для конкретної людини, зважаючи на тип її фігури, риси обличчя, спосіб життя, особливості характеру.

Основне в імідж-дизайні - ідея. Не варто починати створювати свій імідж з окремих елементів, спершу потрібно зрозуміти, відчути асоціативний образ. Якщо він сформувався, то можна працювати над його розкриттям. У кожного з нас є можливості використати всі види гармонії, і, звичайно, їхнє поєднання дає можливість отримати більш цікавий та оригінальний результат. Елементи образу - це як фарби на палітрі: можна експериментувати сотнями відтінків. Головне - не заглушити ані внутрішній голос, ані голос розуму.

5. Виконання практичного завдання

Пропоную розпочати роботу над створенням власного іміджу із розробки ескізу рюкзака. Ця річ необхідна та зручна, адже ми з рюкзаком і в школі, і на екскурсії, і в у будь-якій подорожі. Приємно, коли твій рюкзак не лише зручний, а й красивий та стильний, коли його вигляд вдало доповнює твій образ.

Отже, уважно роздивіться, якими є конструктивні особливості цього популярного аксесуара, та виконайте його ескіз. Пам'ятайте: лише гармонійне поєднання кольорів у нашому ескізі здатне забезпечити реалізацію ідеї «Річ, що створює імідж».

6. Підсумок уроку

- Як сучасний дизайн пов'язаний з іміджем людини?
- Як необхідно добирати аксесуари?
- Яким аксесуарам надаєте перевагу ви?
- Чи доводилося вам власноруч створювати аксесуари?
-

Перегляд та колективний аналіз творчих робіт учнів.

7. Домашнє завдання.

Переглянути авторські підписи митців образотворчого мистецтва.

Урок 25. Монограма — літери, що говорять про тебе. Створення власної монограми.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* самостійно виконувати практичне завдання; здійснювати самоконтроль і самооцінку; *соціальної компетентності:* здатність до життєдіяльності в суспільстві; *базові компетентності:* розвиток логічного і просторового мислення, інформаційної та графічної культури, пам'яті, уваги, інтуїції;

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;

предметних мистецьких компетентностей: дати учням поняття про монограму, ознайомити із композицією монограм, різновидами шрифтів; удосконалювати вміння володіти графічними техніками; виховувати естетичний смак і відчуття гармонії.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: графічні техніки (простий олівець, кольорові олівці, туш, перо, фарби крейди, ручки, фломастери).

Форма організації: урок

Терміни і поняття : шрифт, буквиця, піктограма.

Обладнання:

для вчителя — комп'ютер, проектор, DVD програвач.

для учнів — альбом, акварельні фарби, пензлі, палітра, склянка з водою, простий олівець, кольорові олівці, туш, перо, фарби крейди, ручки, фломастери.

Візуальний ряд: презентація, малюнки-зразки буквиць, дитячі роботи з зображенням буквиці декоративної, букви-образа, шрифтової буквиці, букви для жеребкування.

Літературний ряд: Вірші Варвари Гринько «Українська азбука», Віктора Дзюби «Український алфавіт».

Хід уроку

1. Організація класу.

Веселе місто Алфавіт,
Йому сьогодні наш привіт!
До нього нам лягає путь —
У ньому літери живуть.
Живуть там літери в словах,
А кожне слово — звір чи птах,
Травиця чи барвистий цвіт.
Отож в похід за мною вслід!

2. Повідомлення теми уроку.

3. Актуалізація опорних знань.

Розумова «розминка»

- Вид образотворчого мистецтва, в якому твори створюються олівцями, фломастерами, за допомогою штрихів, крапок, плям називається ... (графіка);

- Чим відрізняється графіка від живопису?

- Які види графіки вам знайомі?

- Назвіть основні виражальні засоби графіки (силует, контур, штрих, лінія, крапка, пляма.)

- Коли ще не було писемності, людина створювала зображення-образ, що означало слово або поняття. Так, зображення ока передавало слово «бачити», а ноги — «ходити». Ще й досі деякі народи у спілкуванні використовують своєрідне письмо з рисунків і знаків. Воно називається ... (піктограмою).

- Малюнки з умовними зображеннями певних предметів або дій, тобто піктограми, ми помічаємо щодня. Пригадаймо де? (Це й дорожні знаки, й умовні позначення в підручниках і комп'ютері)

- Надруковані, написані або намальовані літери, які мають певні форму, нахил, розмір, утворюють... (шрифт)

- У старовинних книгах, переважно рукописних, кожен літеру випишував майстер-каліграф спеціальними паличками або гусячим пером. Книжки прикрашалися чим? (**Буквицею** — початковою літерою першого слова тексту. Вона була головним елементом композиції сторінки.)

-

4. Мотивація навчальної діяльності

У школі й дома ви пишете букви, поєднуючи їх у слова й цілі тексти. Але, мабуть, ніколи не замислювалися, що вони складаються з ліній: заокруглених, різких, коротких, переривчастих. Кожна буква має свою неповторну форму, її можна написати по-різному, навіть створити букву-образ. А з окремих букв побудувати слова-образи.

- Що найперше виникає у вашій уяві, коли ми говоримо «Абетка»

Букви всі від - А до Я, - як одна міцна сім'я.

- Для дітей якого віку створюються «Абетки»?

- Якими кольорами зображені ілюстрації в «Абетці»?

- В якому році була створена перша українська «Абетка»? (1917р.)

5. Вивчення нового матеріалу

Вчитель демонструє монограми.

Чи доводилося вам бачити такі композиції з дивовижно переплетених ліній літер? Це монограми. Особисті монограми можна побачити вишитими на білизні, скатертках і серветках, їх гравіюють на перснях, виготовляють у вигляді ювелірних прикрас та оберегів, вишивають на краватках і ділових костюмах. Оригінальний підпис-монограма привертає увагу і виділяється своєю нестандартністю.

Поняття «монограма» прийшло до нас із грецької мови й означає «проста лінія». Монограма - це будь-яке зображення, намальоване однією лінією. Пізніше слово «монограма» набуло іншого значення - знак, складений з переплетених між собою початкових літер імені та прізвища власника або скорочення від його повного імені.

У минулому монограма заміняла особистий підпис володарів. Королі й інші знатні особи використовували монограми на особистих печатках для скріплення документів. Власні монограми в минулому красувалися на королівських палацах, будинках дворян та аристократів. Ідея застосування монограми набула широкої популярності. Монограми бачимо на полотнах художників, виробках скульпторів і граверів та інших авторських роботах. До речі, в середні віки традиція дарувати своєму коханому (або коханій) носовичок з вишитими ініціалами була виявом вдячності та найніжніших почуттів. На жаль, цей ритуал освідчення в коханні зник у наш час. А даремно. Бо ж стільки романтики й ентузіазму в цій традиції!

На перший погляд, намалювати монограму достатньо просто, однак це не так. Уся краса монограми - в її простоті, гармонійності та довершеності. Створення такої монограми - непросте завдання, воно вимагає від художника великого досвіду і натхнення. Адже створена монограма має ще й відобразити характер особистості її власника, бути лаконічною (жодної зайвої лінії) і водночас тішити око своєю гармонійністю.

Важливо також знати, яким шрифтом її виконувати. Це залежить від того, хто головний герой цієї монограми. Наприклад, друковані літери призначені для чоловіків, каліграфічні - тільки для жінок, прописні похилі - для жінок і подружніх пар.

За всіма правилами, монограма має складатися з трьох літер: з перших букв імені, прізвища та по батькові. Але в сучасній інтерпретації ми можемо змінювати послідовність літер, виходячи з того, як прийнято звертатися: ім'я, по батькові, прізвище. Або ж зовсім опустити букву по батькові. Для жінок букви імені та по батькові повинні бути маленькими, а літера прізвища - великою і по центру. Той самий принцип і для чоловіків, тільки всі букви мають бути великими. Для подружніх пар правило таке: першою йде літера імені дружини, вона маленька, потім літера прізвища - велика, а потім - літера імені чоловіка, так само маленька.

Монограми можуть бути як прості, що складаються з окремих літер, так і такі, що складаються з букв, переплетених між собою.

Якщо в монограмі є кілька літер, то ця монограма призначена для офіційного використання. Якщо одна буква - для неофіційного.

У наш час багато що змінилося і спростилося, тому з'явилася можливість виконувати все в будь-якому стилі, навіть у найхімернішому. Так, як тобі до вподоби, а не за установленими правилами.

Існує величезна різноманітність шрифтів, які використовуються для монограм. Як і раніше, популярні традиційні шрифти із зарубками, але використовують також шрифти і без них. Поширеними є шрифти з безліччю прикрас у вигляді квітів, листочків, ягід. Ну і, звичайно ж, варто згадати вигадливі каліграфічні шрифти. В одній багатобуквеній монограмі можуть бути використані шрифти різних типів, що робиться навмисно для відображення індивідуальності людини.

У наш час нерідко жіночі монограми складаються лише з першої літери (ініціал імені або прізвища), а чоловічі, як і раніше, - з трьох. Якщо робити монограму з трьох літер однакового розміру, то порядок наступності букв у ній уже змінюється порівняно з традиційним: ім'я, по батькові, прізвище.

Можливі персональні монограми із двох букв (ініціали імені та прізвища). Монограми часто вписують в яку-небудь геометричну форму: коло, овал, ромб тощо. Можливе також використання вінків із квітів, щитів, корон різних видів. У відкритому доступі в мережі Інтернет давно вже є колекції малюнків старовинних монограм, які можна брати за основу, щоб за їхнім зразком робити щось самостійно. Достатньо буде лише дотримуватися описаних правил.

6. Практична робота

Виконання тренувальної справи.

До дошки виходять двоє учнів, вчитель зачитує опис букви-образу.

Завдання дітей: намалювати букву-образ, про яку йде мова.

Виконання справ :

Намалюйте букву-образ різними інструментами: як каліграф — пером, як художник — фломастером, олівцем, гелевою ручкою.

Порада. Стрункості та витонченості букви надають за допомогою тонкого пера або гелевої ручки. Фактура і форма літери може нагадувати різних звірів або птахів за їх характерними ознаками (як, скажімо, пухнастість пір'їнок підкреслює м'якість м'якого знака).

Подивіться на монограми людей минулого та наших з вами сучасників. За цими чарівними літерами - різні характери і долі. Кожна з цих монограм відображає неповторну людську індивідуальність. Пропоную розробити ескіз власної монограми, скориставшись порадами, поданими в підручнику. Пам'ятайте, що такий буквеній малюнок належить до графічного дизайну, а отже, зверніть увагу на ритм у композиції та добирайте кольори так, щоб забезпечити виразність зображення.

7. Підсумок уроку

На дошці розміщуються роботи. Учні разом аналізують роботи, обирають найактивніших.

8. Домашнє завдання

Підготовка до наступного уроку: принести: альбом, фломастери, графітовий олівець, гумку, кольорові олівці, кулькову ручку.

Урок 26. Стиль — забаганка дизайнера чи поклик душі? Виконання дизайн-проект «Традиційні українські народні мотиви у сучасній моді».

Мета уроку: сформувати ключові компетентності: *вміння вчитися:* орієнтуватися в часі та раціонально його використовувати; самостійно розробляти ескізи одягу з урахуванням традицій і сучасної моди; здійснювати самоконтроль і самооцінку; *загальнокультурної компетентності:* знання про особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій і культурно-дозвіллевій сфері; роль мистецтва у житті; *громадської компетентності:* усвідомлення своєї належності до соціально-культурного середовища; *інформаційної компетентності:* вміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися довідковою літературою;

- **міжпредметної естетичної компетентності:** виявлення естетичного ставлення до мистецтва, світу в різних сферах діяльності людини; виявлення інтересу до духовних і моральних цінностей українського народу;

- **предметних мистецьких компетентностей:** ознайомити учнів із поняттям дизайн, види дизайну, поглибити знання учнів про створення образу в одязі; сформувати уміння учнів самостійно інтерпретувати сучасну моду в єдності традицій і новаторства, розуміти їх зв'язки з соціальним і культурним середовищами, розвивати вміння розробляти ескізи одягу з урахуванням традицій і сучасної моди.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: графічні техніки (простий олівець, кольорові олівці).

Оснащення уроку: Для вчителя: Технічні (інформаційні) засоби навчання Таблиці «Пропорції фігури людини», «Національний костюм».

Зразки дитячих робіт з теми даного уроку.

Для учнів: Колобові олівці, гумка, підстругачка.

Терміни і поняття:

Елементи дизайну — частини або компоненти, які можна виділити і визначити в будь-якій візуальній композиції або творі мистецтва. Вони створюють структуру твору, і можуть нести безліч різних ідей. Елементами дизайну є: крапка, лінія, форма (фігура), рух, колір, візерунок, текстура, простір, текст, шрифт.

Дизайн одягу - моделювання та конструювання одягу. Продумуючи форму і крій, колірне рішення, підбираючи матеріали для сучасного одягу, дизайнер створює неповторний образ, що запам'ятовується.

Дизайнери моди (художник-модельєр) - це художники, які створюють нові фасони, аксесуари і предмети одягу.

Мода (фр. *mode*, від лат. *modus* — міра, образ, спосіб, правило, розпорядження) — нетривале панування певного смаку в певній сфері життя чи культури.

Костюм (від італ. *costume* - звичай) - визначена систему предметів та елементів одягу, які поєднані єдиним замислом та призначенням, відображаючи соціальну, національну, регіональну належність, стать, вік та професію споживача.

Стилізація - це спрощення і декорування форми.

Стиль (з грец. *stylus* - паличка) - сукупність найтипівіших ознак, засобів виразності, творчих прийомів, які склалися в процесі творчої діяльності митця або у певного народу в певний історичний період

Хід уроку

1. Організація уваги учнів на уроці

- перевірка наявності учнів.

- перевірка готовності до уроку. (альбом, кольорові олівці, простий олівець, гумка).

- релаксація.

А зараз налаштуйтеся на роботу. На вулиці прекрасна погода. У вас і в мене чудовий настрій, ми з вами гарно виглядаємо. Сьогодні чудовий день, який принесе нам успіх. Отже, приступимо до роботи.

2. Актуалізація набутого навчального матеріалу

Асоціативний куц

Бесіда.

Що таке мода? Які асоціації виникають у вас?

- дизайн (словникова робота);
- дизайнер, художник-модельєр(словникова робота);
- щось нове;
- індивідуальність;
- fashion.

Мода (фр. *mode*, від лат. *modus* — міра, образ, спосіб, правило, розпорядження) — нетривале панування певного смаку в певній сфері життя чи культури.

Випереджувальне завдання

Яких художників-модельєрів ви знаєте?

- Коко Шанель, Поль Готье,

Олексій Залевський, Сергій Єрмаков, Оксана Караванська, Лілія Пустовіт

3. Мотивація навчальної діяльності та проголошення теми уроку

Сьогодні на уроці ми створимо ескіз одягу естрадного співака чи співачки з урахуванням народних традицій та сучасної моди. А також виступимо в ролі людей, які професійно займаються розробленням одягу. Ви будете дизайнерами, художниками-модельєрами, художниками по сценічним костюмам.

4. Вивчення нового матеріалу

Розповідь учителя

Сучасні модельєри – люди, які творять моду, намагаються працювати так, щоб одяг, придуманий ними, завжди мав власне, неповторне обличчя і відрізнявся виразною стильністю.

Слово «стиль» (з грец. *stylus* - паличка) - сукупність найтипівіших ознак, засобів виразності, творчих прийомів, які склалися в процесі творчої діяльності митця або у певного народу в певний історичний період. У стилі завжди відбуваються короткочасні зміни, які називають модою.

Слово «мода» у перекладі з французької означає «міра, образ». Мода завжди відігравала значну роль у розвитку й формуванні одягу різних видів. Сучасна мода допускає поєднання найрізноманітніших стильових ознак. Єдина умова - відчуття міри. Вважають, що мода зародилась у XII - XIII ст. її центром була та залишається столиця Франції - Париж. Кожна епоха має свій стиль, форму та традиційний вигляд вбрання. Чимало зробила для розвитку мистецтва костюма ХХ ст. Габріель Шанель - видатний художник-модельєр. Головним принципом її творчості стало спрощення форми одягу.

Повсякденні костюми Шанель приваблювали не лише професійною майстерністю, а й точністю пропорцій, зручністю форми, художнім смаком, простотою і чіткістю ліній. Костюм Шанель вирізнявся елегантністю та декоративністю. Саме тоді з'явилося гасло «Все є і нічого зайвого!».

Кожна людина прагне одягатися стильно, модно, красиво. В наш час рідко хто суворо дотримується одного стилю в одязі. Реалії життя не надають такої можливості. Але на роботу в офіс, до школи не одягнеш вечірнє плаття, або на офіційний прийом не з'явишся у подертих джинсах і майці. Давайте здійснимо маленький екскурс у непростий світ стилю.

У сучасному світі прийнято вирізняти чотири основні стилі: класичний, романтичний, спортивний та фольклорний, кожен з яких має свої особливі різновиди.

Класичний стиль (консервативний) - це стримана простота в лініях, лаконічність. Речі цього стилю приваблюють своєю високою якістю і добротністю матеріалів. Переважає ахроматична колірна гама або пастельні відтінки. Це вкрай нее-моційний стиль, все в ньому дуже помірне.

Відсутні ультрамодні деталі. Довжина, ширина, об'єми та пропорції завжди середні, звичні для ока.

Романтичний стиль в одязі покликаний створювати піднесений та витончений образ. У жіночому одязі для цього стилю властивим є використання рюшів, воланів, довгих суконь легкого крою. Для чоловіків у романтичному стилі характерні жилети, шийні хустки, сорочки з широкими рукавами та романтичні фасони капелюхів. Для стилю є властивим використання тканин із зображенням квітів та пастельна колірна гама.

Спортивний стиль відрізняється вільним кроєм одягу, що не обмежує руху. Такий одяг призначений для занять спортом та активного відпочинку. Це може бути також повсякденний одяг, стилізований під спортивний, що має атрибутику, притаманну спортивній формі. Цей достатньо яскравий і динамічний за своїм характером одяг відрізняється практичністю і зручністю.

Стиль casual - найпоширеніший і популярний стиль, який передбачає сучасний (модний) повсякденний, практичний і зручний одяг. Він може поєднувати в собі елементи інших стилів, але відмінною його рисою є комфортність і зручність. Цей стиль поділяється на підвиди: city casual (міський повсякденний), smart casual (елегантний повсякденний) і sport casual - це повсякденний стиль з елементами спортивного, але він не передбачає занять спортом.

Діловий стиль одягу. Основна ідея цього стилю полягає в тому, щоб одяг не відволікав увагу від ділових якостей співробітника. Одяг у діловому стилі має бути стриманим та елегантним, але при цьому, на відміну від класичного, діловий стиль схильний до модних тенденцій. Лінії, форми, силуети - все має бути чітким і визначеним.

Екстравагантніш стиль в одязі - дуже небезпечне стилістичне спрямування, що вимагає загостреного смаку та дизайнерської майстерності, оскільки може межувати з вульгарністю. Водночас екстравагантний стиль є рушієм моди. Екстравагантним може вважатися артистичний стиль, в якому творчі люди самовиражаються, прагнучи виділитися з натовпу. Для цього стилю характерні незвичайні фасони, використання асиметрії, помітні виразні акценти, нестандартні деталі та кричущі колірні поєднання.

Сафарі стиль з'явився в 60-ті роки минулого століття. Це переважно стиль для подорожей, який запозичив елементи тропічної військової уніформи. Характерною особливістю його є використання всіх відтінків пісочного кольору в одязі та безліч накладних кишень. Знаковим атрибутом сафарі стилю є світлий капелюх з невеликими полями.

Морський стиль одягу - це курортна класика. Характерні особливості - поєднання трьох кольорів: синього, білого і червоного. Смугаста тканина, матроський комір, вкорочена спідниця в складку (у жінок) та морська атрибутика в аксесуарах.

Стиль преппі (скорочення від pre-college - підготовчі навчальні заклади). Стиль багатих студентів елітних навчальних закладів. Йому притаманні елегантність, класика, дорожнеча та брендовість або гербова символіка одягу.

Фольклорний стиль (фолк стиль) - одяг, який стилізований під національний костюм. Ідея стилю полягає в тому, щоб не повністю копіювати національне вбрання, а лише запозичувати певні елементи, включаючи їх у сучасні моделі. Широко використовуються плетіння, клаптикова техніка, аплікації та різноманітна вишивка. Фолк стиль дуже зручний.

Невечерпна скарбниця народної творчості та національних традицій завжди надихала дизайнерів, художників та модельєрів на створення повсякденного і святкового одягу за народними мотивами.

Давайте пригадаємо елементи традиційного одягу українців чоловіків та жінок, особливості національного костюма.

Костюм (від італ. costume - звичай) - визначена систему предметів та елементів одягу, які поєднані єдиним замислом та призначенням, відображаючи соціальну, національну, регіональну належність, стать, вік та професію споживача.

Особливо актуальна фольклорна тема в індустрії одягу сьогодні: вітчизняні та зарубіжні журнали мод нашій увазі пропонують пальта, куртки, костюми, сукні, блузи, брюки, у крої та оздобленні яких використані елементи народного одягу. Існують і назви цих стилів, як-то: «фолк» або «етно», «рустів», «кантрі».

Вивчаючи народний досвід, художники-модельєри розширюють асортимент сучасного одягу, вносять у нього неповторність та своєрідність народного мистецтва.

Так художник – модельєр Алла Дутковська вміло поєднала у сценічному костюмі Софії Ротару традиції і сучасність

Як бачите сучасні естрадні співаки і співачки, щоб підкреслити свою індивідуальність застосовують саме етнічні, національні мотиви у сценічному образі.

Доказом популярності етностилю у одязі є застосування його у повсякденному житті.

5. Самостійна практична діяльність учнів(20-30 хв.):

Пропоную вам переглянути цю надзвичайно яскраву колекцію та спробувати і самим виконати дизайн-проект «Традиційні українські народні мотиви у сучасній моді».

Перед виконанням практичної роботи ознайомтесь також із рисунками, на яких показано етапи побудови фігури манекенниці. Зверніть увагу на завищеність талії манекенниці, що допомагає передати стрункість її статури, та відтворення особливості ходи моделі на подіумі.

Бесіда з БЖД (1-2 хв.). Інструктаж «Правила користування олівцями».

Загальні положення.

Дана інструкція розроблена для учнів 5-7 класів і передбачає ознайомлення з правилами безпечного користування олівцями та надання першої допомоги у непередбачуваних ситуаціях, пов'язаних з даним видом обладнання.

Перед початком роботи.

- 1.Перевірити чи олівці готові до роботи, чи підстругані вони.
2. Покласти олівці до пеналу, щоб вони не котилися.

Під час роботи.

- 1.Олівці тримати на відстані 30 см від очей.
2. Використовувати їх за призначенням.
3. Для заточування використовувати лише підстругачки, а не леза чи інші гострі предмети.
4. Не допускати псування шкільного майна, не обмальовувати парти.

По закінченню роботи.

- 1.Покласти олівці до пеналу.
2. Прибрати робоче місце.

Дії у непередбачуваних ситуаціях.

1.Якщо гострий предмет потрапив у очі необхідно викликати лікаря, потерпілого попросити не рухатися.

2.Якщо пошкоджено шкіру і виникла кровотеча, то - промити водою, дезінфікувати рану та заклеїти її лейкопластиром.

6. Виконання практичного завдання

Давайте пригадаємо пропорції чоловіча та жіноча фігури, особливості створення ескізу в русі.

. Ескіз моделі одягу повинен відповідати вимогам:

- бути зрозумілим;
- бути естетично привабливим;
- передавати справжні пропорції моделі.

Особливості ескізу моделі одягу

Засобом створення моделі є лінія, точка, пляма – це графічні елементи, які дозволяють створити любе зображення. Колір - важливий елемент при створенні одягу.

Стилізація - це спрощення і декорування форми.

Педагогічний малюнок

Необхідно продумати композицію малюнка на аркуші. Провести лінію вертикалі в центрі малюнка – висоту фігури. Відзначити на вертикалі вісім рівних відрізків, відповідних пропорціям тіла:

- 1 - голова;
- 2 - лінія грудей;
- 3 - лінія талії;
- 4 - лінія стегон;
- 5 - середина стегна;
- 6 - лінія коліна;
- 7 - середина гомілки;
- 8 - лінія стопи.

(Демонстрація поетапного виконання вчителем (ескізи 1-4))

В результаті отримуємо геометричну фігуру схожу на робота, з усіма чітко зазначеними суглобами.

Промальовуємо форму тіла з урахуванням рельєфів м'язів і специфіки будови фігури.

Закінчується робота детальним промальовуванням предметів, деталей і передачею кольору.

Виконання практичного завдання учнями (20 хв.).

7. Рефлексія

- Чи справилися ви із творчою роботою?
- Чи цікавий був урок?
- Про що нове дізналися на уроці?
- Чи виникали труднощі у виконанні роботи?
- Які елементи дизайну ми використали у роботі? (крапка, лінія, форма (фігура), рух, колір, візерунок)

8. Домашнє завдання.

- Дізнайтеся, як ще дизайнери використовують національні мотиви у одязі?
- Проаналізуйте гардероб свій (мами, тата) - чи є одяг з етномотивами.

Урок 27. Зачіска — краса і стиль, що створює дизайнер. Виконання начерків художнього моделювання зачіски для створення індивідуального стилю людини.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *громадської компетентності:* усвідомлення своєї належності до соціально-культурного середовища; *загальнокультурної компетентності:* духовно-моральні основи життя людини; *соціальної компетентності:* здатність до життєдіяльності в суспільстві; *базових компетентностей:* розвиток логічного і просторового мислення, інформаційної та графічної культури, пам'яті, уваги, інтуїції, естетичне, патріотичне виховання;

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;

предметних мистецьких компетентностей: формувати уявлення про роботу стиліста. Вчити підбирати техніку виконання роботи. Виховувати естетичне ставлення до дійсності, прагнення до особистої творчості.

Тип уроку – комбінований.

Техніка виконання: комбінована техніка.

Форма організації – урок, з використанням мультимедійних засобів. Терміни й поняття: стиліст-перукар, дизайн зачіски.

Обладнання: *для вчителя* – комп'ютер, діапроектор, стікери, презентація «Різновиди зачісок»; *для учнів* – альбом, кольорові олівці, фарби.

Хід уроку

1. Організаційний момент

2. Створення емоційної атмосфери

Вправа: «Приємні слова» Інструкція: скажи або напиши на маленькому папірці приємне слово сусіду по парті.

3. Повідомлення теми і мети уроку. Мотивація навчальної діяльності.

Ми добре знаємо вислів «зустрічають по одязі» що він означає і чи актуальний він в сучасному житті?

Із нашого зовнішнього вигляду роблять висновки про наші особисті якості, характер, звички та уподобання. Однак значення має не тільки наш одяг, а й інші важливі деталі зовнішнього вигляду. А такою найбільш помітною деталлю є, звичайно, зачіска. Тема сьогоднішнього уроку «Зачіска — краса і стиль, що створює дизайнер». Роль зачіски у формуванні індивідуального образу кожного з нас украй важлива і ми сьогодні зясуємо наскільки та будемо вчитись добирати зачіски.

4. Вивчення нового матеріалу

Бесіда «Роль зачіски в житті людини».

- Чи змінює зачіска вигляд людини? (Гарна зачіска здатна не лише приховати недоліки обличчя чи підкреслити його достоїнства, а й докорінно змінити звичний вигляд людини).

- Чи взаємопов'язані зачіска і мода? (В різні часи люди мали різні зачіски які відповідали духу епохи в якій вони жили. Безперечно дуже важливо, щоб зачіска пасувала формі обличчя, макіяжу, а також відповідала сучасним модним тенденціям).

Розповідь учителя.

Різноманітність стилів зачісок дає можливість будь-якій людині створити власний образ, який відображає внутрішнє світовідчуття і надає неповторного вигляду.

Всі стилі в зачісках можна умовно поділити на дві групи – це **зачіски на щодень і святкові**. Зачіски на щодень повинні створюватися достатньо легко і в них можна вносити деякі зміни навіть протягом дня. Однак треба пам'ятати, що саме такі зачіски формують стиль та неповторний вигляд кожного. Зачіски для свят складніші, тому зазвичай їхнє створення вимагає допомоги дизайнера, що працює з волоссям, – перукаря.

Стилів у зачісках існує безліч, вони створюються залежно від віку, статі, життєвих уподобань і захоплень кожного з нас. Розгляньмо основні з них.

На дошці представлені світлини із зачісками різних стилів та картки із написами їх назв. Учні разом з учителем визначають відповідність між назвою стилю зачіски та його зображенням.

Класичний стиль зачіски. Цей стиль передбачає акуратність і завершеність, відрізняється чіткою формою і строгими лініями.

Романтичний стиль зачіски. Для цього стилю характерними є м'які лінії. Зазвичай цей стиль не сумісний із коротким волоссям. У дівчат і жінок він поширений серед власниць довгого і середньої довжини волосся, оскільки передбачає кучері чи локони. Романтичний стиль уособлює ніжність, піднесеність і чистоту.

Спортивний стиль зачіски. Цей стиль зачісок найчастіше обирають люди, які займаються спортом і взагалі ведуть активний спосіб життя. Зачіски в спортивному стилі дуже зручні, не вимагають складного догляду та не передбачають використання всіляких додаткових перукарських засобів. Такі зачіски найбільш актуальні на короткому і середньому волоссі. Спортивний стиль зачіски не передбачає поєднання із суто спортивним одягом та взуттям, у комплекті з вечірнім вбранням така зачіска може виглядати виразно і навіть «гламурно». Крім того, спортивний стиль зачіски абсолютно не сковує рухів, дає змогу почуватися впевнено за будь-яких життєвих обставин.

Екстравагантний стиль зачіски. Такі зачіски надзвичайно оригінальні, вони передбачають своєрідність форми і є достатньо складними у щоденному догляді.

Авангардний стиль зачіски. Цей стиль обирають неординарні особистості, що не хочуть виглядати, як інші. Такі зачіски привертають до себе увагу, оскільки зазвичай дуже яскраві й незвичні.

Елегантний стиль зачіски. Як правило, зачіски в цьому стилі високохудожні та лаконічні.

Історичний стиль зачіски. Кожна зачіска в цьому стилі нагадує про модні уподобання минулого. Це може бути укладка, що була актуальною навіть кілька століть тому.

Стиль зачіски «Електрика». Абсолютно непередбачуваний стиль, який може запозичувати різні елементи з інших стилів.

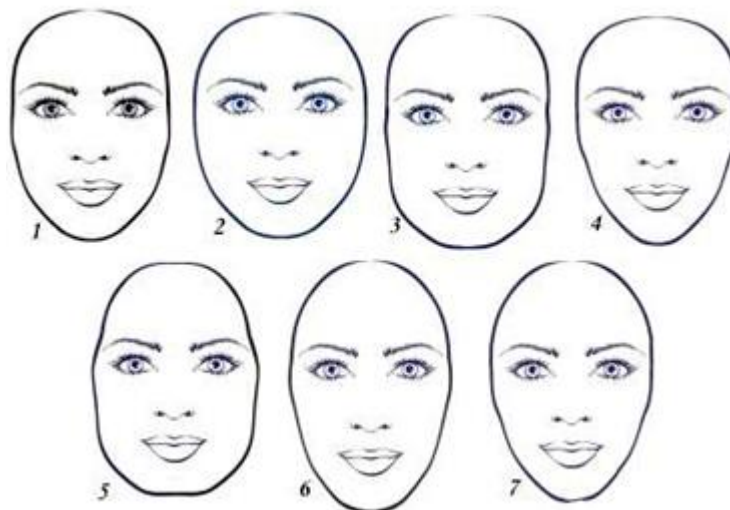
Стиль зачіски «Тектонік». Це найбільш екстравагантний, помітний і неповторний стиль зачіски. Такі зачіски складно не помітити, і думка про них в оточуючих зазвичай неоднозначна. Такому стилю віддають перевагу яскраві неформальні особистості. Прикладом цього стилю можна вважати величезний ірокез зеленого кольору, виголена візерунками голова тощо. Створення такої зачіски вимагає особливої майстерності перукаря.

Учитель. Стилі зачісок можна змінювати залежно від віку, настрою, зміни соціального статусу або з інших причин. Проте завжди варто пам'ятати, що пошуку власного неповторного стилю в зачісці має передувати робота над самовдосконаленням людських якостей кожного з нас, – досягнення гармонії в людині можливе лише тоді, коли зовнішній вигляд вдало відображає її внутрішнє наповнення.

Друзі! Сьогодні спробуємо уявити себе дизайнером модних зачісок та створити ескіз такої зачіски для себе, для когось зі своїх друзів, або взагалі для вигаданого хлопця чи дівчини. Пам'ятайте, навіть наймодніша зачіска, обрана без урахування індивідуальних особливостей людини, може безжально зіпсувати імідж. Для того, щоб не помилитися з вибором стилю зачіски, щоб ескіз був по-справжньому вдалим, зверніть увагу на закономірності створення зачісок. Річ у тім, що обирають зачіску не лише залежно від уподобань, а й зважаючи на особливості будови обличчя людини – її тип.

Розрізняють такі типи обличчя: овальне, трикутне, квадратне, прямокутне, кругле, трапеція, ромбоподібне, серцеподібне.

Для кожного з перелічених типів існують особливі поради. Враховуючи їх, можна приховати недоліки та зробити людину ще привабливішою.

Овальна форма обличчя. Овальне обличчя вважається ідеальним. Такому типу обличчя пасують будь-які зачіски. Можливі контрасти у виконанні, наприклад, наявність або відсутність чубчика, відкриті або закриті вуха, симетрична чи асиметрична зачіска.

Трикутна серцеподібна форма обличчя. Вирізняється виступаючими вилицями, широким чолом, тонко окресленою мініатюрною нижньою частиною. Зачіска для такого типу обличчя повинна допомогти виправити, пом'якшити різкі лінії переходу між широкими вилицями і вузьким підборіддям. Створюючи зачіску для цього типу обличчя, слід уникати невисоких зачісок, які пишні біля скронь. Рекомендують зачіски з боковим проділом і пасмами волосся, що прикривають щоки. Чоло частково прикривають волоссям. Також чудово виглядатиме негустий чубчик у формі дуги. Він пом'якшуватиме риси обличчя.

Трикутна грушоподібна форма обличчя. Вирізняється вузьким чолом і широкою щелепою. Щоб зробити лоб ширшим, треба частково прикрити його чубчиком. У зачісці волосся необхідно спрямувати догори і в ширину.

Квадратна форма обличчя. Вирізняється широкою нижньою частиною обличчя, що створює враження важкого підборіддя. Зачіска для такого типу обличчя має пом'якшувати лінію підборіддя, тому переважно використовують асиметричні зачіски. Слід уникати густого довгого чубчика з прямого і гладко зачесаного волосся, що відкриває лінію лоба.

Діамантова форма обличчя. Вирізняється широкими вилицями, вузьким підборіддям та вузьким лобом. Цьому типу обличчя пасують пишній чубчик, висока зачіска з «хвостом», а також зачіски із поділом посередині або волосся, пишно та об'ємно зібране на потилиці.

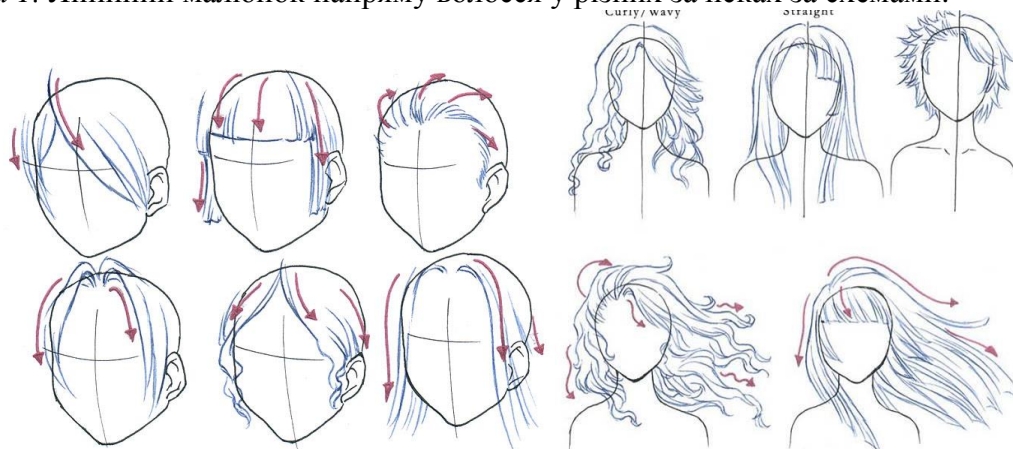
Видовжена форма обличчя. Вирізняється високим чолом, помітними вилицями, овальною нижньою частиною, тобто переважанням вертикальних ліній. Обличчя такого типу виглядає чудово, але якщо вертикальні лінії занадто яскраво виражені, то обличчя набуває сумного виразу. Бажано уникати високих зачісок і гладенько зачесаного волосся на скронях. Не слід також відкривати лоба, щоб не посилювати зачіскою враження видовженості обличчя. На рівні вух і на потилиці зачіска має бути більш об'ємною, щоб нижня частина обличчя не здавалася надто мініатюрною, чубчик - довгим, прямим або напівпрямим, до лінії брів. При такому типі обличчя завдання дизайнера полягав в тому, щоб пом'якшити всі вертикальні лінії рельєфністю елементів зачіски (хвилястістю пасм, чубчиком).

Кругла форма обличчя. Вирізняється повними щоками, невисоким лобом, м'якою лінією переходу від підборіддя до найширшої частини обличчя (вилиць) і низько розташованою лінією росту волосся. Слід уникати чубчиків, неприйнятним є також круглий силует зачіски, що повторює форму обличчя. Не варто використовувати низькі зачіски з пласкою верхньою частиною, що закриває вуха, а також; візуально розширюють обличчя і збільшують розмір голови. Зайву округлість обличчя можна замаскувати асиметричними лініями зачіски.

При моделюванні зачіски для круглого обличчя необхідно прагнути до створення ілюзії його видовженості. У цьому разі найбільш підходять спрямовані догори деталі зачіски і хвилястий чубчик над лобом. Форма зачіски поступово розширюється догори.

5. Виконання практичної роботи

Вправа 1. Лінійний малюнок напрямку волосся у різних зачісках за схемами.

Вправа 2. Виконати в техніці «сухий пензель» характер пасма волосся.

Виконання начерків художнього моделювання зачіски для створення індивідуального стилю людини.

Вміння зображати волосся на портреті – майстерність художника. Роздивимось які техніки використовують митці у своїх портретах. *Перегляд портретів*

В багатьох образах зачіска розкриває характер зображуваного на портреті м'яке, скуйовджене, охайно зачесане, хвилясте можна зображати в графічних, живописних, чи комбінованих техніках.

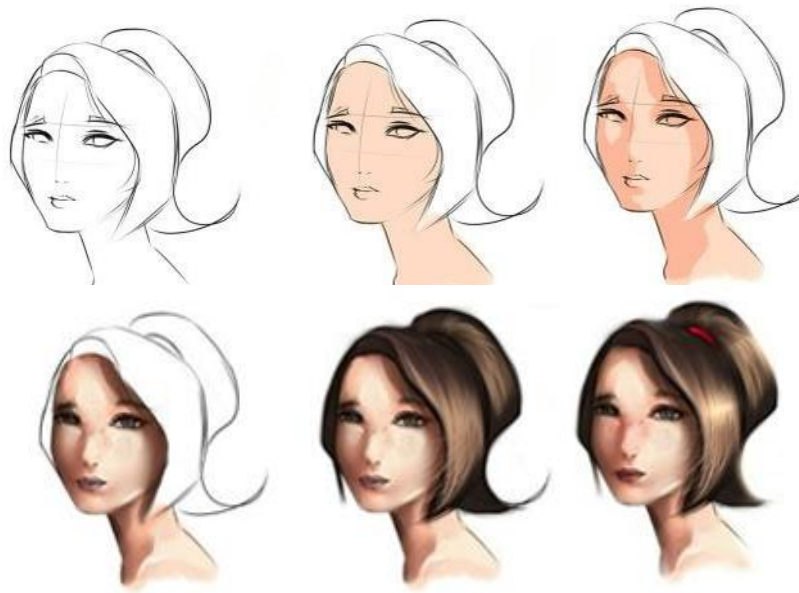
Поетапність зображення зачіски.

Робимо начерки голови. Розтушовуємо волосся у напрямку їх росту. Не допускайте перетину штрихів, в іншому випадку робота буде виглядати брудною і неакуратною.

Прокриваємо тоном освітлені частини, потім опрацьовуємо частини обличчя на які падає тінь.

Щоб підкреслити стиль, необхідно затемнити потрібні ділянки волосся, а відблиски висвітлити.

Отримати своєрідний вигляд текстури волосся, допоможе застосування штрихів різного роду натиску для окремих частин зачіски.

6. Підсумок уроку. Рефлексія «Продовж речення»:

Мій успіх на уроці – це ...

Найбільші труднощі я відчув(ла)....

Я не вмів (вміла)...., а тепер умію...

Перегляд та аналіз учнівських робіт.

7. Домашнє завдання

Завдання: визначити сучасні модні тенденції серед підлітків (одяг, зачіска, аксесуари, кольори і візерунки на тканинах тощо)

Урок 28. Створюємо власний імідж. Відображення з допомогою виражальних засобів, притаманних для мистецтва дизайну власного бачення образу сучасного підлітка.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *громадської компетентності:* усвідомлення своєї належності до соціально-культурного середовища; *загальнокультурної компетентності:* духовно-моральні основи життя людини; особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій і культурно-дозвіллевій сфері; *соціальної компетентності:* здатність до життєдіяльності в суспільстві; взаємодії та продуктивної співпраці з різними партнерами в групі та команді; *базові компетентності:* розвиток логічного і просторового мислення, інформаційної та графічної культури, пам'яті, уваги, інтуїції, естетичне, патріотичне виховання.

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури;

предметних мистецьких компетентностей: допомогти учням правильно визначити поняття «імідж», його складові; підвести учнів до усвідомлення важливості створення власного іміджу, прагнення до самовираження та самовдосконалення, формувати у вихованців вміння відстоювати свою думку, наводити аргументи на її доказ, прислухатися до думки ровесників; сприяти дружній, діловій атмосфері в класі.

Тип уроку – комбінований

Форма організації – урок, з використанням мультимедійних засобів.

Терміни й поняття: імідж, індивідуальність, стиліст, стиліст-перукар, стиліст-візажист, стиліст-іміджмейкер.

Обладнання: *для вчителя* - комп'ютер, діапроектор, стікери, презентація «Молодіжні субкультури», пісня «Королева балу» (ТІК); плакат «Імідж класу»; *для учнів* – альбом, кольорові олівці.

Візуальний ряд: презентація «Молодіжні субкультури»

Музичний ряд: пісня «Королева балу» (ТІК).

Літературний ряд: В. Симоненко «Ти знаєш, що ти людина».

Міжпредметні зв'язки: музика, психологія, соціологія, література, етика.

Хід уроку

1. Організаційний момент

- Посміхнемося і привітаємо один одного. Мені приємно спілкуватися з такими красивими, стильними, чемними дівчатами та хлопцями. А поговоримо ми про... візитну картку кожної людини...

2. Актуалізація опорних знань учнів

Вправа-самопрезентація «Зірка самоповаги»

- На стікерах за 1 -2 хвилини створіть власну візитну картку, презентуйте свою особистість: 3 чесноти, які заслуговують поваги.

Робота в парах.

Візуальне вивчення візиток

«Мозкова атака»

- Чи достатньо вам даної інформації для того, щоб зробити висновки про особистість вашого напарника?

3. Мотивація навчальної діяльності

- Мимоволі нашу увагу у віртуальному і буденному житті привертають співаки, актори, моделі, неформали. Цьому сприяє їх імідж. Водночас не всі зіркові особистості мають уявлення про те, як сформувати свій індивідуальний імідж. Хто допомагає їм бути завжди в центрі уваги дізнаємося згодом.

4. Оголошення теми і мети уроку

- На сьогоднішньому уроці також з'ясуємо, що включає в себе поняття «імідж», переконаємося у важливості створення власного іміджу, прагненні до самовираження та самовдосконалення.

5. Вивчення нового матеріалу

Словникова робота (Перед вами вислів та епіграф нашого уроку, вставити вилучене слово).

«... — це наша візитна картка, загальна картка нашої особистості в очах інших, яка складається з багатьох компонентів: що ми говоримо, як ми дивимось, одягаємось і діємо».
(П. Берд)

Розповідь учителя.

- Імідж відіграє велике значення в ділових і особистісних взаєминах, дає можливість бути зрозумілим для інших, відображає здібності та моральні якості індивіда. Більшість дослідників зазначає, що нині імідж є складовою частиною культури ділового спілкування. У ньому зацікавлені представники будь-якої публічної професії.

Формувати позитивний імідж — означає освоїти вміння та набуті високої майстерності у творчій побудові свого життя, яка ґрунтується на глибоких знаннях, розвиненій самосвідомості, оволодінні технологією програмування та конструювання поведінки, самоподачі.

Індивідуально-психологічні особливості підлітка впливають на вибір стратегій і тактик візуальної самоподачі. Пересвідчитись у цьому допоможе презентація «Молодіжні субкультури»

Презентація «Молодіжні субкультури».

Розповідь учителя.

- За останні роки в світі з'явилася величезна кількість нових професій. Одне з таких нововведень - професія **стиліста**. У нашій країні вона з'явилася недавно, проте вже активно завойовує популярність. Спочатку зі стилістами були близько знайомі в основному мешканки «світу зірок», завязані модниці і дружини дуже заможних ділків. Зараз же про цих чарівних фахівців знають майже все. Чому чарівних? Тому що стиліст практично творить чарівництво. У його силах перетворити попелюшку в прекрасну принцесу, прямо як у казці - всього лише змінивши їй сукню, зачіску і туфельки. А завдяки збільшеній популярності цієї професії така «магія» зараз доступна практично для будь-якої дівчини.

Насамперед стиліст створює ваш образ для конкретної ситуації. Це може бути випускний у школі або ВУЗі, звану вечерю або особлива офіційна церемонія. Особливо популярні послуги стиліста перед весіллям, коли наречена бажає виглядати на святі особливо, відмінно від того яка вона в повсякденному житті. Це основна відмінність стиліста від іміджмейкера, останній переробляє ваш повсякденний стиль. Але ось ми приходимо в салон краси і бачимо відразу декількох стилістів: перукаря, візажиста, іміджмейкера. Хто ж нам потрібен, чим вони відрізняються?

Словникова робота

Стиліст - спеціаліст в області створення стилю(іміджу) людини за допомогою зачіски (перукар-стиліст або топ-стиліст), макіяжу(стиліст - візажист), одягу(стиліст-іміджмейкер), фото образу(фотограф-стиліст).

Робота в групах (Опрацювати і презентувати інформацію)

1 група.

Стиліст-перукар відповідає за вашу зачіску. Він підбере ту стрижку і укладку, яка найбільш підходить саме вам. Підкаже в який колір краще пофарбувати волосся, щоб вигідно підкреслити ваш образ.

2 група.

Стиліст-візажист створить образ за допомогою індивідуально підбраного макіяжу. Часто буває, що цими двома напрямками займається одна людина. Це абсолютно нормально, адже хороший стиліст, він як художник, бачить відразу закінчений образ, в якому все гармонійно і зачіска, і макіяж, і сукня.

3 група.

А ось **стиліст-іміджмейкер** робить дещо іншу роботу. Він не просто підбирає вам образ для конкретного вечора або свята, а змінює ваш імідж на більш тривалий термін. Послугами такого фахівця обов'язково користуються політики і зірки шоу-бізнесу. Саме їх руки створюють образ успішного ділка, надійного банкіра чи сексуальної кінозірки на довгі роки.

Дослідницька робота учнів.

- Які з елементів є найбільш вагомими, а які найменш важливими при оцінці людини з першого погляду: доглянута (чиста, охайна) зовнішність; рукостискання; дружня посмішка; статура; відповідний одяг; мова; загальний настрій; запах парфумів/лосьйону; такт/самоконтроль вміння слухати; почуття гумору; знання; ввічливість; повага до свого та чужого часу; тон голосу. Слід розуміти, що всі названі елементи є надзвичайно важливими при створенні особистісного іміджу і можуть мати вирішальне значення у ситуації, коли людина оцінюється з першого погляду (наприклад, співбесіда, ділова зустріч з потенційним клієнтом і т. ін.).

6. Практична робота з поетапним поясненням.

Сучасні модні тенденції серед підлітків (одяг, зачіска, аксесуари, кольори і візерунки на тканинах тощо) – домашнє завдання. (Учні висловлюють свої спостереження)

Санітарно-гігієнічні правила

Правила роботи олівцями

Прийшов час братися до роботи над своїм образом. Але для початку нам потрібно нагадати правила, яких ми повинні дотримуватися під час малювання.

Вправа «Чарівне дзеркало»

- Уяви, що ти дивишся у чарівне дзеркало. Запам'ятай свою кольорову палітру, природній колорит і грамотно поєднай кольори для створення індивідуального образу. Природній макіяж підкреслив твою красу. Твій стиль одягу, аксесуари, зачіска, вираз обличчя, жести допоможуть оточуючим передати твій стан, красу твого внутрішнього світу. Скажи : «Я прекрасна (я прекрасний)!

Руханка: Намалюй «головою» сонце, випрям руки як промінці і промов: «Я - сонце, я - любов, я - сила!»

Вправа «Принцеса балу» - Як вже говорилося, сьогодні у будь-якої дівчини(хлопця) є шанс стати справжньою принцесою (принцом) , треба тільки зробити перший крок назустріч своїй мрії.

Завдання : зобразити себе на випускному балу. (Звучить пісня «Королева балу» (ТІК), згодом вірш В. Симоненка «Ти знаєш , що ти людина!»)

Оцінювання учнівських робіт з подальшим колективним їх аналізом (3-5 хв.).

7. Підсумок уроку

Рефлексія у формі незакінчених речень:

Я зрозумів, що можу ...

Мені захотілося ...

при цьому створити галерею малюнків та класну скарбничку (прикріпити свою візитівку на стікерах на загальний плакат «Імідж класу»)

8. Домашнє завдання

- Що спільного між музикою, архітектурою і скульптурою?

- В яких літературних творах оспівується краса садів, парків?

Урок 29. Ландшафтний дизайн як засіб організації середовища. Створення макету парку «Сад моєї мрії».

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *соціальної компетентності:* здатність до життєдіяльності в суспільстві; взаємодії та продуктивної співпраці з різними партнерами в групі та команді, використовувати різні ролі й функції в колективі, проявляти ініціативу; *підприємницької компетентності:* бути готовим активно діяти, організовувати власну трудову й підприємницьку діяльність і працю колективу; презентувати інформацію про результати власної економічної діяльності;

міжпредметної естетичної компетентності: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, світу в різних сферах діяльності людини;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомлювати учнів з історичними стилями саду; учити проектувати природне середовище. Поширювати знання про виражальні засоби архітектури, скульптури; ознайомити із світовими шедеврами ландшафтного мистецтва. Розвивати спостережливість, уяву, вміння виділяти головне, відчуття рівноваги на площині при створенні діаграмного макету. Формувати вміння та навички роботи в групі під час образотворчої діяльності. Виховувати любов до творчості, інтерес до вивчення світової культурної спадщини.

Тип уроку: комбінований.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, проблемного викладу, частково-пошуковий, репродуктивний.

Форма організації: урок – подорож по до світових шедеврів ландшафтного мистецтва, інтерактивний «мікрофон», бригадна (практична робота)

Техніка виконання: діорама у техніці колаж (живопис, макетування, скульптура).

Терміни і поняття: *ландшафтний дизайн* – мистецтво гармонійно поєднувати рукотворних куточків природи і краєвидів з формами архітектурних споруд, скульптурами.

Регулярний принцип (геометричний). **Природний принцип** (пейзажний) імітує природний ландшафт.

Обладнання: *для вчителя* – комп'ютер, діапроектор, зоровий ряд презентації: фоторепродукції парків країн світу (Італії, Англії, Франції) України краєвиди «Софіївки»; схеми поетапної побудови, окремих деталей; дитячі роботи;

для учнів – папір, картон, пластилін, стеки, природні матеріали, фарби, пензлі, стакан з водою, ножиці, клей ПВА.

Міжпредметні та міжмистецькі зв'язки: література, музичне мистецтво, мистецтво фотографії, дизайн, архітектура, скульптура.

Хід уроку

1. Організація класу

2. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. Віра в те, що десь на Землі існує куточок, де не має ні прикростей, де квітуча природа прихильна до людини, де між всіма істотами панує мир і злагода, передавалася з покоління в покоління з найдавніших часів, в Біблії, в Корані, в інших священних писаннях розповідається про перших людей - Адама і Єву. Вони жили в раю, в чудовому саду і не знали ні горя, ні хвороб, ні старості. Люди у марних пошуках раю на землі, стали відтворювати його самотужки. І яких успіхів вони досягли в цьому, ми сьогодні дізнаємося на уроці.

3. Оголошення теми уроку

Учитель. Сьогодні ми спробуємо поєднати такі види образотворчого мистецтва, як архітектура, скульптура, живопис; поринемо у світ краси і неповторності світового садово-паркового мистецтва – побачимо, як організовували природне і культурне середовище для правителів держав; навчимося створювати діаграмний макет «Сад моєї мрії».

4. Актуалізація опорних знань

- Визначте до яких видів мистецтва відносяться витвори, зображені на фотографіях краєвидів Версаля – перлини паркового мистецтва Франції.
  - Який вид мистецтва називається «архітектурою» (Архітектуру називають також кам'яним літописом, або музикою, яка застигла в камені. Поміркуємо, чому?)
  - Які архітектурні стилі ви знаєте?
  - Який вид мистецтва називається «скульптурою»?
  - Чим відрізняються архітектура і скульптура від живопису і графіки? (просторові види мистецтва).
  - Які спільні засоби виразності архітектури і скульптури? (основними спільними засобами є форма і об'єм)
  - Чим особливі краєвиди зображені на фото, до якого виду мистецтва вони відносяться?
- Мистецтво гармонійно поєднувати рукотворних куточків природи і краєвидів з формами архітектурних споруд, скульптурами – це ландшафтний дизайн.

5. Вивчення нового матеріалу

Розповідь з елементами бесіди.

Перш, ніж виконати наступне завдання, пригадаємо, що таке ансамбль.

- Які музичні ансамблі є в нашій школі?

Колектив акторів у театрі, гурт музикантів, музичний твір, який виконують кілька виконавців і поєднання художніх творів(скульптур, альтанок, палаців) що між ними спільного?

Отже, ансамбль – група художніх творів, об'єднаних спільним задумом, композицією.

Мистецтво гармонійно поєднувати рукотворних куточків природи і краєвидів з формами архітектурних споруд, скульптурами – це ландшафтний дизайн.

- Садово-паркове мистецтво - створення садів, парків та інших територій, що озеленюються.

- Давайте визначимо, які мистецтва об'єднує ландшафтний дизайн.

Сюди відносяться: дизайн – планування і розбиття садів і парків, підбір рослин для різного клімату і ґрунту, розміщення й угруповання рослин у поєднанні з архітектурою(альтанки, місточки), дорогами, водоймами, скульптурою.

Віртуальна подорож (перегляд презентації).

Зараз ви матимете змогу зануритись у таємничу красу найкращих садів світу.

6. Практична діяльність учнів

Пояснення практичного завдання (робота в групах) створення діарамного макету «Сад моєї мрії»

Учитель об'єднує учнів у 4 групи (по 6 – 7 осіб). Учні груп розподіляють між собою ролі:

«Дизайнер» (керівник) – створює проект, організовує порядок виконання завдання, підбиває підсумки; визначає доповідача, який рекламує проект;

«Живописець» пише тло для проекту.

«Макетники» виготовляють макети альтанок, мостів, дерев тощо.

«Скульптори» ліплять з пластиліну скульптури.

«Мистецтвознавці» - ознайомлюють з інформаційним матеріалом для опрацювання в групах; готують відповіді на питання: Як пов'язані між собою музика, архітектура, скульптура, біологія, література?

«Доповідач» - висловлює думку групи, доповідає про результати роботи.

Керівники груп отримують пакети з матеріалами і завдання: підготувати доповідь за даними матеріалами і виконати діаграмний макет саду в даному стилі.

Послідовність виконання практичного завдання:

1. Розподілити картки з інформацією між всіма членами групи.
2. Розглянути малюнки, фотоілюстрації, репродукції.
3. Представити діаграмний макет «Садок моєї мрії»
4. Підготувати доповідь про результати роботи, висловлює думку групи чи відповідає макет відповідним стильовим ознакам.

Пам'ятка

Дотримуйтеся масштабу в зображенні гір, дерев кущів, архітектурних споруд.

Важливу роль відіграють деталі композиції.

Вся композиція виконується у відповідності до обраного стилю.

Роботу виконуйте у такій послідовності:

1. Пропишіть живописно панорамне тло.
2. На картоні намітьте контури альтанок, місточків, дерев, кущів; кольорове рішення всіх деталей композиції.
3. Виліпіть із пластиліну фігурки скульптур, фонтани.
4. Розмістіть, наклейте вироби на горизонтальній площині.
5. Доповніть проект деталями: квіти, травичка і т.п.

7. Узагальнення, систематизація опорних знань

Тепер давайте пригадаємо, про що ми мріяли на початку уроку, чи справдилися ваші сподівання відповімо на такі запитання:

- Що для вас було цікавого, нового на уроці?

- Чим ви були захоплені?

Мистецтвознавці відповідають на питання :

- Як пов'язані між собою музика і архітектура? (Говорячи про архітектуру і побудову музичного твору, ми вживаємо однакові слова: «форма», «композиція», «структура», «симетрія». «Архітектурні» мотиви звучать у деяких музичних творах: «Кремль» О.Глазунова, «Вишеград» Б.Сметан, «Римські фонтани» О.Регіспі, «Затонулий собор» К.Дебюссі, «Старий замок», «Богатирські ворота» М. Мусоргського...

8. Підсумок уроку

Доповідачі демонструють проекти і захищають колективні дизайнерські проекти. Експерти від кожної групи роблять взаємооцінку, визначають кращі роботи, які заслуговують на найвищі бали (варто відзначити, запропонувати на виставку).

Я теж вам бажаю: ніколи не зупиняйтесь на досягнутому, розвивайте свої здібності і таланти, творіть красу і даруйте її людям – від цього ваша душа наповниться світлом!

9. Домашнє завдання

Уроки 30-31. Дизайн інтер'єру. Виготовлення Великодніх композицій для оздоблення інтер'єру.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* організувати своє робоче місце, планувати свої дії, доводити роботу до кінця; орієнтуватися в часі та раціонально його використовувати; самостійно виконувати практичне завдання; здійснювати самоконтроль і самооцінку; *загальнокультурної компетентності:* духовно-моральні основи життя людини; особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій і культурно-дозвілєвій сфері; роль мистецтва у житті, засвоєння художньої картини світу; *громадської компетентності:* усвідомлення своєї належності до соціально-культурного середовища; усвідомлення своєї належності до різних елементів природного, етносоціального й соціально-культурного середовищ; бережливе ставлення до природи, людей, самого себе.

міжпредметної естетичної компетентності: спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної культури; вміння цінувати красу, створену митцями; оволодіння досягненнями національної культури; виявлення інтересу до художньої культури, духовних і моральних цінностей українського народу;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити учнів із обрядами, пов'язаними з написанням писанок, техніками розписування яєць, поглибити знання учнів про значення оберегової символіки в народному мистецтві, розвивати інтерес до пізнання народного мистецтва, виховувати шану та сприяти відродженню народних традицій.

Оснащення уроку: для учителя - відеоряд великодніх прикрас, українські рушники, аудіозапис українських народних пісень, плакати зі схемами виготовлення прикрас із писанок; **для учнів** — яйця, нитки, свічки, сірники, дротики, соломка, велика голка, надфіль, кольоровий папір, ножиці.

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку

(1 година)

1. Організаційний момент

2. Активізація уваги учнів

Аутотренінг

Я – школяр(ка)

Я – особистість творча

Я – думаю, замислююся

Я – аналізую, висловлюю свої судження

Я – хочу знати

Вправа «Очікування»

- Що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

Я також очікую від вас плідної праці. Сподіваюсь, що ви будете активними, кмітливими, розумними, уважними, організованими.

3. Повідомлення теми та мети уроку

Тема над якою ми працюватимемо впродовж двох уроків «Дизайн інтер'єру. Виготовлення Великодніх композицій для оздоблення інтер'єру». На сьогоднішньому уроці ми виготовимо писанки, а на наступному створимо з них великодні композиції якими потім оздобимо приміщення.

4. Вивчення нового матеріалу

Вступне слово вчителя:

*Своя хата — своя правда, своя стріха — своя втіха.
(Народна мудрість)*

Хата — житловий простір людини, місце родинних обрядів, символ добробуту. Стародавня назва хати сягає тисячолітніх глибин. Як увесь світ поділяється на три частини: земну, підземну і небесну сфери, так і хата відображає ці сфери буття: стеля — небесний духовний світ; стіни, вікна, двері — символи земного життя й спілкування з іншими людьми; нижній ярус — підлога, підпідччя і лави, поріг уявлялися як межа земного й підземного світів. Недаремно кажуть: "Моя хата небом крига, землею підбита, вітром загороджена".

Оздоблення хати як зовні, так і всередині мало не тільки естетичне значення, але й виконувало певні інформативні та магичні функції. Наприклад, обведення побіленої хати кольоровою фарбою внизу має ті ж властивості, що й замкнене коло — оберігати від злих духів та різних напастей всю родину. Крім того, інтер'єр української хати постійно змінювався відповідно до днів тижня та великих свят. Якщо в будні долівка (підлога) була незастеленою, то в неділю кожна господиня застеляла долівку тканими ряднинами, доріжками. Стіл у неділю застеляли святковою вишитою чи з тканим візерунком скатеркою, на стіл клали хліб, сіль, ставили квіти. Святково вбирали також ліжка: накривали красивішими покривалами (веретами), подушки виставляли одна на одну в вишитих наволочках. Широко використовували штучні квіти для оздоблення покуті, сволока, а також прикрашали стіни витинанками чи іншими паперовими прикрасами, які час від часу заміняли на новіші. Перед неділею обов'язково підбілювали, підмазували й поновлювали декор на печі та стінах.

Кожне річне свято вимагало своїх атрибутів, прикрас, елементів інтер'єру. Так, на Різдво виставляли Дідуха з жита, пшениці або вівса. На стіл під скатертину клали соломку, часник. На стелю підвішували різні прикраси у вигляді птахів, їжаків чи "павучків", виготовлених із паперу, глини, яєць, колосків. На столі обов'язково лежав обрядовий хліб — калачі.

Перед Великоднем хата обновлялася, милася, підмазувалася, білилася. Це своєрідне очищення після зимового періоду мало значення весняного оновлення життя. Особливою прикметою Великодніх свят були насамперед писанки та крашанки, складені на святковому столі, де стояв також кошик з освяченими великодніми короваями. Стіни прикрашалися новими рушниками та штучними квітами.

На Зелені свята (Трійцю) хата прикрашалася овочами, квітами, своєрідними рослинними оберегами у вигляді віночків, букетиків, які освячувалися і протягом року використовувалися для лікування, обкурювання, магичних дій. Отже, кожної пори року хатне господарство мало свою символіку. Архітектура українського житла надзвичайно розмаїта і має свої регіональні особливості, відмінності у плануванні та інтер'єрі.

Робота над темою уроку

Розповідь учителя

До великоднього свята

В кожному краї залюбки
І бабусі, і малята
Розписують писанки.
Знаки сосонки і хвилі,
Берегині і стожар
На яйце вощить уміло
Наш український писанкар.
Жар калини, літ лебідки,
Знак хрещатий і зірки –
Аплікують ось так дітки
На Поділлі писанки.
Тож часу дарма не гайте
І за писачком спішіть,

Свій орнамент вибирайте,
Писаночку розпишіть

Слово вчителя

Писанка – душа народу, що розквітає щороку навесні у Великдень дивними веселковими барвами. Це символ краси, весни, Великодня й України. Розписані писанки після освячення в церкві дарують родичам, друзям, промовляючи – «Христос воскрес!». У відповідь кажуть – «Воістину воскрес!» – і щиро дякують. Дарувати писанку – означає бажати щастя, здоров'я, доброї вдачі.

Існують різні техніки розпису Великодніх яєць, тому називаються вони по-різному

Дослідницька робота

Народні прикмети про писанки

- Пофарбоване, розмальоване яйце вважали оберегом.

З писанок, крашанок починався великодній сніданок у кожній українській сім'ї.

Освячену писанку з давніх-давен клали до першої купелі немовляти, щоб воно зросло в силі.

Будуючи нову хату, в кожному кутку клали по писанці. Предки вважали, що писанка охороняє оселю від пожежі, блискавки та різних напастей.

Дівчата вмивались водою, в яку опускали крашанку чи писанку, щоб бути рум'яними.

Писанки клали в землю, щоб родилося жито, пшениця.

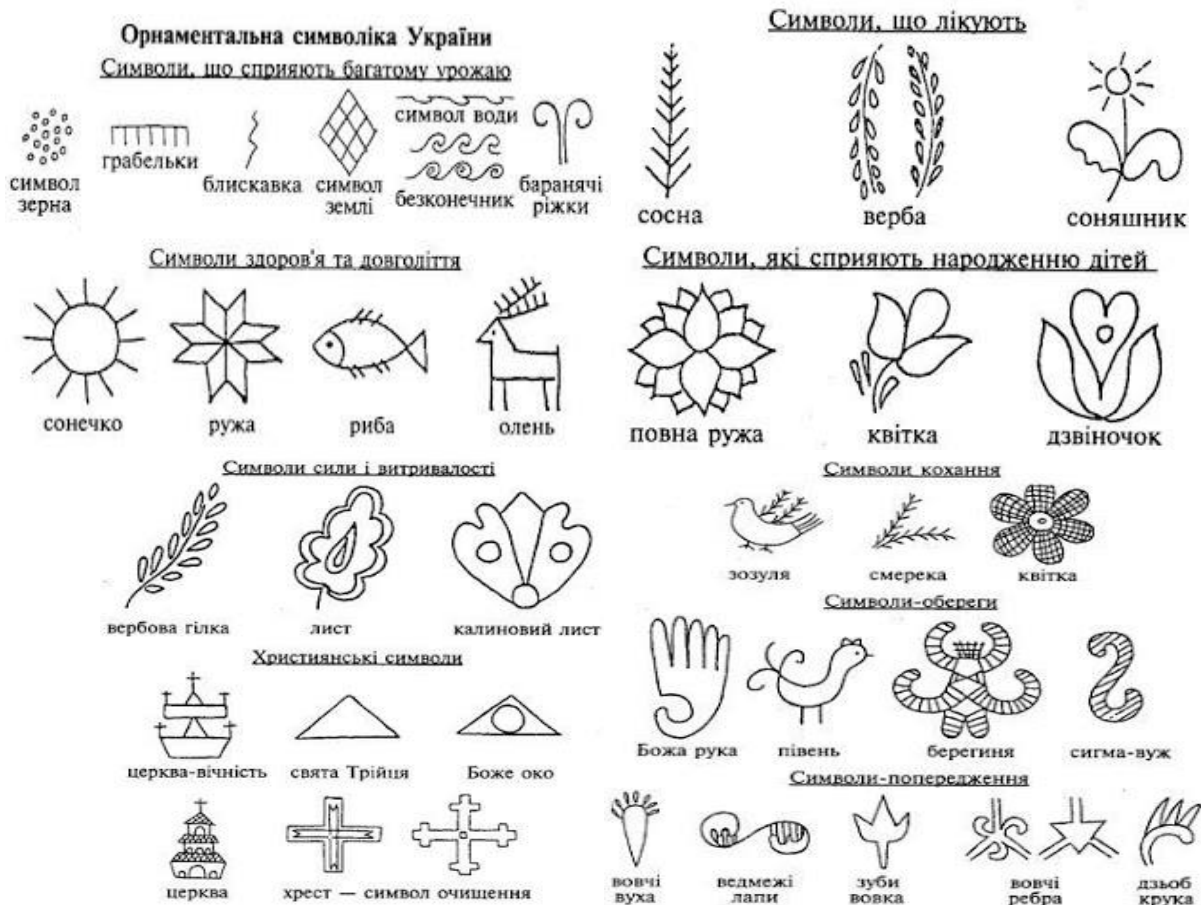
Під поріг стайні клали теж писанки, щоб добре велося худобі.

Крашанки й писанки служили для святкових розваг, ігор молоді та дітей.

Перегляд демонстраційного матеріалу

Символи писанок

Писанки Черкащини прості лаконічні, відрізняються яскравим виконанням у поєднанні із крупним „сміливим” захоплення майстрів солярною символікою. Часто можна зустріти символи „води”: „грабельки”, наприклад, „квітка з грабельками” тощо.

Значення кольорів

Свою певну символіку мають і кольори писанок.

Червоний – це радість життя, любов і відвага, для молодих – надія на одруження;
жовтий – місяць і зорі, у господарстві врожай;
блакитний – повітря, небо, магічне значення здоров'я;
зелений – воскресіння природи, багатство і плодючість землі;
чорне з білим – пошану духів, душ померлих, подяку за охорону від злих сил,
білий – чистота душі, святість.

Сполучення кількох кольорів з узорами в орнаменті з чотирьох-п'яти фарб символізує родинне щастя, мир, любов, успіх тощо

5. Самостійна практична діяльність учнів

Бесіда з техніки безпеки

Інструктаж поетапності виконання практичного завдання.

Виконання практичного завдання (вчитель у процесі самостійної практичної діяльності учнів здійснює індивідуальне консультиування та стимулювання творчої ініціативи школярів).

6. Підсумок уроку

- Чи досягли ви того що очікували?
- Що нового дізналися (навчилися) на сьогоднішньому уроці?
- Що найбільше сподобалося?
- Що я встиг(ла) зробити на уроці?
- Чого досягли?
- Що залишилося для мене невирішеним

Виставка закінчених творчих робіт учнів з подальшим аналізом кращих досягнень та допущених помилок.

Прибирання робочих місць.

(2 година)

1. Організаційний момент

2. Актуалізація опорних знань

Великий світ маленької писанки.

- Як ви розумієте цей вислів?
- Чому писанкарство є символом українського мистецтва?

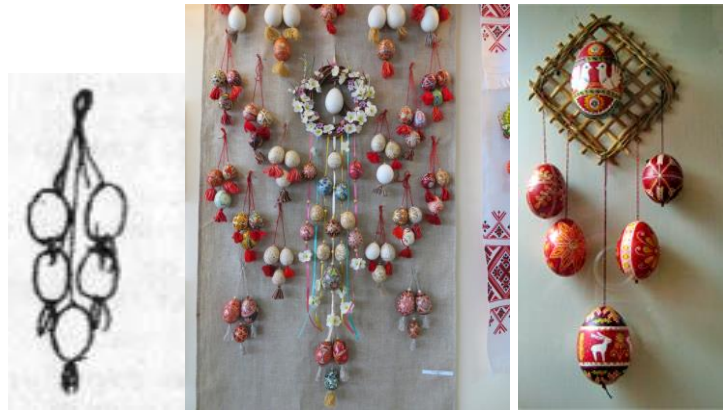
3. Повідомлення завдань уроку

Протягом багатьох століть писанка виконувала роль атрибутів магічних дійств та обрядів. У наш час її використовують як оберег, символічне побажання, змальоване на поверхні яйця, та як символ українського мистецтва. Сьогодні ми будемо відроджувати українські традиції. І створемо з виготовлених на попередньому уроці писанок великодні композиції для оздоблення приміщень.

4. Вивчення нового матеріалу

Робота над формуванням навичок і вмінь

Учні знайомляться з технологією виготовлення писанкових прикрас за схемами. «Дзвони». Це прикраси, виготовлені з трьох або п'яти писанок, кожна з яких окремо нанизують на ниточку з китицею, а потім зв'язують разом угорі

«Хрест». Ця прикраса виготовляється з 12 писанок із зображенням хрестів. Бажано, щоб тло писанок було одного кольору. Необхідні два м'які металеві дротики завдовжки 30 см, чотири міцні металеві дротики діаметром 2—3 мм, завдовжки 40—45 см.

На кожний м'який дрітик нанизуємо по шість писанок та накладаємо їх навхрест під прямим кутом. Отримуємо хрест із 12 писанок.

У соломини або очеретини вставляємо міцні дротики, складаємо з них ромб з рівними сторонами, скріплюємо нитками перетини соломин. У ромб вставляємо виготовлений із писанок хрест, закріплюємо його в кутах ромба.

Розміщували «хрест» на стінах поблизу ікон.

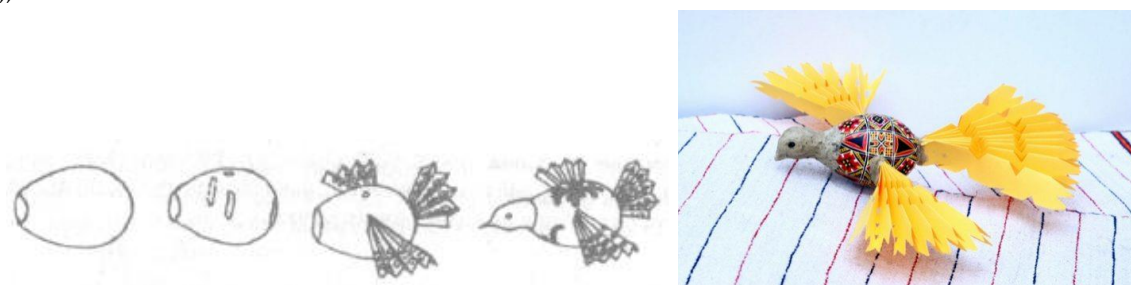
«Гердан». Він має вигляд намиста з трьох разків. Беремо видуті писанки — 15 штук (виготовлені на попередніх уроках). Сім писанок нанизуємо на найдовшу нитку, п'ять — на середню і три — на найкоротшу. Колір ниток підбираємо так, щоб вони гармонійно поєднувалися з писанками. Кінці ниток з'єднуємо між собою і прикрашаємо китичками ниток.

«Гердан» розвішували до свят під іконами.

«Голуб». Для його виготовлення потрібна порожня всередині писанка, віск або тісто, кольоровий папір. Писанку для тулуба зсередини можна зміцнити кількома шарами клею ПВА та дрібною тирси, що наносяться по черзі. Для цього з гострого кінця писанки робимо отвір до 3 см діаметром.

Після того як тулуб буде підготовлений, за допомогою круглого надфіля робимо три вертикальні отвори завширшки 3—4 мм та завдовжки 15 мм там, де мають бути прикріплені хвіст і крила. Угорі робимо невеличкий отвір, щоб закріпити ниточку для підвішування «голуба»

Крила та хвіст виготовляємо з кольорового або білого паперу, який складаємо віялом і прикрашаємо витинанням (можна розфарбувати). Вставляємо крила і хвіст в отвори та закріплюємо їх у тулубі за допомогою крапель воску.

З воску або тіста формуємо шийку, голівку, дзьоб та позначаємо очі. Виготовлену голівку вставляємо в отвір з гострого кінця і закріплюємо воском зі свічки. Закріпити нитку можна на сірничок, зав'язати посередині й опустити в отвір (мал. 285).

Вивішували «голубів» під сволоками в хатах.

5. Практична діяльність учнів

Учитель проводить інструктаж з техніки безпеки. Учні об'єднуються в групи, які виконують один із видів прикрас.

Під час самостійної роботи звучить музика.

Учитель надає індивідуальну допомогу, консулює їх у разі потреби.

6. Закріплення нових знань і вмінь

Фронтальне опитування

З якими видами прикрас із писанок ви сьогодні ознайомились? Яка технологія їх виготовлення?

Завершення уроку

Із виготовлених прикрас учитель робить виставку на дошці, на якій закріплені українські рушники (насичені та яскраві вироби будуть мати гарний вигляд на білому тлі рушників), і підводить підсумки: аналізує й оцінює роботи.

7. Домашнє завдання

Переглянути пам'ятні нагороди, сувеніри участі у конкурсах фестивалів. Підготувати пластилін, дощечка, стеки, допоміжні матеріали.

Урок 32. Країна фестивалів. Розроблення макету головної нагороди фестивалю кубку (ліплення), пам'ятної статуетки.

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* самостійно виконувати практичне завдання; здійснювати самоконтроль і самооцінку; *загальнокультурної компетентності:* духовно-моральні основи життя людини; особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій і культурно-дозвіллевій сфері; *соціальної компетентності:* здатність до життєдіяльності в суспільстві; взаємодії та продуктивної співпраці з різними партнерами в групі та команді; *спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами:* розвиток позитивного ставлення до рідної мови, визнання її ролі у власному та культурному збагаченні; розвиток позитивного ставлення до міжкультурної комунікації;

міжпредметної естетичної компетентності: виявлення естетичного ставлення до мистецтва, вміння давати естетичну оцінку творам мистецтва; спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури; вміння цінувати красу, створену митцями; оволодіння досягненнями національної та світової культури; виявлення інтересу до художньої культури, духовних і моральних цінностей українського народу;

предметних мистецьких компетентностей: ознайомити, поглибити знання учнів про скульптурне мистецтво; сформувати уявлення учнів про художнє оформлення предметів, розвивати вміння виділяти головне, узагальнювати. Виховувати інтерес до мистецьких творів, прагнення до особистої творчості.

Тип уроку: комбінований.

Техніка виконання: ліплення.

Оснащення уроку: для учителя - технічні (інформаційні) засоби навчання, художні світлини із зображеннями різних кубків, нагород, для учнів - пластилін, дощечка, стеки, допоміжні матеріали.

Терміни і поняття: **Фестиваль** (франц. festival – свято, від латів.(латинський) festivus – веселий, святковий), масове свято, що включає показ досягнень в області музики, театру, кіно, естради.

Хід уроку

1. Організація уваги учнів на уроці та проголошення теми уроку

2. Актуалізація набутого навчального матеріалу

Завдання 1: «Один зайвий». На дошці представлені світлини із зображеннями різних видів скульптури, але одна світлина не відповідає темі. Дітям потрібно знайти те, що є лишнім.

Завдання 2. Складіть визначення з представлених слів, змінивши їх: скульптура, мистецтво, об'єм, простір, вид, образотворче.

Завдання 3. Родподіліть за видами:

- об'ємна;

- площинна;

(рельєф, монумент, пам'ятник, обеліск, барельєф, горельєф, декоративна скульптура, статуетка, меморіальна дошка, контррельєф)

Завдання 4. Розкажіть про кожен вид скульптури.

3. Мотивація навчальної діяльності

Фестиваль (франц. festival – свято, від латів.(латинський) festivus – веселий, святковий), масове свято, що включає показ досягнень в області музики, театру, кіно, естради. Спочатку виникли музичні фестивалі (Великобританія, поч. 18 ст); у 20 ст набули поширення міжнародні фестивалі.

• Яке значення мають фестивалі?

Всесвітні фестивалі молоді і студентів:
Музичний фестиваль,
Театральний фестиваль,
Кінофестиваль (Велике значення в боротьбі за мир)

4. Виклад вчителем нового матеріалу

Однією з головних ознак сучасного культурного простору України є надзвичайно швидке поширення фестивального руху, що, починаючи з 1990-років, охопив практично всі міста та навіть села. Фестивалі як форма існування музичного мистецтва (альтернативна до сезонних концертів) утворили свого роду календар новітніх українських свят.

Інтерактивний метод «Мікрофон»

- Назвіть відомі вам фестивалі?

(« Таврійські ігри», « Червона рута», « Музик-фест», фольклорні фестивалі, етнофестивалі майстрів декоративно-прикладного мистецтва ...)

Виготовлення нагород бере свій початок ще від древніх римлян. У наш час вони багато в чому вдосконалилися і тепер поняття « нагорода» - це який –небудь предмет, який видається в честь перемоги, заохочення чи досягнення. Застосовують призи, кубки...

Нагорода Одеського кінофестивалю, Нагорода фольклорного фестивалю « Святовид».
Здатність «зупинити» зображувану мить і зробити її глибоко змістовною притаманна і творам скульптури.

- *корисність – форма предмета – зовнішні показники корисності виробу;
- *надійність – міцність, довговічність;
- *максимальне пристосування предмета до людини;
- *простота виготовлення (серійність);
- *краса.

Перегляд та аналіз демонстраційного матеріалу

Тож речі, які нас приваблюють не тільки зручністю, а й красою, елегантністю, створюються руками художника-дизайнера. Він повинен бути не лише художником, але й психологом, інженером.

Робота творця пов'язана з великими труднощами. Скульптор починає роботу з виготовлення ескізу, невеликого за розміром твору, у якому передає свій задум. Ескіз виконується з глини, пластиліну, іноді з воску. Знайшовши загальну композицію, автор відтворює ескіз більшого розміру з м'якого матеріалу.

Літературна світлиця

*Гранітні глиби каменюки
Мовчазні, нездоланні всі,
Та потраплять до майстра в руки,
заграють у суворій красі.
В них душу втілить велику,
Світлі думи, свої почуття.
Працею творить задумку:
Вічну пам'ять людського життя.
Пишуть образи пензлем і словом,
Диво давнє для смертних людей,
Оживляти камінь залізом
Найбільше диво у світі речей.
М.Кошель*

Продовження розповіді

За часів королів та лицарів виготовлення кубків призначалося для того, що б з них пили . Однак у наші дні все кардинально змінилося, і тепер - це елемент нагородження за досягнення в якій-небудь сфері. Виготовлення кубків з кожним днем набирає все більших обертів, так стали з'являтися нові форми і використовуватися різні матеріали. Однак при будь-якому виробництві кубків в обов'язковому порядку присутні стандартні елементи.

Кубки складаються з декількох, так би мовити стандартних елементів - це, найголовніший елемент - чаша, не менш важливий - ніжка та, звичайно ж, постамент. Чаші у кубках відрізняються своєю рельєфністю й візерунками, а також своїм діаметром, іноді на чаші присутні крила. Ніжки відрізняються своїми формами і вигинами, іноді в ніжці можуть бути присутніми додаткові елементи. Крім цього ніжка має різну висоту. Так, кубок одного виду має, як правило, ніжки трьох різних розмірів, які відповідають по своїй висоті займаному місцю переможця. Кубки відрізняються, за формою, за матеріалами (пластмаса, дерево, камінь, скло). В окремих випадках у комплектації кубків може використовуватися кришка, яка розташовується на чаші. Сама ж кришка для зручності в подальшій експлуатації може мати тримач, це може бути жетон або ж фігурка, а точніше маленька статуетка.

У виготовленні кубків використовуються різні матеріали, як недорогі, так і дорогі. Сучасні технології у виготовлення, дозволяють створити їх самих складних форм і з будь-якого матеріалу. Так завдяки технології лиття виробництво цієї нагороди легко здійснюється із пластику й металу. Метал у виготовлення кубків може застосовуватися

найрізноманітніший, оскільки литтю піддається абсолютно будь-який метал. При бажанні, дозволено здійснити і з таких дорогих металів як мідь, срібло і навіть золото.

Постановка практичного завдання

А ми з вами будемо виготовляти макет кубка засобом ліплення.

- Назвіть основні етапи роботи скульптора?

Послідовність творчої роботи скульптора

- Задум митця.
- Вибір характерної форми
- Композиційна побудова в об'ємі.
- Виконання роботи в матеріалі, яке, у свою чергу, включає:
  - виготовлення твору пластичними матеріалами.
  - призначення замовлення;
  - технологію виготовлення,
  - форму виробів,
  - кольорову гамму;
  - вартість дизайнерського оформлення.

5. Фізкультурозминка Проводить один із учнів

6. Самостійна практична діяльність учнів:

Розроблення макету головної нагороди фестивалю кубку (ліплення).

Робота відбувається в групах:

- музичні фестивалі;
- кінофестивалі;
- артфестивалі;
- етнофестивалі майстрів декоративно-прикладного мистецтва.

Індивідуальне консультування та стимулювання творчої ініціативи школярів.

7. Підсумок уроку, рефлексія

Виставка закінчених творчих робіт учнів з подальшим аналізом кращих досягнень та допущених помилок.

Рефлексія уроку

- Що вам сподобалось на сьогоднішньому уроці? Обговорення.

Урок 33. Футуристичний дизайн – погляд в майбутнє. Розробка ескіз-проекту «Вулиця майбутнього», «Транспорт ХХХ століття».

Мета уроку: формування ключових компетентностей: *вміння вчитися:* організувати своє робоче місце, планувати свої дії, доводити роботу до кінця; орієнтуватися в часі та раціонально його використовувати; самостійно виконувати практичне завдання; здійснювати самоконтроль і самооцінку; *інформаційної компетентності:* здатність учня орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти і оперувати інформацією; *вміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися довідковою літературою;*

міжпредметної естетичної компетентності: *вміння давати естетичну оцінку творам мистецтва; спроможність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної, європейської та світової культури; вміння цінувати красу, створену митцями.*

предметних мистецьких компетентностей: пояснити визначення повітряної перспективи, навчити зображати місто, розвивати зображувальні навички, фантазію, уяву, виховувати інтерес до мистецтва.

Тип уроку: урок створення самостійних творчих робіт (втілення задуму учнів в оригінальних творчих роботах).

Техніка виконання: за вибором учнів (живопис, графіка).

Оснащення уроку: для учителя - технічні (інформаційні) засоби навчання, репродукції живописних творів (футуристичні твори художників Жака Фреско, Данила Медведєва, Цветана Гошки), зразки дитячих робіт з теми даного уроку; **для учнів:** Альбом, фломастери, фарби акварельні та гуаш, гелеві ручки, палітра, вода.

Форма організації: урок-подорож.

Терміни і поняття: футурум , футуристичний дизайн

Хід уроку

1. Організація уваги учнів на уроці та проголошення теми уроку

Сьогодні на уроці ми узагальнимо знання про архітектуру та місто та виконаємо панно «Місто майбутнього».

2. Актуалізація набутого навчального матеріалу учнями

Тестові завдання (самооцінювання – кожна вірна відповідь 1 бал).

- Про який із видів образотворчого мистецтва кажуть «Замурована музика», «кам'яний літопис світу»?

- а) скульптура,
- б) живопис,
- в) графіка,
- г) архітектура.

- Основні види архітектури:

- а) побутова, громадська, спеціальна,
- б) архітектура об'ємних споруд, ландшафтна архітектура, містобудування,
- в) історична, сучасна.

- Які якості повинні бути притаманні архітектурній споруді?

- а) краса, привабливість
- б) міцність, краса, корисність
- в) міцність, пристосованість для кліматичних умов

- На які підвиди поділяється архітектура за призначенням?

- а) об'ємна, містобудівна, промислова
- б) промислова, громадська, житлова
- в) житлова, культова, громадська, промислова

3. Мотивація навчальної діяльності

- Як часто ви ловили себе на думці, що мрієте про майбутнє, уявляєте що буде через десятиліття, чи навіть сто,тисячу років?
- Які приклади з історії ви знаєте, коли люди мріяли, розробляли техніку, яка випереджала час? (Леонардо да Вінчі), уявляли і описували майбутнє (Артур Конан-Дойл, Жюль Верн, Герберт Уеллс), архітектори-фантасти...

Споруди Роберта Ошатса

Споруди Оскара Німейера

Оскар Німейер привніс в сучасну архітектуру пластику "вільного вигину", що перевернула уявлення сучасників про форму і функціональності, створив понад 400 споруд у 18 країнах світу. А ще великий архітектор, за його власними словами, все своє життя любив дивитися на хмари, "чекаючи одкровення в їх постійно мінливих формах".

4. Виклад вчителем нового матеріалу

Будинок майбутнього... Місто майбутнього... Яким чином вони будуть розвиватися? Найчастіше про це думають архітектори. Технічна вигадка, своєрідність, містобудівне винахідництво архітекторів – футурологів («футурум» - майбутнє) буквально не знають меж фантазії. Єдине світове місто, міста – мости, перекинуті над протоками, що розділяють континенти й острови, міста – кратери, гори – лабіринти, підводні та плаваючі поселення та жилі штучні супутники Землі... - неможливо перелічити все різноманіття їх проектів.

94-річний футуролог з Флориди **Жак Фреско** пропонує людям всієї Землі відмовитися від грошей, урядів, бізнесменів і рекламних агентів, та стати мешканцем ідеального життя в ідеальних містах за його проектами.

Архітектор і промисловий дизайнер, виробничий інженер і винахідник, соціолог і футуролог - все в одній особі. І у всьому самоучка. Жак Фреско дивиться в наше спільне майбутнє і бачить там тільки гарне. В абсолютно ідилічному майбутньому Фреско немає бідних і немає багатих, усі рівні, живуть в одному світі без кордонів і ніщо не затьмарює їхнього існування. Якщо робота, то тільки та, що приносить радість, і на благо всього людства. Земна куля - спільний дім для всіх, затишний і куди більш комфортабельний, ніж зараз. Працювати в Нью-Йорку, а ввечері на швидкісному підземному експресі (6500 км / ч) повертатися до Києва. За квиток не платити ні копійки. Жити в хмарочосі посеред океану і не платити за оренду. А можна взагалі не працювати і хоч до старості вчитися у найкращих університетах світу.

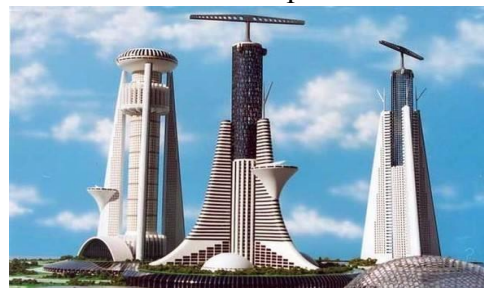

Випереджальне завдання учнів:

1 учень

За даними статистики, 50% людей у світі - жителі міст. Можливо, ця цифра буде збільшуватися рік від року, а може бути ... міста почнуть зникати з лиця планети! Принаймні, такий варіант розвитку подій не виключає футуролог Данила Медведєв. То якими ж вони будуть - мегаполіси майбутнього? На цей рахунок у Данила прогнози, практично, фантастичні: «Найбільші міста планети будуть більше пов'язані один з одним, ніж з власними країнами. Глобальні мегаполіси (так званий клуб елітарних міст) будуть центрами інновацій, розваг, туризму і просто людського спілкування». Ці «столиці світу» будуть пропонувати не товари і навіть не послуги, а спосіб життя. Вони розділять між собою обов'язки: попрацювавши у фінансовій столиці, людина зможе підлікуватися в медичній, а на вихідні виїхати в театральну. Власні квартири в таких містах стануть пережитком минулого. Динамічні і мобільні професіонали будуть часто і легко переїжджати з місця на місце. Різниця - інший район або інший континент - для них зникне.

Ті ж, кого не влаштує неймовірний темп життя нових надміст, зможуть перебратися в невеликі поселення. У них збережеться звичний спосіб життя, але повністю зміниться технічне забезпечення. Будинки будуть оснащені сонячними і вітряними генераторами, а машини - їздити на біопаливі, зробленому зі сміття. У будинках буде панувати розумна техніка. Розвиток віртуальної реальності дозволить більшості людей працювати дистанційно.

Промисловість, навколо якої колись і виникли наші мегаполіси, більше не гратиме у житті міст ніякої ролі. Десь на Землі залишаться заводи і фабрики, але оскільки працювати там будуть тільки роботи, то мало хто буде навіть знати, де вони розташовані. Роботи заповнять і вулиці міст.

Пробки зникнуть: «По-перше, літаючі автомобілі вже на підході. Дослідні зразки існують, і, думаю, приблизно через десять років ми побачимо перші летомобілі.

Також, за прогнозами Данила, вулиці будуть забудовані будинками-трансформерами: «Перетворення будівлі з університету в офіс, а з театру - в житло дозволить задовольняти швидкозростаючі і часто мінливі потреби жителів».

2 учень. Один з таких проектів представив недавно болгарський архітектор Цветан Тошка (TsvetanToshkov). За його задумом у містах

майбутнього повинні піднятися до неба величезні міста-квіти з великою кількістю сонячного світла і зеленню.

5. Самостійна практична діяльність учнів

Інструктаж поетапності виконання практичного завдання.

Перший етап: виконується графічний малюнок, проробляються всі мілкі деталі, враховуючи закони перспективи.

Другий етап: робота виконується в кольорі.

Виконання практичного завдання (вчитель у процесі самостійної практичної діяльності учнів здійснює індивідуальне консультування та стимулювання творчої ініціативи школярів).

6. Підсумок уроку

1. Загальна оцінка уроку.

2. Виставка закінчених творчих робіт учнів з подальшим аналізом кращих досягнень та допущених помилок.

3. Дайте відповіді на запитання:

- Що я встиг(ла) зробити на уроці?
- Чого досяг(ла)?
- Що залишилося для мене невирішеним?